

Rapport Arkeologiske utgravninger Trondheim
TA 2004/15 nr. 160/2021

ARKEOLOGISK UNDERSØKELSE I FORBINDELSE MED REALISERING AV REGULERINGSPLAN FOR BRANNTOMTA NORDRE GATE 11, TRONDHEIM

Anna Petersén og Ian Reed

NIKU prosjektnummer/ årstall	1561543
Berørt område	Nordre gate 11
Gnr/Bnr	gbr. 401/279
Oppdragets art	Arkeologisk utgravning
Vedtak - saksnummer	2003/316- P324-367
Oppdragsgiver	Riksantikvaren
Tiltakshaver	Sentrumseiendom Trondheim AS og Nordregt. 11 A/S
Oppdraget utført av	Anna Petersén, Aaron Johnston
Oppdraget utført dato	2. august – 8. oktober 2004
Koordinater – nøyaktige el. omtrentlige	
Overflate, dagens	
Tilstedeværelse av automatisk fredete kulturlag / bevaringskarakter	Det fantes fredete kulturlag over hele undersøkelsesområdet, men de var oppstykket på grunn av nyere-tids grøfter og andre inngrep i bakken. Kulturlagene var hovedsakelig minerogen i karakter, men det fantes noen organiske rester bl.a. strukturer av veldig dårlig bevart tre.
Kulturhistorisk tolkning (kortfattet)	Utviklingen innen utgravningsområdet viser aktivitet fra tidlig middelalder og frem til moderne tid. Under de første tre faser har arealet sannsynligvis blitt brukt som åker for korndyrking, men i løpet av seinmiddelalder/nyere tid er arealet mest sannsynlig blitt brukt som nyttehage for frukt, bær og grønnsaksdyrking. Under siste halvdel av 1600-tallet ble området bebygget med bl.a. en hvelvkjeller i stein. Etter brannen i 1681 ble området omregulert med nye gater i sør og vest og ny bebyggelse. Disse bygninger ble berørt av en ny brann i 1708. Området ble gjenoppbygget med ble igjen berørt av brann i 1841 som førte til en omregulering av gaten i nord. Det var bebyggelse som ble reist etter 1841 som ble ødelagt i brannen i 2002. Hvelvkjelleren bygget før bybrannen i 1681 har overlevd de senere brannene og er i bruk i huset som ble reist etter utgravningen.
Publiseringsdato	Rapporten ble ferdigstilt i 2021 og publisert i Brage 2024.

1. INNLEDNING

Den 7. desember 2002 brent store deler av kvartalet Dronningens gate/Nordre gate/Thomas Angells gate. Området som ble berørt av brannen besto av følgende eiendommene:

Dronningens gate 12 (gbr 401/333) – areal 963 m²

Dronningens gate 14 (gbr 401/334) – areal 1088 m²

Nordre gate 11 (gbr 401/279) – areal 1006 m²

Thomas Angells gate 9 (gbr 401/200) – areal 292,3 m²

Thomas Angells gate 7 (gbr 401/198) – areal 382 m²

Av disse var eiendommene Dronningens gate 14 og Nordre gate 11 å betrakte som totalskadet, Thomas Angells gate 9 var lenge usikker, men ble etter hvert tillatt revet. Alle disse bygninger ble reist etter storbrannen den 24. april 1841. Nummerering på stokkene i laftekassen til Thomas Angells gate 9 vist at dette var en eldre bygning som hadde blitt flyttet hitt etter brannen.

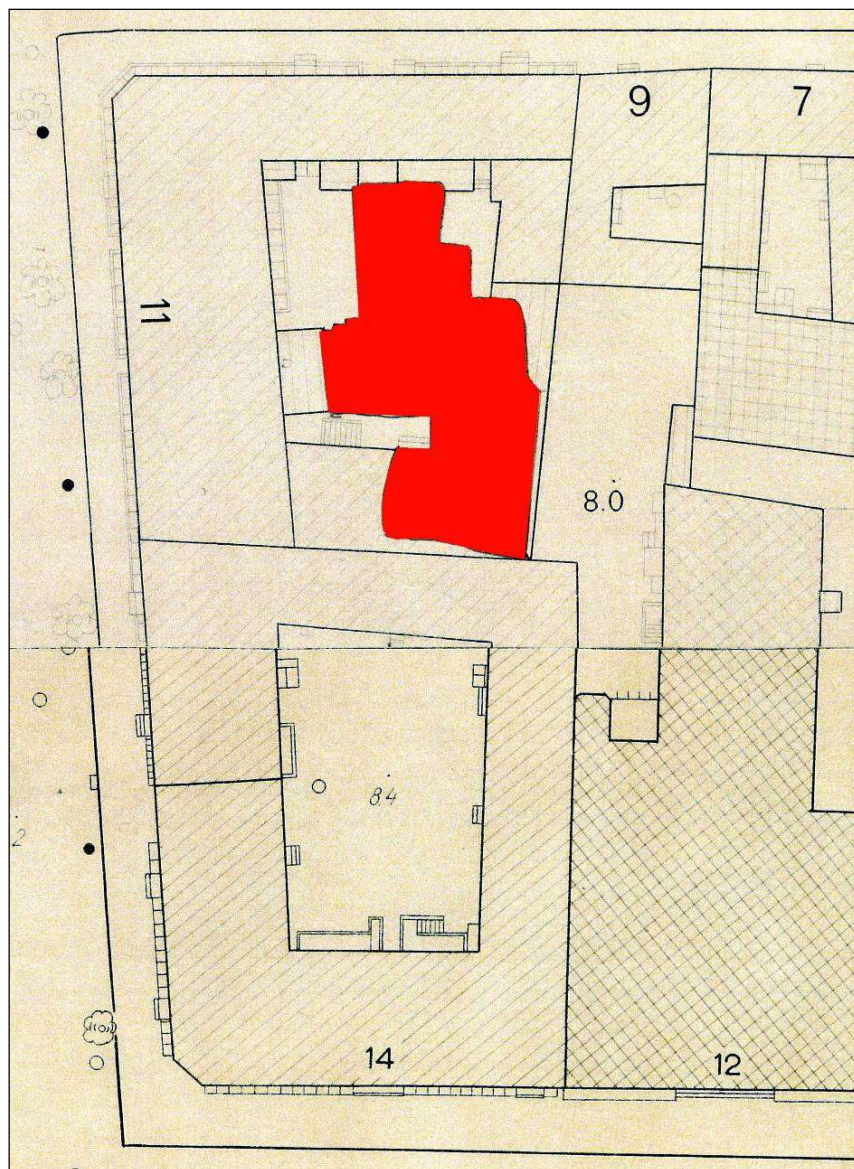

Fig 1 Beliggenhet av undersøkelsesområdet. 1:500

I forbindelse med gjenoppbygging og nybygging av den nordre del av brannkvartalet fikk Sentrumseiendom Trondheim AS og A/S Nordregt. 11 den 30. juni 2004 dispensasjon fra Lov om kulturminner av 9. juni 1978 for realisering av tiltak etter reguleringsplan for kvartalet (2003/161- P324-367). Dispensasjon ble gitt på vilkår at det skulle foretas en arkeologisk undersøkelse av det berørte arealet.

Undersøkelsesområdet omfattet et areal på østsiden av Nordre gate 11 som stort sett hadde utgjort bakgården til eiendommen. Utgravningsarealet var på ca. 165 m², men i realiteten ble det mindre, da diverse inngrep fra moderne tid viste seg å være mer omfattende enn de opplysninger forvaltningen hadde hatt tilgang til. Ved siden av bakgårdsarealet omfattet undersøkelsen også overflaten over hvelvingen til den gamle hvelvkjelleren som tilhørte eiendommen. Her skulle kulturlag under det moderne oppfyllingsmateriale registreres, men ikke fjernes. Arealet over hvelvkjelleren var på ca. 40 m².

1.1 PROSJEKTETS TIDSRAMME OG PERSONALE

Utgravningsperioden hadde en varighet på 10 uker, fra 2. august til 8. oktober 2004. Prosjektets leder var Ian W. Reed, NIKU, med hovedansvar for prosjektets planlegging og drift. Utgravningsleder var Anna Helena Petersén, NIKU, med ansvar for utgravningsarbeidet, bearbeiding av det arkeologiske materiale og rapportskrivning. Aaron Johnston fungerte som feltleder. Tove Nypan var leder for funnkontoret med Lyn Blackmore som assistent. Bruce Sampson var fotograf.

Staben av feltassistenter besto av til sammen ni personer; Toril Bergsvik, Per Steinar Brevik, Una Elstad, Heidi Tangen Eriksen, Helga Hole, Lars Olav Johansen, Staale Normann, Helle Vangen Stuedal og Jurgen Wegter.

1.2. UTGRAVNINGSMETODER OG GJENNOMFØRING AV FELTARBEID

1.2.1 Felt praksis og dokumentasjon

Innen hovedområdet ble det foretatt maskinell avsjaktning av de øvre masser ned til de nivåer der intakte kulturlag ble registrert. Omfanget av den maskinelle avsjaktningen varierte fra 0,8-1,0 m. Utgravningen hadde til formål å dokumentere kulturlag og levninger i tråd med de standardiserte prosedyrer for stratigrafisk utgraving, og å innsamle gjenstandsfunn, animalosteologisk materiale, materiale til 14C-prøver og botaniske prøver.

I samband med den maskinelle avsjaktning ble det klart at omfanget av inngrep fra moderne tid var større enn først antatt. De deler med intakte kulturlag lå som øyer innen området mellom grøfter og nedgravninger av diverse type. Den meget oppstykkete stratigrafiske situasjon bød på store metodiske utfordringer så vel under utgravningen som under bearbeiding av det stratigrafiske data. Den største av grøftene delte feltet i en nordre og en søndre del og det var bare de homogene kulturlagene fra det nederste nivået som kunne gjenkjennes på begge sider av grøften. I felt ble den nordre del kalt område A og søndre område for B. Den søndre del av feltet hvor hvelvkjelleren lå ble under utgraving kalt område C (se fig. 29).

En rekke koordinatpunkter ble stukket ut av personell fra Reinertsen A/S etter Trondheim kommunes lokale koordinatsystem. De utsatte punktene viste seg å være noe forskjøvet i forhold til hele meter. For å underlette innmåling og tegning under utgraving ble det opprettet et lokalt rutesystem på feltet. Baselinje N/S ble lagt ved 58Y og baselinje Ø/V ved 620X. Feltoversikt, figur 25, viser det lokale rutesystem og de innmålte X-Y koordinater som ble stukket ut av Reinertsen A/S.

Feltet ble gravd for hånd. De utgravde masser ble flyttet manuelt fra felt til dumpeplass.

Utgravningsarbeidet ble gjort konsekvent stratigrafisk (dvs. i omvendt kronologisk rekkefølge i forhold til det opprinnelige hendelsesforløp), og dokumentasjon fulgte prinsipper for «single-

context» registrering. Alle kontekster (lag, nedgravninger, fyll, konstruksjonselement) som ble skillett ut ble nummerert, beskrevet og utgravd hver for seg. Kontekstene var ikke større enn at en arkeolog hadde fullt ansvar for «sin» kontekst med hensyn til dokumentasjon og graving. Kontekstnummer for samtlige arkeologiske kontekster ble hentet fra en felles kontekstnummerliste. Det ble registrert til sammen 621 kontekster fra undersøkelsen.

Kontekster ble beskrevet på de skjema som benyttes på Trondheimskontoret. Tegningene ble gjort i målestokk 1:20, profiler i målestokk 1:10 og detaljetegninger i målestokk 1:5.

Tegningene har det aktuelle kontekstnummer som identifikasjonsnummer og de angitte målepunkter følger det lokale målesystem og ikke Trondheim Kommunens koordinatsystem.

Innfor hver ny «fase» og før utgravning ble det tegnet en multikontekstuell plan i målestokk 1:20 som viste alle synlige element i den eksponerte flate. Det ble tegnet en rekke profiler. Hver og en av sjaktveggene fra de mange ledningsgrøfter som gjennomhullet feltet ble tegnet. Alle profiltegninger ble nummerert etter et eget nummer rekke.

Fotodokumentasjon i farge (dias) og svart-hvitt (papirkopi) omfatter både detalj- og oversiktsbilder. I tillegg ble mesteparten av de enkelte kontekster fotografert med digitalt kamera.

En håndtegnet Harris-matrix er utarbeidet for feltets lag- og konstruksjonssekvens.

All dokumentasjon for TA 2004/15 er oppbevart i Riksantikvarens arkiv i Trondheim.

1.2.2 Funn og naturvitenskapelige prøver

Gjenstandsmateriale og dyrebain ble innsamlet etter lagtilhørighet. Ved noen spesielle tilfeller var omstendighetene slik at et lag ble gravd i nivåer. I disse tilfeller ble det angitt hvilket nivå funnene tilhørte, ved siden av lagtilhørighet. Jordprøver ble tatt i 5 liters poser. Det ble tatt ut materiale for radiologisk datering (14C) og botanisk analyse (makrofossil). Dateringsrapporter fra innsendte 14C-prøver er lagt ved rapporten (vedlegg 2).

1.3 ETTERARBEID

1.3.1 Den stratigrafiske analysen: teoretiske og metodiske utgangspunkter

Prinsippene og metodene for den stratigrafiske analysen er de samme som ble utviklet og benyttet ved Erkebispegårdsprosjektet i Trondheim (Saunders 2001). Analysen er utført ved å manipulere feltets stratigrafiske sekvens i form av en Harris-matrix. Denne er det grunnleggende redskapet til bearbeiding av stratigrafien og det dannes et underlag for en hierarkisk tolkningsmodell. Elementene i hierarkiet er henholdsvis kontekst, gruppe, fase og periode. Hovedmålet ved denne inndelingen er å rekonstruere og kontrollere feltets utvikling gjennom logiske etapper som er forankret i stratigrafien. Disse etappene representerer aktivitetsnivåer med en gradvis økende kompleksitet og omfang i både tid og rom, fra den enkelte kontekst fram til en serie overordnede perioder.

En kontekst består av den enkelte fysiske enhet som er definert og nummerert allerede på feltet: for eks. et lag, en planke i et gulv, et stolpehull, fyllmateriale i en nedgravning. Feltets Harris-matrix er komponert av slike individuelt nummererte kontekster som er sammenkoblet i streng stratigrafisk sammenheng med hverandre. Uttrykt i aktivitetssammenheng representerer én kontekst kun én av utallige små fysiske uttrykte hendelser i feltets større aktivitetshistorie.

For at man skal kunne definere og kartlegge de mer betydningsfulle aktivitetsperioder som utgjør feltets utvikling, er det ønskelig å sortere de mange kontekstene (hendelsene) i atskilte grupper. En gruppe skal innhold kontekster som har en beviselig nær sammenheng i tid, rom,

fysisk og/eller funksjonell karakter og som kan tolkes som felles spor etter en enkel episode/aktivitet (enten planlagt eller vilkårlig): for eks. en gruppe lag dumpet for å jevne ut et område eller alle strukturelle elementer i et bygningsfundament.

Definering av faser og perioder utgjør de neste tolkningsstadiene i analysen. Perioder utgjør det høyeste tolkningsstadiet, men utarbeides i sammenheng med faseinndelingen. Fasene består av samlede grupper som har en sannsynlig sammenheng i tid og rom, og som til sammen representerer levninger av en bestemt og mer eller mindre omfattende bosetningsepisode. Levningene i en sammenhengende fase kan dekke enten en mindre del av feltet eller hele feltet, og må være klart atskilt stratigrafisk fra både under- og overliggende faser. En periode består av én eller flere faser som har en sannsynlig sammenheng i forhold til bestemte komplekse overordnede forhold, som for eksempel aktivitetens og bosetningens karakter og omfang (for eks. dyrking, regulert bosetning, fraflytting osv.), kulturhistoriske sammenhenger (forhistorisk, overgang forhistorisk/middelalder, middelalder osv.). Feltets utvikling kan eventuelt inndeles i flere perioder bestående av flere faser, avhengig av aktivitetens karakter, kompleksitet og varighet.

Ved den stratigrafiske analyse av materialet fra Nordre gate 11 viste det seg at de mange forstyrrelser som kulturlagene har vært utsatt for over tid, skapte store vansker for den overordnede tolkning. De mange dype og brede grøfter for vann- og avløpsledninger hadde fjernet store volumer av kulturlagene og bidratt til å utradere en rekke viktige stratigrafiske relasjoner. Ved etterarbeidet ble derfor områdebetegnelser A/B og C som var brukt under feltarbeidet beholdt. Denne fragmentering har i særlig grad påvirket mulighetene for å gjenkjenne samtidighet og temporalitet i utvikling og aktivitetsmønstrene mellom område A/B og C.

I rapporten redegjør gruppene for den enkelte aktivitet/episode. Den aktivitet som gruppen representerer er knyttet til de enkelte områder. Det finnes ingen gruppe som samler kontekster fra forskjellige områder. Fasene inkluderer flere grupper og de inkluderer aktivitet innom feltet som helhet. I redegjørelsen av fasene diskuteres samtidighet mellom aktivitet i grupper, og den geografiske utbredelsen av fase i de forskjellige områdene. Periode som et overordnet tolkningsstadium er ikke blitt brukt i dette etterarbeidet.

1.3.2 Den stratigrafiske analysen - rapportens struktur og innhold

Feltets stratigrafiske sekvens er redegjort for i kapittel 3. Kapittelet er oppdelt i underkapitler, en for hver av de definerte faser.

Hver fase redegjøres for etter følgende måte; I teksten legges innledningsvis hovedtrekkene i aktiviteten frem, sammen med et dateringsforslag. Det er blitt lagt vekt på å i best mulig grad redegjøre for hvordan de enkelte grupper fra område A/B og C som inngår i fasene forholder seg til hverandre. Gruppene er nummerert løpende. De er redegjort for enkeltvis. De kontekstnummer som inngår i gruppen er listet opp. Deretter følger en kort innledende beskrivelse av gruppens innhold med en tolking av hvilken aktivitet gruppen representerer. Videre de stratigrafiske relasjoner til andre grupper etterfulgt av kortfattede beskrivelser av de individuelle kontekstene i gruppen. Kontekstene er markert med uthevd skrift første gang de nevnes.

I de tilfeller da gruppen består av elementer som utgjør en konstruksjon, er gruppen delt opp i undernummereringer, for eks. Gruppe 3 bygning, G3.1. syllstokk, G3.2. gulv, slik at konstruksjonens forskjellige deler kan identifiseres på en rask og enkel måte. De fleste av gruppene er tegnet (figur 5 - 29). Tegningene viser hovedsakelig konstruksjonsrester og de øverste lagene i gruppen.

Alle kontekster, med gruppe- og fasetilhørighet er vist i kontekstlisten (s. 79-91). Gruppens stratigrafiske forhold til hverandre er vist i en Harris-matrix (fig. 31) og gruppens varighet i

forhold til deres stratigrafiske relasjoner er vist i et såkalt «land-use-diagram» for område A/B og C (fig. 32 og 33).

1.3.3 Funnmateriale: registrering, konservering og analyse

Behandling av funn fra utgravningen som vasking, tørking, frysing osv. ble gjort løpende av funnpersonell mens feltarbeidet pågikk. Funnene ble også registrert i samsvar med Trondheim kontorets vanlige registreringsprosedyre. Alle opplysninger er også lagt inn i NIKUs funndatabase. Funnmateriale og prøver er sendt til Vitenskapsmuseet i Trondheim for konservering og magasinerings.

2. UNDERSØKELSE SOMRÅDETSOMGIVELSER

Utgravningsfeltet lå i den nordre del av området som har etter brannen i desember 2002 i daglig tale blitt kalt «Branntomta».

2.1 Topografisk bakgrunn

Branntomta er avgrenset i sør av Dronningens gate, i vest av Nordre gate og i nord av Thomas Angells gate. Både Dronningens gate og Nordre gate er lagt ut i forbindelse med reguleringen etter bybrannen i 1681. Thomas Angells gate ble anlagt i forbindelse med reguleringen etter storbrannen i 1841. Gaten ble anlagt gjennom eiendommene langs sørsiden av Skomakerveiten som gikk i en svak bue litt nord for den nåværende gate. På 1700-tallet ble den veita også kalt Skaaningsveita og begge navn kan skyldes at skomakeren Oluf Ibsen Skoning bodde ved veita på eiendommen Thomas Angells gate 18. Gaten gikk også under navnet Casperveita og var grensen mellom Vår Frue sogn i nord og Domkirkesognet i sør.

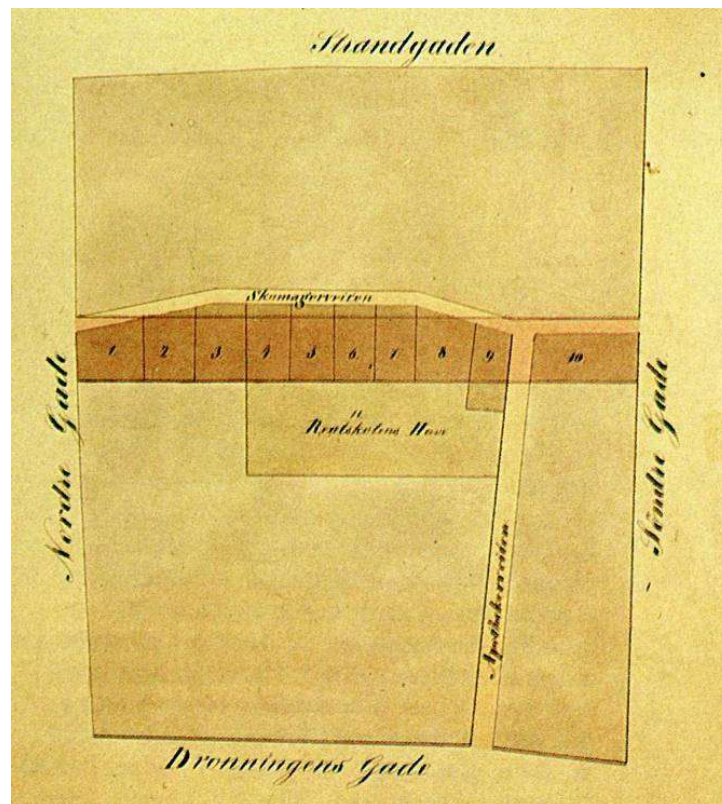

Fig 2. Reguleringskommisjonen av 1841 – kart over brannkvartalet som viser gjennombrudd for Thomas Angells gate (rødlig farge).

Øst for undersøkelsesområdet, langs eiendomsgrenser mellom Dronningens gate 12 og 14 gikk i nord-sør retning den middelalderiske Borkegata. Den fortsatt nordover til Casperveita og vestsiden av den tilsvarer eiendomsgrensen mellom Nordre gate 11 og Thomas Angells gate 9.

Ved siden av de tidligere nevnte branner ble også bebyggelsen her ødelagt i bybrannen i 1708.

Fig. 3. Nauciers kart over Trondheim fra 1658 med omtrentlig plassering av branntomta i rødt.

De bevarte skriftlige kilder viser at brannkvartalet utgjorde før brannen i 1681 deler av to eiendommer som strekte seg fra Borkegata i øst til Moritsveita i vest og fra Casperveita i nord til Brejerveita i sør. Ifølge Henry Berg utgjorde Nordre gate 11 en del av en frukthage tidligere eid av borgermester Lauritz Bastiansens. Den 28. desember 1673 ble eiendommen pantsatt av Bastiansens enke til svogeren Jens Friis. Senere på 1670-årene ble den overtatt av gullsmed Hans Jørgensen som begynte utparsellering av den. I august 1683 skjøter han den søndre halvdel til baker Mads Simensen og i september 1685 skjøter han en del til Joen Laursen hanskemaker.

Fig. 4. Østveggen av hvelvkjelleren med vindusåpning.

Den murte hvelvkjeller som markerte det sørøstre hjørnet av eiendommen Nordre gt.11 ligger med østre kortside ut mot den antatte løp av Borkegata. Plasseringen i forhold til gaten er en av faktorer som ligget til grunn for datering av hvelvkjelleren til perioden før 1681.

Den sterile undergrunn innenfor undersøkelsesområdet ligger ca. 6,50-6,70 moh, dvs. med en svak stigning fra sjøen i nord. Dette vil si at området har vært tørt land siden ca. 800AD og de naturtopografiske forutsetningene for preurbane aktiviteter her har således vært til stede. I de første århundrer som tørrlagt mark har området nok vært relativt fuktig og vannsyk. Sør for Dronningens gate er det påvist dyrking fra 900-tallet, men dette området ligger ca. 1 m høyere. Det er påvist dyrking fra 850-950 AD flere steder i området nord for Branntomtakartalet. Dette er noe mer høyreliggende områder, men avstanden fra disse dyrkingsarealer og Branntomta er mindre enn 100 m.

Utgravningsområdet har i middelalderen ligget vest for byens tettbebygde områder. Bebyggelsen under denne tid har vært konsentrert til området langs med elven og de østlige og sørøstlige deler av Nidarneset. Borkegata var sannsynligvis den vestligste av de nord-sør orienterte gater i det middelalderske byrommet. Den er et viktig element i forståelsen av undersøkelsesområdets strukturer. Tomte- og parsellgrenser har måttet forholde seg til gaten. Det er også naturlig å tenke seg at før reguleringen i 1681 har atkomst til tomtene langs dens vestre side, skjedd fra gaten.

I samband med gravearbeider i gårdsplassen bak Posthuset, Dronningens gt.10, 1950 (TA 29) ble det gjort et stort skattefunn. Skatten besto av hakksølv og nesten 1000 sølvmynter fra 1000-tall rullet inn i et stykke never. Skatten har trolig vært gravd ned etter 1035. Skattefunn er ikke alminnelige i byarkeologisk sammenheng og funnet har gitt opphav til spørsmål om hvordan denne nordvestlige del av Nidarneset er blitt utnyttet fra eldste tid og under middelalderens tidligste århundrer.

2.2 Tidligere arkeologiske registreringer

Ved siden av de arkeologiske registreringer som ble gjort i samband med forundersøkelsen i 2003 (TA 2003/03), finnes det få opplysninger om den arkeologiske situasjon fra de omkringliggende områdene til de eiendommer som ble berørt av brannen.

Thomas Angells gate

Ved graving for utskifting av en anboringsklave på vannledning til Thomas Angells gate 3 ble det gravd en sjakt i veibanen i 1999 (TA 1999/16). Selv om området var sterkt omgravd viste undersøkelsen at avsetningene her hadde en total tykkelse på ca. 1,20 m. Stratigrafien besto øverst av et 0,18 m tykt lag med asfalt etterfulgt av et ca. 0,30 m tykt lag av sand og grus. Deretter var det et ca. 0,46 m tykt lag bestående av sandholdig, gråbrun jord med noen teglsteinsbiter og fragmenter av trekull. Under dette var det et ca. 0,28 m tykt lag av sandholdig, brunsort jord med enkelte små treflis, som lå over steril sand ved ca. 6,55 moh. Det ble ikke funnet gjenstander som kunne brukes til å datere kulturlagene, men med utgangspunkt i deres karakter antas de nederste ca. 0,3 m å være middelalderske.

I 1970 ble det foretatt en grunnboring i det søndre fortauet av Thomas Angells gate utenfor Nordre gate 11 (TA 321:5). Her ble overgangen til den sterile sanden registrert ca. 1,5 m under dagens overflate ved ca. 6,5 moh.

Nordre gate

I forbindelse med utskifting av vannledningen ble det i 1973 gravd en grøft langs østsiden av Nordre gate fra Kongens gate til Olav Tryggvasons gate (TA 1973/2). Her ble det foretatt registreringer av tykkelsen på kulturlag med 1 meters intervaller langs vestsiden av grøften, dessverre mangler det opplysninger om kulturlagenes karakter. Lengdeprofilen viser at den naturlige undergrunn, som består av sand, stiger fra 7,35 moh på nordsiden av Dronningens

gate til 7,43 moh utenfor den nordre del av Dronningens gate 14 for så å falle til 6,50 moh på sørsiden av Thomas Angells gate. Kulturavsetningene har en total tykkelse som varierer fra ca. 1,00 m til ca. 1,20 m, men det finnes enkelte partier hvor det har foregått lokalt gravearbeid i eldre tid hvor total tykkelse er opptil ca. 2,00 m. Enkelte steder i profilen var det observert stolpehull gravd ned i den sterile undergrunn og ved et punkt på sørsiden av Thomas Angells gate var en stolpe bevart.

I forbindelse med utskifting av vann- og avløpsledning ble det i 1997 gravd i Nordre gate utenfor nr. 11 (TA 1997/21). Området var svært forstyrret, men i den søndre profil fantes det et par områder med intakte kulturlag. Høyeste punkt på den sterile undergrunn lå ca. 1 m under dagens overflate mens den 2 m lengre vest lå ca. 1,70 m under overflaten. I øst var den stratigrafiske sekvens som følgende: over den sterile sanden var det et opptil 0,20 m tykt grått sandlag med klumper av smeltet glass. Over dette var det et ca. 0,05 m tykt organisk lag med en del kull, aske og klumper brent glass(?) som var etterfulgt av et opptil 0,08 m tykt lag med ren gul grus. I vest var det over den sterile sand et ca. 0,1 m tykt gråaktig sand og jordlag med konsentrasjoner av klumper av sammensmeltet glass(?). Dette var etterfulgt av et opptil 0,28 m tykt brunt, fett jordlag med teglsteinsfragmenter samt småstein og noen trefliser og over dette et opptil 0,2 m tykt brunt, fett jordlag som inneholdt enkelte fragmenter av teglstein og en god del kull og aske. Over dette lå det et tynt lag ren aske og deretter et opptil 0,25 m tykt organisk lag med en del kull, aske og klumper brent glass(?).

Nordre gate 11

I forbindelse med anleggelse av en kulvert ble deler av bakgården ulovlig utsjaktet vest fra en linje mellom portrommet og et lite tilbygg på fløyen ut mot Nordre gate (TA 1997/14). Utsjaktningen gikk ned i steril bakke, totalt ca. 3 m under nåværende markoverflate. Intakte kulturlag var kun observert over en lengde på et par meter i nordre ende av sjaktveggen. Ved forsøk på maskinell opprensing langs sjaktveggen gikk det flere ras, og opprensingen måtte oppgis. Den sterile undergrunnen, som besto av gul, fin, homogen sand, lå i nord ca. 1,8 m under nåværende markoverflate, i sør ca. 1,5 m under dagens overflate.

Den stratigrafiske sekvensen her besto av under asfalten en eldre brosteinsbelagt gårds plass, og under kuppelsteinen et tykt lag sand. Under dette igjen, ca. 0,70 m under markoverflaten, lå et 0,10 m – 0,15 m tykt lag bestående av knust, rød teglstein. Direkte under dette lå et ca. 0,10 m tykt brannlag. Begge lag var gjennomskåret av bygningsgrøften for den eksisterende nordfløyen ut mot Thomas Angells gate. Mellom brannlaget og steril bakke besto avsetningene av ustratifisert, gråaktig sand, som inneholdt en del bein, teglsteinsbiter og enkelte krittpipeskår. Et krittpipefragment ble funnet ved overgangen til steril bakke.

Etter brannen ble en forundersøkelse foretatt, og en sjakt ble lokalisert til en allerede eksisterende ledningstrase i bakgården (TA 2003/3 sjakt C). De stratigrafiske forholdene her var så fragmentert slik at det var vanskelig å gi en entydig sekvens. Det som var helt klart var at over den sterile sanden var det et opp til ca. 0,40 m tykt homogent gråsvart silt og sandlag som er tolket som et dyrkingslag. Ellers var stratigrafien preget av omfattende nedgravninger og fyllmasser, særlig i midtre delen og i øst. Den eldste nedgravningen lå i sjaktens midtre del og utgjør sannsynligvis den vestlige kanten av en større grop av ukjent funksjon (avfall/latrine/kjeller?). Den var kuttet i øst av en større nedgravning, muligens til en trekjeller eller treforet avfallsgrop/latrine, som er fylt med flere fyllmasser. Dyrkingsjorden representerer aktiviteter trolig fra vikingtid/middelalderen og sannsynligvis frem til 1681. De øvrige konstruksjoner trolig representerer aktiviteter som fant sted i perioden etter 1681.

2.3 Tidligere utsjaktninger

Nordre gate 11 hadde omfattende kjeller under det meste av bebyggelsen og i tillegg en kjeller areal som ble gravd ulovlig i 1997 i den nordvestre del av gårds plassen. De opprinnelige kjellerne dekket et areal på ca. 650,25 m² mens den ny anlagte kjelleren berørt et område på ca. 38,5 m².

På nordsiden av eiendommen var det gravd for en avløpsledning fra Thomas Angells gate og inn i gårdsrommet, grøften gikk ca. 5 m inn i gårdsrommet. I gårdsrommet var det ledninger som gikk fra de omkringliggende bygningene og frem til hovedavløp, omfanget og plasseringen av disse var ikke kartlagt.

2.4 Problemstillinger

Problemstillinger ble definert i prosjektbeskrivelse av 23. juni 2004:

- Undersøke eventuelle spor fra preurban bebyggelse og ut fra dens fordeling i tid og rom, forsøke å avklare bebyggelsesmønstret og bruken av området i tiden før byens grunnleggelse.
- Søke en bedre avklaring på dyrkingsaktivitetens relative og absolutte kronologi.
- Undersøke eventuelle endringer i pløyeretning for å avklare om disse reflekterer en omstrukturering av arealet (eiendomsgrenser og parsellinndeling)
- Om mulig påviser en fysisk avgrensning av dyrkingsområdet
- Undersøke overgangen fra ren hage/-agrarbruk til bebyggelse som ser ut til å ha vært før bybrannen i 1681.

3. STRATIGRAFISK ANALYSE

3.1 Sammenfatting

Utviklingen innen utgravningsområdet Nordre gate 11 (TA 2004/15) viser aktivitet fra tidlig middelalder og frem til moderne tid. Aktiviteten er samlet i til sammen 46 grupper som er fordelt mellom seks faser. Under de første tre faser har arealet sannsynligvis blitt brukt som åker for korndyrking, men i løpet av seinmiddelalder/nyere tid er arealet mest sannsynlig blitt brukt som nyttehage for frukt, bær og grønnsaksdyrking.

I løpet av middelalderen har det forekommet annen aktivitet enn dyrkning. Over hele feltet finnes diverse groper og nedgravninger som er blitt gravd under høymiddelalder. Disse må ha blitt gravd fra et nivå som tilsvarer de eldste veksthorisontene, men det savnes spor som kan gi oss sikre indikasjoner på hva gropene er blitt brukt til. Groper og de eldste dyrkingssporene var dekket av lag som tilsvarer nye dyrkingslag som er dannet over lang tid, gjennom flere århundrer. Man må regne med at organisk materiale er blitt tilført dyrkingslagene over tid. Det har vært en alminnelig praksis både i byer og på landsbygd å deponere husholdningsavfall, gjødsel og ekskrementer utover de dyrkede markene før på dette vis å søke forbedre jordens bonitet. En serie makrofossilanalyser fra prøver tatt fra disse lag viste at de inneholdt planterester fra korn, men også fra mange andre typer dyrkede og viltvoksende planter, bl.a. kirsebær, plomme, bringebær, jordbær, krekling og hassel (Sandvik 2005). Blandingen kan tyde på at det har vært latrineavfall i dyrkingslagene. Dyrkingslagene i den søndre del av feltet inneholdt også en hel del slagg og metallrester. Det er mulig at mye av det materiale som inngår i dyrkingslagene er ført til området fra andre deler av byen, men materialet kan også indikere at det har pågått metallhåndverk i lokaliteter nært utgravningsfeltet. Dette er langt fra utenkelig, metallhåndverk i byene ble plassert utenfor de tettbebygde deler og fra et nærliggende område sør for utgravningsfeltet (TA 1986/3), er det for eksempel konstatert metallhåndverk/smiing på 1600-tallet. De flater som danner dyrkingslagenes øvre nivå ser ut til å ha hatt lang varighet og er blitt benyttet for aktivitet som er yngre enn dyrkingsfasene.

Fra og med fase 4 som samler aktivitet fra og med 1600-tallets senere del frem til bybrannen i 1681, kan man også følge en planert disponering av arealet som vi tror har sammenheng med reguleringsendringer for tomter innen de vestre bydeler. Det tilkommer bl.a. en murt hvelvkjeller i søndre del av området og fra kjellerens plassering kan vi dra sluttinger om hvilke eiendomsgrenser som eksistert frem til reguleringen av byens gatenett som fulgte bybrannen 1681. Det finnes all grunn til å tro at eiendommens søndre grense sammenfalt med kjellerens søndre langside. Kjellerens østre side ligger langs med Borkegata og vi antar at tomtens areal nord for kjelleren grenset til den samme gate. Levningene i utgravingsfeltet nord for kjelleren, viser aktivitet som vi setter i forbindelse med en bygårds bakgårdsareal. Strukturene er mange, og aktiviteten er intens under fase 4 men det finnes noen grunnleggende trekk i arealdisponeringen som er verd å bemerke bl.a. fordi de er av lang varighet og gjeldende for grunnstrukturen under fase 4 så vel som fase 5. Den søndre del av området nærmest kjelleren er åpen. Den har fungert som gårds plass, først med grusbelegg, men etter hvert blir overflaten steinlagt. Innen denne del finnes bl.a. en vannsisterne som fornyes/forbedres i løpet av fase 4. Det finnes også en grunn, lang rennelignende struktur som sannsynligvis har stått i forbindelse med vannsisternen. Den nordre del av området er brukt for uthusbygninger. Vi har en enkel trebygning fra fase 4 som står frem til den brenner ved bybrannen i 1681.

I fase 5 som vi anser å være frem til tidlig 1700-tallet, tas samme plass i bruk da en ny trebygning oppføres. I fase 5 etablerer man en stor latrine/avfallsbinge som strekket seg fra gårdsplassen og frem til trebygningens søndre side. Latrinen har sikker vært overbygd, men det fantes ingenting igjen av denne konstruksjon. I løpet av fase 5 forsvinner bygningen i den nordre del og gårdsplassarealet i den søndre del fylles opp med betydelige mengder sand-

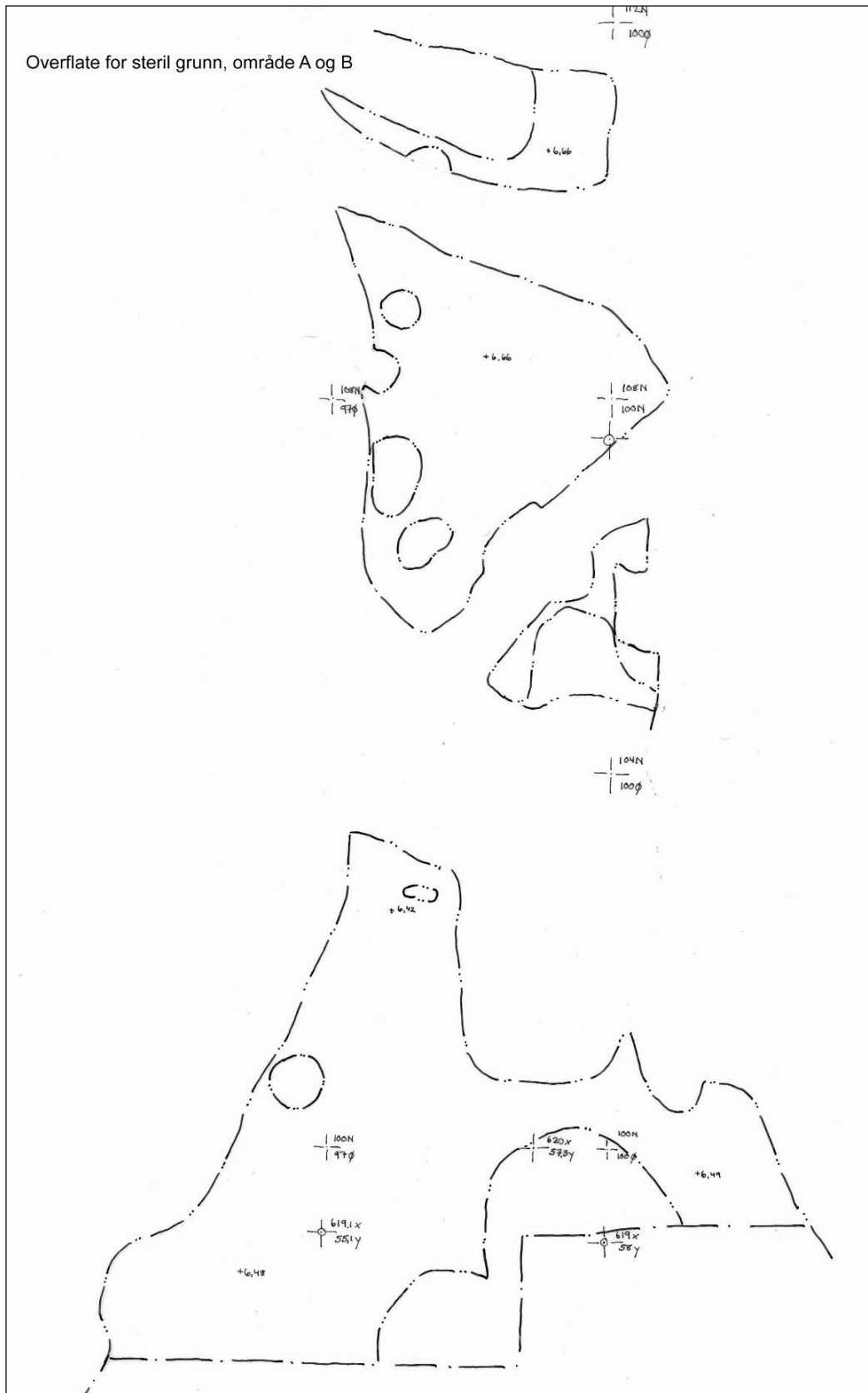

Fig 5. Overflate av steril med yngre inngrep. 1:40

og gruslag. Bygården på denne eiendom kan ikke ha unngått påvirkning fra bybrannen i 1708 og mest sannsynlig er raseringslagene over bygningen, oppfyllingen av latrinen og de tykke deponeringsmassene over den søndre del uttrykk for noen av brannens konsekvenser. Hva som skjedd innen eiendommen etter 1708 er samlet i fase 6 som strekker seg frem til brannen i 2002, som er den siste av de branner som herjet området. Fase 6 redegjør for bl.a. sporene fra 1800-tallets bygninger som lå i utkant av feltets nordre del. Fase 6 samler i tillegg de mange yngre inngrep som fantes innen utgravningsfeltet.

3.2 STERIL GRUNN (fig. 5)

Undergrunnen 2=289 besto av fluviale sandmasser som hadde gulaktig farge. Overflaten var relativt jevn over hele utgravningsområdet og lå i gjennomsnitt på 6,55 moh. Nivået i den nordre del av utgravningsområdet lå noe høyere enn i søndre del.

3.3. FASE 1: DYRKNINGSAKTIVITET, ARDSPOR

Fase 1 omfatter gruppene 1 og 4 som representerer dyrkningsaktivitet i form av ardspor i overflaten til den gulaktige fluviale undergrunnsanden. Organisk materiale fra fyllmassen i ardsporene har gitt ¹⁴C-dateringer fra tidlig middelalder til høymiddelalder. Ardsporene viste seg som mørkfargede striper på kryss og tvers i overflaten til steril grunn (2=289). I nordre del, område A, var sporene bredere enn de i søndre del, område B. Retningen var også litt forskjellig. I område B hadde sporene en hoved orientering NNØ-SSV mens hoved orienteringen i område A gikk mer i N-S retning.

Sporene er sikkert resultat fra en agrar virksomhet som foregått i området over flere århundrer.

Gruppe 1. Staurhull og ardspor over steril grunn, område A (fig. 6)

610=619=620, 611, 74, 75, 76, 77

Dyrkningssporene viste seg som mørkfargede striper på kryss og tvers i overflaten til den gulaktige fluviale undergrunnsanden 2=289. Ved nummerering av kontekstene er det ikke blitt skilt mellom sporene og det materiale som de var fylt med.

Sporene hadde en nord- sør orientert hovedretning, men noen av sporene gikk øst – vest. De nord – sør orienterte sporene har lagnummer **610=619=620** og de øst-vest orienterte har lagnummer **611**. De var inntil 20 cm bred og inntil 7 cm dyp, men mesteparten av sporene hadde en dybde på mindre enn 7 cm. 610 og 611 er skåret av gropene 593, 590, 418=401, 589, 603=618 tilhørende gruppe 2. Sporene var fylte med materiale som var identisk med dyrkingslaget 389 tilhørende gruppe 4 som også dekket så vel dyrkingsspor som gropene.

I profil 3 ble det registrert staurhull **75** fylt med **74** og **77** fylt med **76** som lå under dyrkingsjorden tilhørende gruppe 3. Staurhullene ble ikke gjenfunnet ved flategraving.

Datering

Radiologisk datering av prøve fra **619** (TUa-5495): **900 +/- 30 BP**. Kalibrert alder: **AD1050 – 1200**.

Radiologisk datering av prøve fra **620** (TUa-5496): **860 +/- 30 BP**. Kalibrert alder: **AD1165 – 1225**.

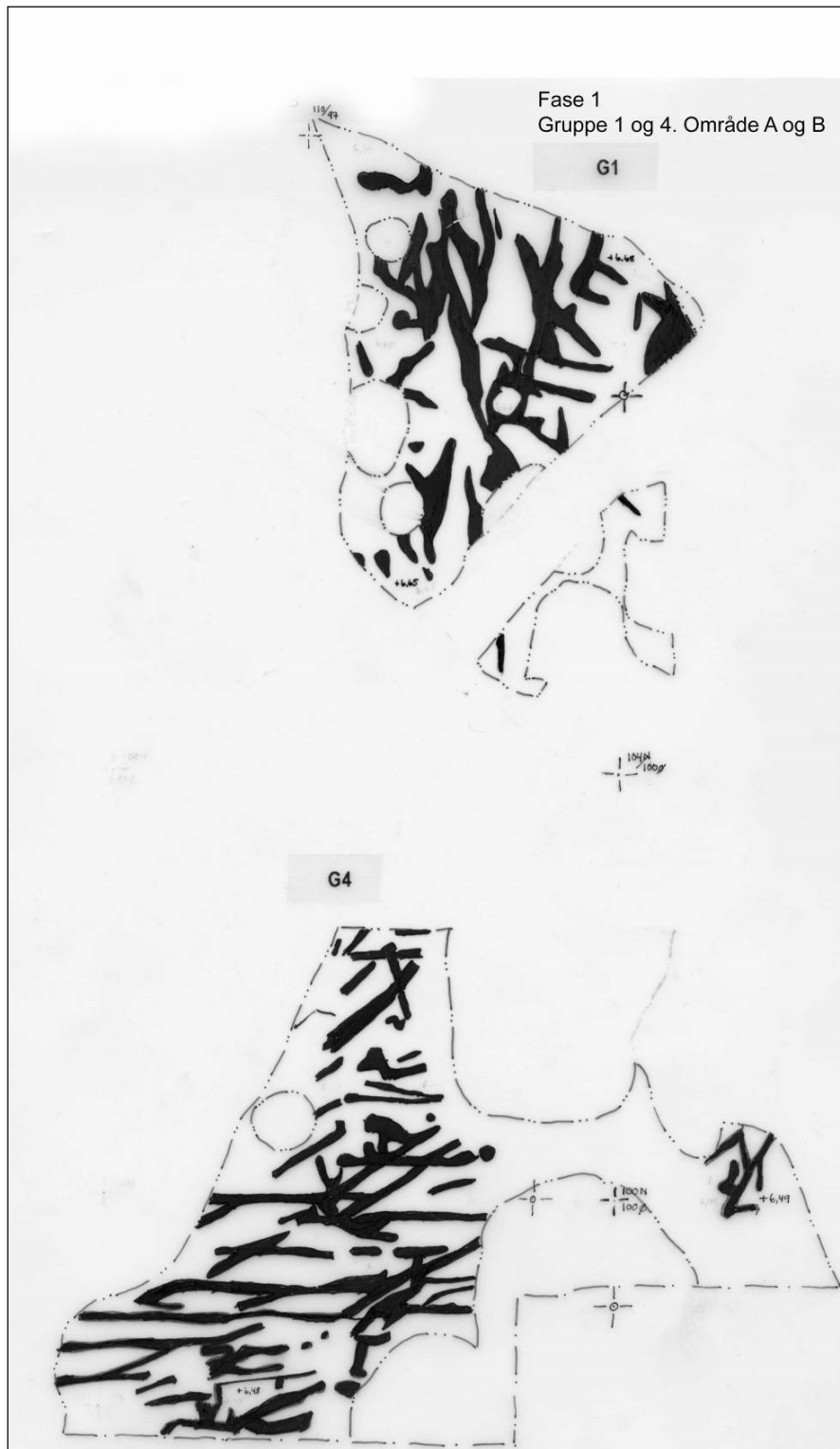

Fig. 6. Fase 1 – gruppe 1 og 4. 1:50

Gruppe 4. Ardspor over steril grunn, område B (fig. 6)
621

Sporene i den søndre halvdel ble gitt lagnummer **621** og de var dekket av dyrkningsslag 575. Sporene 621 hadde hovedretningen NNØ-SSV. De lengste, sammenhengende sporene var ca. 200 cm lange, men mesteparten var ikke mer enn drøyt 100 cm i sammenhengende lengde. Mesteparten av sporene var parallelle. De var i gjennomsnitt 10 cm brede, meget grunne, ikke mer enn et par cm dype. Snittet var U-formede.

3.4. FASE 2: NEDGRAVNINGER OVER ELDSTE DYRKNINGSAKTIVITET

Fase 2 omfatter gruppe 2 og 5. Denne fase samler en rekke nedgravninger med forskjellig form og dybde som alle er blitt gravd ned fra samme nivå, over de eldste dyrkingsspor i fase 1. Funksjonen til disse nedgravninger er ikke kjent. Det er heller ikke sikkert at de har hatt en felles funksjon, men bruksfasen kan knyttes til høymiddelalder, fra 1200-tallets siste del og frem til 1400-tallets siste del. Det var flere nedgravninger i den nordre del, område A, enn i område B, men det kan skyldes ren tilfeldighet. Samtlige nedgravninger innen begge områder, var fylt med material av samme karakter som den dyrkingsjord som dekket dem.

I område B ble det registrert enkelte staurhull, gruppe 5, i den samme overflate som gropene ble gravd fra. Staurhullene kan være fra staur som blitt brukt til tørking av høy eller kornbånd i åkerområdet. Disse skulle kunne blitt plassert i fase 1 sammen med ardsporene, men de er plassert i en yngre kontekst ettersom man ikke helt kan utelukke at de er blitt satt ned fra en høyere nivå.

Nedgravningene markerer et skille i måten området er blitt benyttet på i forhold til den eldste dyrkningsaktiviteten fra fase 1. Av 14-C dateringene fremgår det at aktiviteten i fase 2 har hatt en viss varighet, men da den opphører går man tilbake til den dyrkningsfunksjon området har hatt fra først av.

Gruppe 2. Nedgravninger med forskjellige form i nordre del, område A (fig. 7) 410,411, 407=408, 587, 594, 593, 591, 590, 588, 589, 604, 603=618, 418, 587

Det er ukjent hvilken funksjon disse nedgravninger kan ha hatt. Formene var tydelige til tross for at omfang og dybde varierte. Gropene er generelt større enn stolpehull. Det var ikke mulig å se noe mønster i måten gropene fordelte seg på innen området. Nedgravning G2.5 har rake kanter og rettvinklede hjørner og kan tenke seg at den opprinnelig hadde trevegger som føring. Nedgravning G2.6 var betydelig større enn de øvrige og denne har også en eldre datering enn de andre. Fyllmassen i samtlige nedgravninger er i utseende og sammensetning helt lik materialet i den dyrkingsjord som dekker dem.

G2.1 Grop

410, 411

Nedgravning **410**, fylt med **411**. Ca. 50 cm bred Ø– V, men søndre halvdel fjernet av grøft 12. Ca. 30 cm dyp Rette sider som skrå inn mot bunn som synes avrundet. Fyllmassen 411 besto av mørk grå fin sand, myk konsistens og relativt fast komprimering. Homogen masse fra topp til bunn, meget lik 394 – dyrkingsjord 410 over 2 og 411 under dyrkingslag 394. Registrert i nivå med undergrunns sand 2, men kan ha blitt gravd fra høyere nivå.

G2.2 Grop

593, 594

Nedgravning **593**, fylt med **594**. Oval form med rette sider og flat bunn, 90 cm lang og 50 cm bred. Ca. 25 cm dyp. Fyllmassen 594 – mørk grå fin sand med tynne striper gul sand i nedre del av fyllmassen, i øvrig meget homogen masse. 593 over 611 og 594 under 389. Registrert i nivå med undergrunns sand 2, men kan ha blitt gravd ned fra høyere nivå.

G2.3 Grop

590, 591

Nedgravning **590**, fylt med **591**. Sirkulær form, rette sider som skråner inn mot en avrundet bunn. Ca. 50 cm bred og 20 cm dyp. Under dyrkingslag 389. Fyllmassen 591 – mørk grå fin sand med noen små lommer med gul sand. 590 over 610 og 591 under 389. Registrert i nivå med undergrunns sand 2, men kan ha blitt gravd ned fra høyere nivå.

G2.4 Grop

418= 401, 587=407=408

Nedgravning **418=401** registrert på begge sider av grøft 9. Fylt med **587=407=408**. Mesteparten av nedgravningen er blitt fjernet av grøften. Størrelsen antas å ha vært ca. 120 cm. Oval form med rette skrånende sider mot avrundet bunn. I vestre del var 418=401 33 cm dyp. Fyllmassen 587=407 besto av mørkgrå fin sand, meget lik 389 fossil åkerjord. 418=401 over 610=619=620 og 587=407=408 under 389. Registrert i nivå med undergrunns sand 2, men kan ha blitt gravd ned fra høyere nivå.

G2.5 Grop

589, 588

Nedgravning **588**, fylt med **589**. Østre del av G2.5 er blitt fjernet av den yngre nedgravning G18 (551). Nedgravningen hadde vinkelrette hjørner, svak skrånede sider mot flat, litt ujevn bunn. Ca. 80 cm bred (N-S) og mindre en 15 cm dyp. Fyllmassen 589 besto av fin sand. Nærmest sidene og i bunn var sanden grå, men i midten var den grovere og gul i fargen. 588 over 610=619=620 og 588 under 389. Registrert i nivå med undergrunns sand 2, men kan ha blitt gravd ned fra høyere nivå.

G2.6 Grop

603=618, 604

Nedgravning **603=618**, fylt med **604**. Søndre del av nedgravningen fjernet av den yngre nedgravningen G34 (178). Uregelmessig form, minst 100 cm bred N-S og ca. 45 cm dyp. Avrundet sider og avrundet bunn. Fyllmassen 604 besto av mørkgrå, finkornet sand. Forekomst av slagg i fyllmassen. 603=618 over ardsfor 610=619=620 og 604 under 389. Registrert i nivå med undergrunns sand 2, men kan ha blitt gravd ned fra høyere nivå.

Datering

Radiologisk datering av prøve fra **589** (TUa-5490): **430 +/- 30 BP**. Kalibrert alder: **AD1440 – 1475**.

Radiologisk datering av prøve fra **591** (TUa-5491): **465 +/- 30 BP**. Kalibrert alder: **AD1430 – 1450**.

Radiologisk datering av prøve fra **604** (TUa-5494): **730 +/- 35 BP**. Kalibrert alder: **AD1280 – 1295**.

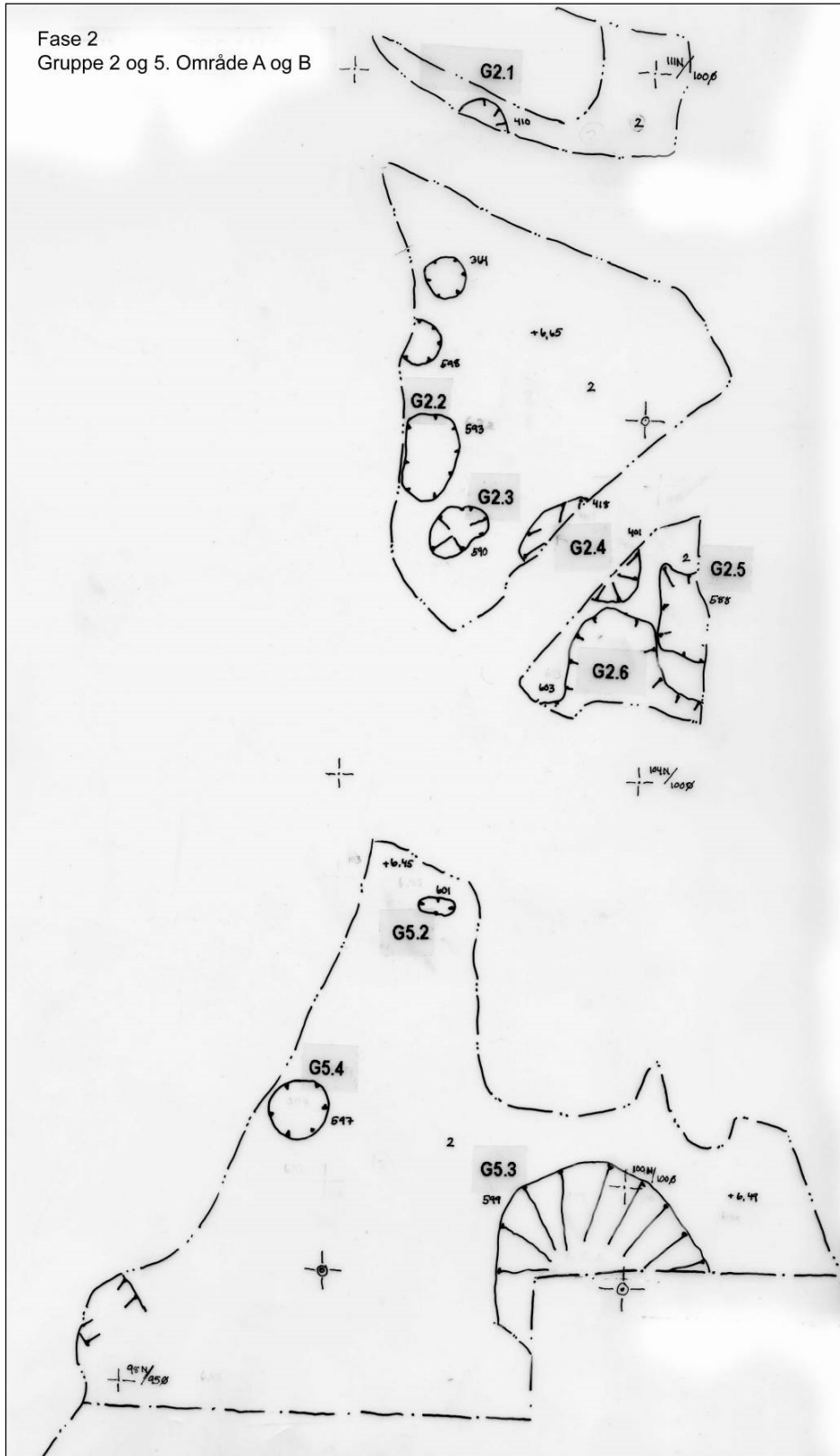

Fig. 7. Fase 2 – gruppe 2 og 5. 1:40

Gruppe 5 Nedgravninger med forskjellige form og spredde staurhull, område B (fig. 7)

599, 600, 597, 598 601, 602, 124, 125

Gruppe 5 samler 2 nedgravninger og to staurhull fra område B. Levningene er yngre enn ardsprene fra fase 1. Det er ukjent hvilken funksjon levningene kan ha fylt. Grop G5.3 må opprinnelig ha vært svært omfangsrik. Begge groper var fylt med materiale som var betydelig mørkere og feitere enn materialet i dyrkingsjorden som dekket dem.

G5.1 Staurhull

124, 125

Staurhull **125** fylt med **124**. Rund form og spiss bunn, ca. 6 cm i diameter og ca. 20 cm dyp. Fyllmassen besto av mellombrun siltholdig sand med enkelte linser av gulaktig sand. Over dyrkingsspor 621 og under dyrkingsslag 575.

G5.2 Staurhull/stolpehull

601, 602

Nedgravning **601**, fylt med **602**. Avlang, noe uregelmessig form, ca. 35 cm lang Ø-V, 12 cm bred N-S og 14 cm dyp. V-formet snitt med spiss bunn. Fyllmassen 602 besto av mørkebrun fin siltholdig sand. 601 over 621 og 602 under 575.

G5.3 Nedgravning

599, 600

Nedgravning **599** fylt med **600**. Tilnærmet sirkulær form, men halvparten av G5.3. ligger utenfor feltgrensen mot sør. Nedgravningen var 210 cm bred i øst-vest og ca. 80 cm dyp. I øvre del av gropen var sidene loddrette, i nedre del skrådde de inn mot den avrundete bunnen. Fyllmassen 600 besto av mørkebrun, feit siltholdig sand. 599 er den største av de groper som tilhører gruppe 5. 599 over 621 og 600 under 575.

G5.4 Nedgravning

597, 598

Nedgravning **597**, fylt med **598**. Sirkulær form, 60 cm i diameter og ca. 20 cm dyp. Skålformet. Fyllmassen 598 besto av mørkebrun, fet siltholdig sand. 597 over 621 og 598 under 575.

Datering

Radiologisk datering av prøve fra **600** (TUa-5493): **430 +/- 30 BP**. Kalibrert alder: **AD1440 – 1475**.

Radiologisk datering av prøve fra **598** (TUa-5492): **455 +/- 30 BP**. Kalibrert alder: **AD1435 – 1455**.

3.5. FASE 3: DYRKINGSJORD

Fase 3 samler gruppene 3, 6, 7 og 8. Fasen representerer dyrkningsaktivitet innen hele feltet og den inneholder bl.a. grupper som den samler de kulturlag som representerer en dyrkingsjord der lagene er resultat fra langsom dannelse og tilvekst. Man må regne med at mye av det material som kulturlagene er oppbygde av er blitt tilført området for å forbedre jordsmonnet. Det kan røre seg om organisk avfall fra husholdninger, aske, gjødsel og ekskrementer. Aktiviteten i fase 3 viser at man vender tilbake til den agrar aktivitet som preget området under fase 1. I felt fikk lagene forskjellig kontekstnummer avhengig om de lå i område A eller område B. I område B var det mulig å identifisere to forskjellige bruksperioder i

dyrkingsjorden da det underveis i utgravingsarbeidet ble registrert staurhull i overflaten. Materialet i det nederste nivå av dyrkingsjorden var imidlertid av helt samme karakter som i det øvre nivået. Det artefaktmateriale som tilhører dyrkingslagene er sammensatt. De fleste av keramikkskårene tilhørte kar fra nyere tid, men det ble registrert noen skår som tilhører kar fra middelalder. Lagene inneholdt også mye metall og slagg. Av metallgjenstand kan nevnes flere pilespisser fra bue og armbrøst.

I område A lå **gruppe 3 – dyrkingsjord** over gruppe 2 fra fase 2 men gruppe 3 dekket fysisk sett den eldre overflate med ards spor som tilhører gruppe 1, fase 1. I område B lå **gruppe 6 – dyrkingsjord** over groper og staurhull fra gruppe 5, fase 2 men på samme vis som i område A, dekket dyrkingsjorden også den eldste overflate med ards spor, gruppe 4, fase 1. **Gruppe 7-staurrekke og nedgravninger** som samler en rekke med staurhull og en samling nedgravninger skar overflaten til den eldste nivå med dyrkingsjord, gruppe 6. Over gruppe 7 men fysisk sett også over gruppe 6, lå **gruppe 8 – dyrkingsjord**.

Gruppe 3. Dyrkingsjord, område A (fig. 8)

393=70, 394, 389=417=73, 400, 566, 568

I området nord for den Ø-V orienterte grøft 12 som delte område A har dyrkingslaget kontekstnummer **394** og **393=70**. I området sør for grøft 12 fikk tilsvarende lag **389=417=73** og i den del som lå øst for den N-S orienterte grøft 9 har dyrkingslaget kontekstnummer **400**.

I profilene fremstod dyrkingslagene som en meget homogen mørkbrun finsandig masse. Den varierte noe i tykkelse fra 25 – 40 cm. Ved flategraving viste materialet seg å være mer sammensatt med variasjoner i både farge og konsistens. Forskjellene var meget lokale, og de hadde ikke noen større utbredelse verken i flate eller i dybde. Av den grunn ble det ikke definert som egne kontekster. I forbindelse med flategravingen ble lagene beskrevet som bestående av mørk gråbrun fin sand med humusinnblanding, myk konsistens og med relativt fast komprimering. Lagene hadde innslag av meget finfordelt organisk materiale som treflis og trekull. Relativt beskjeden mengde og jevnt fordelt i massen. Overflaten inneholdt rød tegl.

I sørvestre del av 389, langs med den kant som var forstyrret av yngre inngrep fantes **568** – en forsenkning med noe ubestemmelig form og med slakt skrånende sider. Forsenkningen var fylt med **566** som besto av en blandet masse med myk mørk sand, trekull og ubrent tre.

Datering

Krittpipe fragmenter fra **389, 393, 394 og 400**: Pipehode fra 400 midten av 1600-tallet.

Gruppe 6. Nedre nivå av dyrkingsjord, område B (fig. 9)

82, 287, 575, 573, 58=155

Lag **575** dekket hele området vest for grøft 86. Laget besto av ca. 15 cm gråbrun siltholdig sand, godt komprimert med myk konsistens. Enkelte grusflekker og fargeskiftninger i 575. I nordre del over 575 lå **573** som var et lag med liten utbredelse, lik 575 men mørkere i fargen. 575 lå over fyllmassen i nedgravningene 597, 599, 601 og staurhull 124 fra gruppe 5, men lagene dekket også ards sporene 621 fra gruppe 4. Lag **58=155** lå øst for grøft 86. Denne del av feltet var kraftig beskåret av yngre inngrep. 58=155 var helt lik 575. Fra alle lag ble det registrert mye slagg og metall både jern og ikke-jern.

82 ble registrert i profil 3, **287** i profil 17 og begge tilhørte dyrkingsjordens nedre nivå.

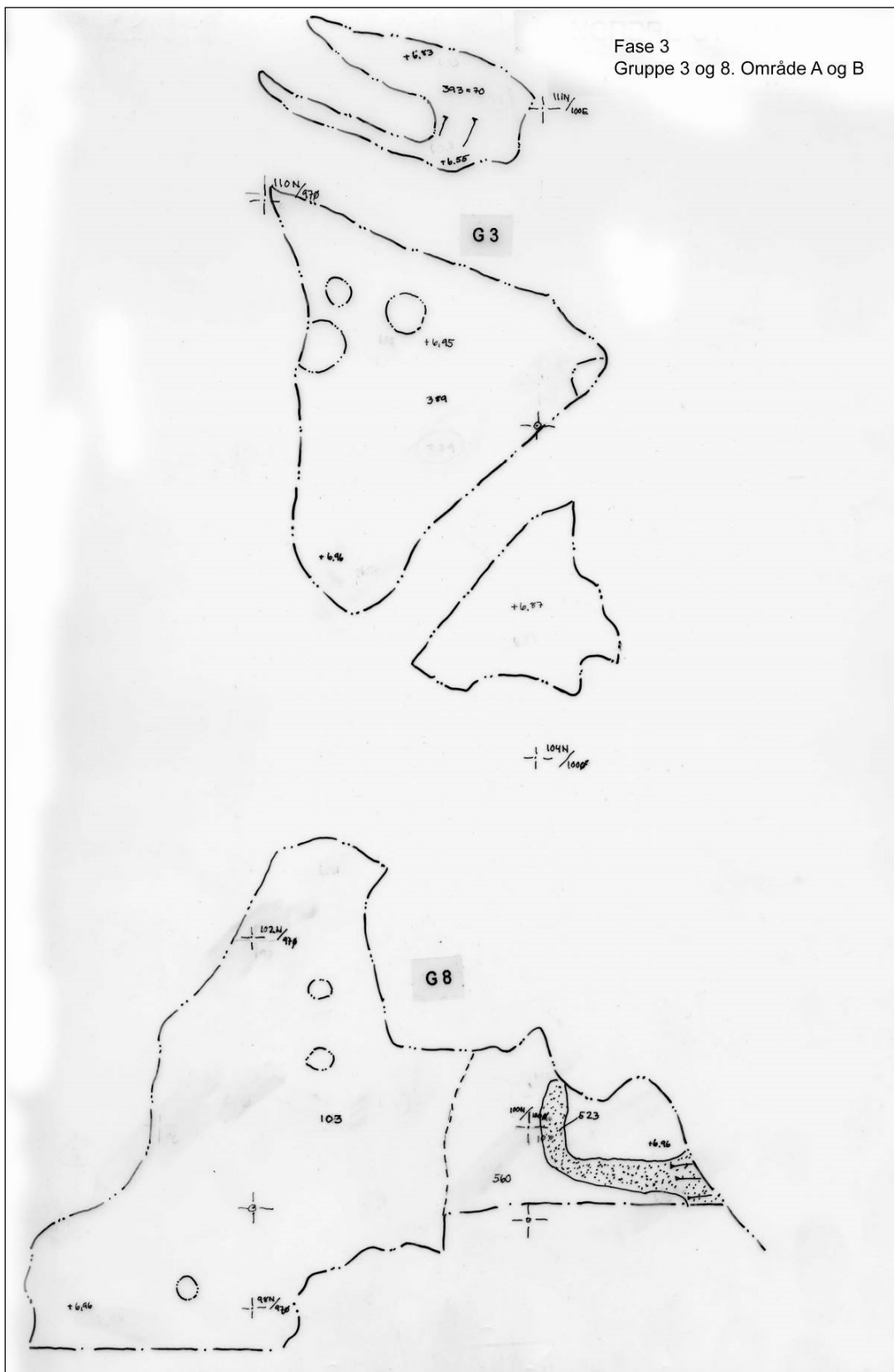

Fig. 8. Fase 3 – gruppe 3 og 8. 1:40

Gruppe 7. Staurrekke og nedgravninger i overflata til dyrkingsjord, område B (fig. 9) 239, 240, 241, 242, 243, 244, 569, 570, 574, 576, 577, 578, 579, 582, 583, 584, 606, 607, 608, 609

Gruppe 7 samler de staurhull og nedgravninger som ble registrert i overflaten til dyrkingsjorden i gruppe 6. Staurhullene lå på rekke og kan ha vært del av et gjerde. Funksjonen til de to nedgravninger som ble registrert i områdets vestre del er ukjent. Staurrekken **578, 608, 579, 609, 577, 607, 576, 606** og nedgravningene **582** og **574** skar lag 575 og nedgravning 570 som lå i den østre del skar lag 155=58. Staurhullene **239, 240, 241, 242, 243, 244** lå under 103 og skar den nedre nivå av dyrkingsjord som inngår i denne gruppe. I samband med utrasing av masse fra profilvegg 11 forsvant staurhullene, og de er ikke dokumentert på annen måte enn fra profiltegning.

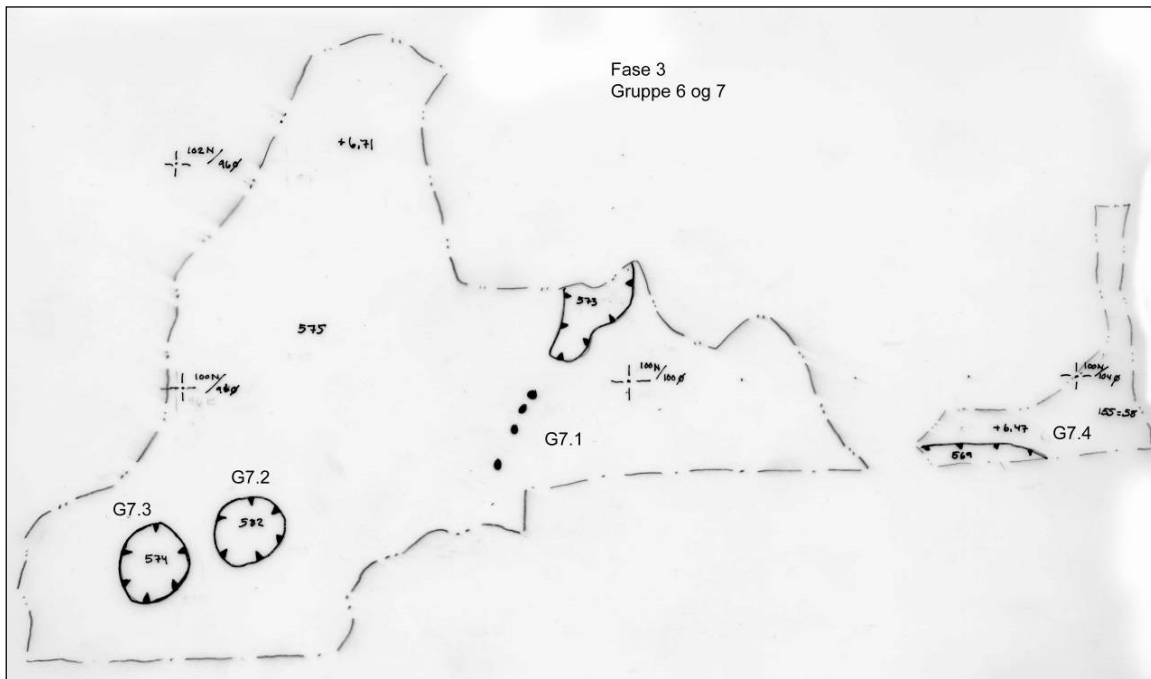

Fig. 9. Fase 3 – gruppe 6 og 7. 1:40

G7.1 Staurrekke

578, 608, 579, 609, 577, 607, 576, 606

Rekken består av fire staurhull med fyllmasse (576, 606), (577, 607), (578, 608), (579, 609). Rekken var ca. 75 cm lang og hadde retning VNV-ØSØ. Staurhullene var tett plassert med avstand på 10 – 15 cm fra hverandre. Fyllmaterialet var identisk med dyrkingslag 103 som lå over. Samtlige fire fylte staurhull ble registrert i overflaten til lag 575 under lag 103.

G7.2 Nedgravning

582, 583

Nedgravning **582** fylt med **583**. Sirkulær form, ca. 60 cm i diameter og ca. 10 cm dyp med flat bunn. 582 over 575 og 583 under 103.

G7.3 Nedgravning

574, 584

Nedgravning **574** fylt med **584**. Sirkulær form, ca. 65 cm i diameter og ca. 10 cm dyp med flat bunn. 574 over 575 og 584 under 103.

G7.4 Nedgravning

570, 569

Nedgravning **570** fylt med **569**. Diffus form. 570 over 155=58 og 569 under 260.

G7.5 Staurhull

239, 240, 241, 242, 243, 244

I profil 11 vistes en rekke staurhull under 103. I forbindelse med utrasing av masse fra denne profilvegg forsvant staurhullene, og de er ikke dokumentert annet en på profiltegningen.

Gruppe 8. Øvre nivå av dyrkingsjord med «pølseformede» sandstrenger i østre del, område B (fig. 8)

103, 523, 560, 567, 557, 559, 558, 523=149.

Dyrkingslag **103** dekket hele flaten i området vest for grøft 86 på samme måte som det nedre dyrkingslaget 575 fra gruppe 6. 103 besto av homogen mørk gråbrun siltholdig sand med myk, smøraktig konsistens som var 25 – 35 cm tykt. Det innhold småstein som var jevnt fordelt i laget, enkelte flekker av trekull og enkelte små biter av rød tegl. I overflaten og i de øvre delene av lag 103 ble det registrert store mengder fruktstein fra kirsebær. 103 inneholdt mye slagg og diverse artefakter av metall. Blant artefaktmaterialet kan nevnes flere pilespisser fra både bue og armbrøst, to mynter og diverse klumper og korroderte gjenstand av jern og andre metaller som ikke blitt identifisert. Mesteparten av de keramikkskår som ble funnet var fra nyere tid, men det fantes også enkelte skår av keramikk fra middelalder. Av dateringen å dømme tilhører laget aktivitet fra overgangen seinmiddelalder – nyere tid.

I den østre del av området, vest for grøft 86 fantes en sekvens med «pølseformede» sandlag i grunne nedgravninger, **558**, **559**, **567** og **523=149**. Disse fantes i to nivåer som var skilt fra hverandre av meget tynne sandhorisonter, **557** og **560**. I overflaten til 103 fantes 558 og 559 som besto av gulgrå, løs grov sand formet som striper. Stripene vistes meget tydelig mot de under og overliggende lagene. 558 var ca. 30 cm bred, orientert N-S med rundet avslutning i nord. Mot sør fortsatte 558 inn under feltgrensen. 559 var L-formet med samme løse gulgrå grovsand ca. 20 cm bred. Hele 558 og vestre del av 559 var dekket av 557 som besto av mørkbrun siltsand med råtnet treflis som lå horisontalt i laget. Over en del av 557 fantes 567 som var orientert Ø-V, og besto av en ca. 18 cm bred og 150 cm lang stripe med gul sand. 567 fantes på samme sted og over sandstripe 559. 567 og 557 var dekket av 560 som besto av mørk, gråbrun siltholdig sand. Materialet var meget likt dyrkingsjord 103. Over 560 lå 523 som besto av en L-formet stripe lys grågul sand. 24 til 30 cm bred.

Datering

Radiologisk datering av prøve fra **103** (TUa-5489): **300 +/- 35 BP**. Kalibrert alder: **AD1520 – 1650**.

Krittpipe fragmenter fra **103**: 1600-tallet

Mynt fra **103**: Sverige Gustav I Vasa, Fyrk 1529, preget i Stockholm.

3.6. FASE 4: BEBYGGELSESAKTIVITET I OMRÅDE A/B OG C

Fase 4 markerer avslutning på den dyrkingsaktivitet som tidligere preget hele området og innledningen til en ny tid, da området blir brukt til bebyggelse. Aktiviteten innen feltet har sannsynligvis sammenheng med en vestlig ekspansjon av byens bebygde deler. Områder som tidligere har ligget perifert i forhold til de tettbygde deler og blant annet ble brukt som dyrkingsareal og hager blir nå verdifulle som arealer for eiendomsutvikling. Innen det utgravde område kan vi se hvordan en bebyggelsesrelatert aktivitet tar form rett på overflate til dyrkingsjorden. Et hovedelement innen eiendommen er den hvelvete steinkjelleren som i løpet av fase 4 oppføres i søndre del. Over kjelleren har det stått en bygning som sannsynligvis dannet eiendommens bostedshus, en såkalt stuebygning. Kjelleren er orientert Ø-V. Den søndre langsida tror vi er lagd langs med eiendomsgrensen. Den østre kortsida er lagt opp til den N-S gående gatestrekking som flere byhistoriskere mener er Borkegata. Kjelleren har hatt atkomst fra vestre del. Den romslige struktur vi kan følge innen utgravningsfeltet har stått i forhold til kjelleren og bygningen over og arealet fra hovedbygningen og videre nordover har dannet denne bygårds gårds plass. Her finnes en rekke strukturer. Bl.a. uthus, vannsisterne, avfallsbinger, latrine og åpne steinlagte og grusdekkete områder.

Fase 4 strekker seg i tid frem til bybrannen 1681 og aktiviteten innledes sannsynligvis etter 1650. Det har ikke latt seg gjøre å gi noe presist årstall for når kjelleren blitt anlagt, men vi tror det har skjedd rundt 1660-1670. Fase 4 samler altså aktivitet innen feltet både før og etter kjellerens tilkomst.

Utgravningsfeltet var delt av de mange grøfter som er blitt gravd innen området. I forbindelse med grøftegravningene har mye av det arkeologiske materialet blitt fjernet. Grøftene har også bidratt til at stratigrafiske forhold innen de forskjellige deler vanskelig kan knyttes sammen. I analysen er den del som lå sør for den Ø-V orienterte grøft 10 blitt kalt område B og delen nord for samme grøft, område A. Aktivitetene som kan knyttes til område A og B er blitt redegjort hver for seg. Kjelleren i sør og området rundt denne lå utenfor selve utgravningsfeltet og er av Riksantikvaren definert som en del av verneområdet på Branntomta. NIKUs oppgave i denne delen besto av opprensing av overflaten over kjelleren og dokumentasjon av synlige kulturlag i overflate, men ikke utgravning. I rapporten er denne del blitt kalt for område C. Beskrivningen i fase 4 gir en oversikt over de levninger som ble dokumentert, men på grunn av oppdragets art, savnes opplysninger om stratigrafiske forhold mellom levningene, og detaljer av levningenes fysiske egenskaper utover de som kunne fanges i forbindelse med plandokumentasjonen. NIKUs arbeidsoppgaver i prosjektet har ikke omfattet bygningsarkeologisk dokumentasjon av steinkjelleren.

Område B har ligget nærmest stuebygningen og steinkjelleren. I denne del er det ikke blitt dokumentert bygningsrester, men det finnes i stedet innen område A.

Fase 4 samler gruppene 9 til 29. Gruppe 9-16, 26 og 27 finnes i område B. Gruppe 17-19, 21-25 og gruppe 29 finnes i område A og gruppe 20 tilhører område C.

Aktiviteten innen område B innledes med **gruppe 9** som samler stolpehull og groper i dyrkingsjordens overflate. På samme overflate graves det for å plassere en nedsenket sistern i tre – **gruppe 10**. Gruppe 9 overlages av **gruppe 11** som samler en rekke deponeringer som dekker mesteparten av området overflate. Deponeringene inneholder mye kull, slagg og metall, men det finnes ikke noen levninger fra bygninger som kan relateres til metallhåndverk innen utgravningsområdet. Vestre del av overflaten til gruppe 11 blir dekket av **gruppe 12** som inneholder tykke sandlag. Deponeringen av sand er sannsynligvis et underlag til en steinbrolagt overflaten i samme del av området – **gruppe 13**. Øst for den steinlagte overflaten anlegges en rennelignende nedgravning – **gruppe 14**, som på et eller annet vis har tilknytning til sisternen. Kort tid etter at den rennelignende nedgravningen kom på plass fornyes sisternen – **gruppe 15**. Den nye sisternen er lik den eldre, men den har i tillegg hatt en overbygning. I

den nordøstre del av område B finnes en nedgravning som sannsynlig er del av en større bingje eller trekjeller – **gruppe 16**. Anlegget har ligget langs med eiendomsgrensen inntil den N-S orienterte gatestrekkingen. Etter hvert tildekkes rennen av en omfattende oppfylling som dekker mesteparten av overflaten til område B – **gruppe 26**. Det er usikkert hvorvidt sisternen går ut av bruk samtidig. Lagene som tilhører gruppe 26 dekker i hvert fall nedgravningen og stolpene rundt sisternen. Etter at den nye overflaten er etablert fornyes den rennelignende nedgravningen ytterligere en gang – **gruppe 27**. Med tanke på den nye renne er det nærliggende å tro at sisternen ved denne tid fortsatt fylt sin opprinnelige funksjon.

Fra område C finnes bare **gruppe 20**. Denne gruppe samler bygningslevningene over hvelvkjelleren og den beskriver også i korthet kjelleren som konstruksjon.

Innen område A innledes aktiviteten med at det graves to avfallsbinger gjennom overflaten til dyrkingsjorden fra fase 3. Levningene fra disse binger var meget fragmentariske. De trenger ikke å være samtidige og det har sikkert ikke hatt noe med hverandre å gjøre. Den ene bingen – **gruppe 17** lå lengst sør i område A ved kanten av grøft 10. Den andre bingen – **gruppe 18** lå i områdets østre del i bunn av grøft 6, G42.2. I tilslutning til bingje G18 fantes en rest av en steinlagt overflate – **gruppe 19**. Over gruppe 18 og 19 men også over mesteparten av den eldre overflate oppføres en bygning – **gruppe 21**. Bygningen savner ildsted, veggene består av stående plank og det er sannsynligvis blitt brukt en eller annen form av stavverksteknikk i konstruksjonen. Bygningen kan ha hatt flere mindre rom eller avlukker med jordgolv, etter hvert legges det tregulv i bygningen. Rundt bygningens yttersider finnes deponeringer som sannsynligvis har vært med om å støtte veggfundamentene. Langs den østre side samler **gruppe 22 og gruppe 23** de lag som fundamentert bygningen og langs med bygningens nordre side samler **gruppe 24** lag med samme antatte funksjon. Over gruppe 24 fantes en nedgravning fylt med husholdningsavfall – **gruppe 25**. Bygning G 21 ødelegges av brann. Brannlagene er samlet i **gruppe 29** og samme gruppe markerer også avslutningen på fase 4.

Gruppe 9. Spredde stolpehull og en nedgravning i område B (fig. 10)
458, 469, 526, 527, 561, 562, 498,102, 519, 476.

I overflaten til 103, gruppe 8, fantes det flere stolpehull og en nedgravning. Stolpehullene dannet ikke noe forståelig mønster. Nedgravningen lå i den nordre del av område B og mesteparten var fjernet av den yngre nedgravningen tilhørende avfallsbingjen/latrinen G34. Stolpehullene og den eldre overflaten var tildekket av kulturlag som tilhører deponeringene i gruppe 11 i denne fase.

G9.1 Stolpehull 469, 458

469: stolpehull og **458** fyllmasse. Oval form ca. 30 cm i diameter og ca. 5 cm dyp. Rette sider og flat bunn. Fyllmassen besto av løs brungrå sand med rester fra råtnet tre med vertikal fiberretning nærmest nedgravningens sider. 469 over 103 og 458 under 113.

G9.2 Stolpehull 527, 526

526: stolpehull og **527** fyllmasse. Sirkulær form, ca. 15 cm i diameter og ca. 26 cm dyp, med rette sider og U- formet bunn. Fyllmassen 527 besto av løs grågul grusig sand. 527 over 103 og 526 under 456.

I søndre del av overflaten til 103 (gruppe 8) fantes en stor nedgravning og i midten av denne var det plassert et nedsenket, rundt trekar eller tønne. Fra de avsetninger som fantes i trekaret å dømme har det runde karet vært vannfylt. Bevaringsforholdene for trematerialet var meget dårlig og karet kan ha vært høyere enn de 15 cm som ble registret. En nedgravning fra en yngre fas med et nytt nedsenket kar, gruppe 15 har ødelagt en rekke av de stratigrafiske forholdene mellom det eldste karet og de lag som seinere har dekket den. Sisternen har sannsynligvis vært i bruk samtidig med den nye overflate som dannes av kulturlagene som blir deponert i område B over stolpehullene fra gruppe 9, og den eldre overflate som tilhører dyrkingslaget fra gruppe 8, fase 3. Sisternen kan i tillegg ha fungert samtidig med gruppe 9.

Sisternen er et vannmagasin og ikke en brønn, men man kan ikke utelukke at et naturlig tilsig av vann kan ha funnet sted. I anslutning til sisternen finnes en lav, relativt bred rennelignende nedgravning som strekker seg fra sisternens nordre side tvers igjennom område B i nord-sørlig retning. Den rennelignende nedgravningen danner gruppe 14. Den er konstruert etter sisternen, men de to konstruksjoner – rennen og sisternen, har under en periode uten tvil hatt en felles funksjon. Fra de fysiske levninger som gjenstår fra denne tid er det ikke mulig å klarlegge hvilken aktivitet dette har representert. Ved et seinere tilfelle gjøres sisternen om. Et nytt kar settes inn over det foregående, denne gang får anlegget en overbygning.

Nedgravningen **538** skar lag 103 fra gruppe 8. I nedgravningens midt fantes trekaret **535=536** og den nedre del var fylt med **425** som er blitt tolket som en primæravsetning. Rundt trekaret, i nedgravningen fantes grus/sandlaget **552**. 552 var delvis dekket av **525** som besto av myk, mørkebrun finsand med organisk materiale.

G10.1 Nedgravning

538

Nedgravning **538**, 552, 525 fyllmateriale. Mesteparten av nedgravning 538 lå utenfor feltgrensen. Den nordvestre del av 538 var synlig. Konturen var ujevn og bølgende. De synlige mål var 110 cm N-S og 160 cm Ø-V og 35 – 40 cm dyp. Nedgravningen må ha hatt en stor omkrets. Sidene var vertikale, og bunnen var flat. 538 over 103. Nedgravningen var fylt med lag 552, 525 og 524 i G11.

G10.2 Trekar/tretønne

535=536

Trekaret/tretønna **535=536** hadde en diameter på 80cm. Sidene besto av en 15 cm høy og ca. 3 cm tykk sirkel med mørkt, helt formuldet treverk. Tønne savnet bunn, men det fantes et lag med komprimert flatt liggende treflis på samme nivå som den nedre del av de formuldete sidene.

G10.3 Primæravsetninger i trekar

425

425 lå i nedre del av det runde trekaret 535. 425 besto av mørkgrå silt, ca. 20 cm tykk og svært kompakt. Overflaten var helt vannrett. 425 oppfattes som vannavsatt sediment som er blitt akkumulert i bunn av det runde trekaret.

G10.4 Fyllmateriale i nedgravning

552, 525

Lag **552** lå i den østre halvdel av nedgravning 538, mellom dens sider og trekaret 535. 552 besto av grå til brungrå grusblandet sand og var som mest ca. 30 cm tykt. Over 552 lå **525** som besto av mørkbrun fin sand med tett konsistens. 525 lå rundt trekarets utside, men ikke

over dette. I den del der 525 lå over 552 var laget meget tynt og lagene gikk mer eller mindre i hverandre. I den østre del var overflaten til 525 meget ujevnt og det virket nedtråkket.

Datering

Krittpipe fragmenter fra 425 og 525: 1600-tallet

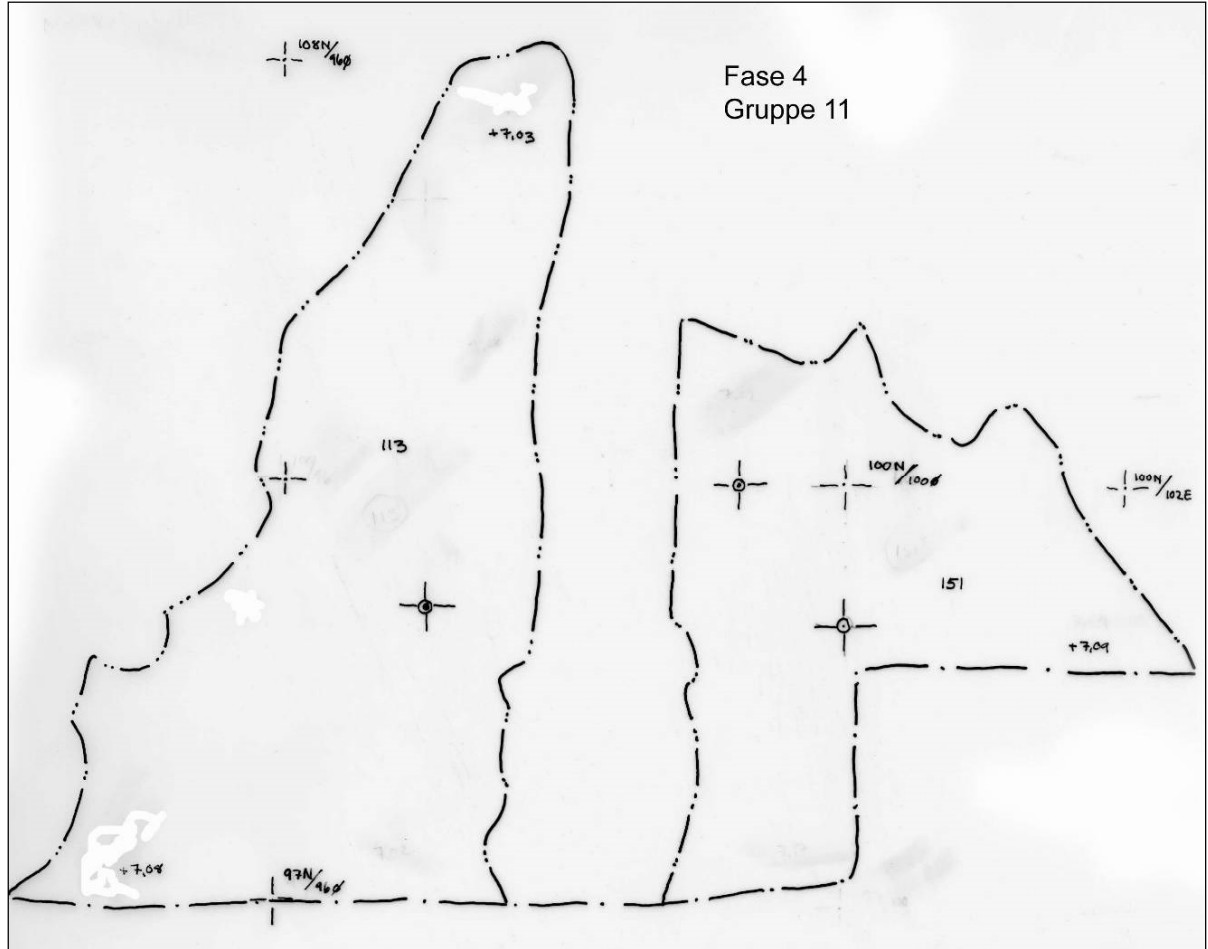

Fig. 11. Fase 4 – gruppe 11. 1:100

Gruppe 11. Oppfylling/markplanering, område B (fig. 11)

546, 152=153, 522, 403, 151, 412=258=254=255=256=257=259, 456, 114=505, 113, 260, 521, 524, 554, 555

Overflaten til dyrkingsjorden 103 gruppe 8 og de spredde stolpehull tilhørende gruppe 9 tildekkes. I østre del ligger et av lagene over fyllmaterialet i nedgravningen for vannsisternen, gruppe 10.

Deponeringene i gruppe 11 innholdt mye brennt materiale, trekull, sot, brennt leire. I tillegg innholdt flere av dem metallmateriale, både fra jern, andre metaller og biter av slagg. Det store innholdet av metall og brennt materiale har gjort det rimelig å anta at de er blitt dannet der det har vært metallhåndverk av noe slag, men det fantes ikke spor fra verkstedsbygninger innenfor det utgravde feltet. Markplaneringen kan ha skjedd da sisternen, gruppe 10 er i bruk. Kulturlagene danner en overflate da den rennelignende nedgravningen plasseres i anslutning til sisternen. Det var en klar forskjell på kulturlagenes sammensetting fra den vestre og østre del av

området. I vestre del var andelen grus og grov sand betraktelig større enn i den østre delen der det minerogene andelen var mye mer finfordelt.

I sørvestre hjørne lå **546** som besto av mørkbrun grusblandet sand. Laget var fast komprimert. Spredt i laget fantes leirflekker og en del middels stor stein samt steinflis. Nedre del av 546 inneholdt mange små metallfragmenter av bronse eller kopper. 546 var 8 – 10 cm tykt og hadde en ca. 3 m² stor utbredelse. Vestre del av 546 var skåret av grøft 9 og laget fortsatte i sør inn under feltgrensen. 546 lå over 103.

Over 546 lå **456** som besto av uensartet materiale, men hovedkomponenten besto av mørk brungrå fin sand med også grus og knust tegl. I laget fantes en hel del flekker med kull, aske og lyserød, varmpåvirket sand. 456 fremstår som et destruksjonslag på grunn av den store andelen bygningsmateriale. Nord for 456 og over 103 lå **114=505** som besto av et 7 – 12 cm tykt lag med grusblandet sand som dannet en jevn overflate. 114 og 456 var dekket av **113** som strakk seg over hele den vestre halvdel. 113 dekket i tillegg stolpehullene tilhørende gruppe 9. 113 dannet en flat, jevn overflate. Laget var 7 – 12 cm tykt og besto av mørkbrun fin sand, blandet med grovere sand og en del grus. 113 innhold en hel del trekull som var spredt i laget, men det fantes en konsentrasjon av kull i det sørvestre hjørne der 113 lå over 456. Langs den østre side av 113 var andelen grus i lagsammensetningen betydelig større enn i de øvrige deler.

I den østre del av området lå **522** som dekket den «pølseformede» sandstripen 523 fra gruppe 10. 522 besto av mørkgrå finsand. Laget var tett og vel komprimert med organisk innhold og ca. 6 cm tykt. Det inneholdt i tillegg mye treflis, små stykker av brent leire og relativ stor mengde trekull. Over 522 lå **153=152** og **403**. 153 besto av et mindre område med lys grågul grov sand. 403 dekket mesteparten av overflaten i den østre del. Laget var ca. 15 cm tykt og besto av mørkgrå, nesten sort fin sand med stor mengde trekull og slagg, til sammen ble det registrert 110 biter slagg med samlet vekt på 2,34 kg.

Over det mørke humuslignende laget 525 i den østre del av nedgravningen for sisternen, gruppe 10, lå **524** som besto av grå grov sand uten organisk innhold. 524 dekket sisternen og primæravsetningen 425 i trekaret. Laget fantes i den østre delen og strakk seg utover nedgravningens nordre side på et sånt sett at det i tillegg også fysisk lå på overflaten til dyrkingsjorden 103 fra gruppe 8. I den østre del av 524 fantes stolpehullet **554** som var fylt med **555**. Stolpehullet var skrått, vinklet i 45 grader mot øst. Det innhold ingen rester fra stolpen. 403 dekket sandlaget 524, men fyllmassen 555 i stolpehullet var overlageret av **151** som også lå over 403 og 153. 151 besto av meget mørk fin sand med mye sot og små kullbiter. 151 var ca. 15 cm tykt og inneholdt et forholdsvis stort artefaktmateriale, i særlig grad slagg. I 151 ble det registrert til sammen 61 biter slagg med samlet vekt av ca. 5,3 kg. Hele 151 var dekket av **412=258=254=255=256=257=259**. 412 ble dokumentert og utgravd i plan og lag 254 til 259 er registrert fra profilene. 412 besto av mørk grå fin sand med mye trekull og brent materiale. Kulturlagene 412 og 151 var meget like hverandre.

I den lille delen mellom grøft 86 mot vest og nedgravningen 514, G16, mot øst lå **260** over fyllmaterial 569 i nedgravning 570 fra gruppe 7. 260 besto av brun, kompakt treflis og råtnet trevirke. I laget fantes linser med reint kull. Det innholdt mye glassfragment fra vindusglass og kritt Piper. Over 260 lå **521** som besto av lys gråbrun grusblandet sand. 521 lå under 151.

Datering

Krittpipe fragmenter fra **151, 260, 412, 521 og 522**: dekorerte stilker fra 412 siste halvdel av 1600-tallet

Gruppe 12. Sandoppfylling med stolpehull og groper i overflaten, vestre del av område B (fig. 12)

og 496 både under og over dem. 491 var 24 cm bred og 260 cm i synlig lengde. 483 var ca. 24 cm bred og 190 cm i synlig lengde. Treets vestre ende var trunkert av grøft 9.

Nord for de lange vedskiene 491 og 483, i sand 112=488, lå den N-S orienterte vedski **482** som var 280 cm lang og 23 cm bred. I området nordvestre del lå de N-S orienterte vedskiene **481** og **448** ved siden av hverandre. 481 var ca. 110 cm lang og 33 cm bred. Treet lå stratigrafisk sett på 112 men det hvilte også på 113, laget under. 448 var ca. 75 cm lang og 28 cm bred og lå på 113. Den nordre del av både 448 og 481 var trunkert av grøft 9.

I overflaten til 112=488 var det mørkfargede, skålformede forsenkninger over og med samme form som plankene 482 og 483 lengre ned i sandlaget. Forsenkingene var fylt med materiale fra lag 246, men de ble i felt registrert som grøfter med egne kontekstnummer for nedgravning og fyllmateriale. Forsenkingene er sannsynligvis dannet av helt naturlige grunner, i det et hulrom skapt av sammensynking av overliggende materiale ettersom det opprinnelige volumet til treet i 482 og 483 ble komprimert. Forsenking 475, fylt med 457(=264) sammenfalt med tre 483. Forsenking 474, fylt med 455(=264) sammenfalt med tre 482.

Overflaten til 112=488 var skåret av flere nedgravninger/groper og et stolpehull. Gropene **466**, **471**, **472** og **473** var ikke særlig dype. Samtlige var fylt med det kulturlag som dekket dem, 246=111 tilhørende gruppe 13. Nedgravning **486** var ca. 60 cm i diameter og ca. 30 cm dyp. Sidene skrånede innover mot midten. Den vestre del av 486 var trunkert av grøft 9. Fyllmassen **487** i 486 besto av løs, mørkebrun, humusholdig sand med småstein. Enkelte større rund stein lå løst i fyllmassen. 486 skar 112=488 og 487 lå under 246. I midten av området fantes et stolpehull, **492** som skar 112=488. Hullet hadde ikke stor diameter, bare 17 cm, men det var meget dypt, over 70 cm. Det var fylt med **460** som besto av meget løs mørkebrun humus med råtnet tre. 460 lå under 246.

Gruppe 13. Brosteinlegging, vestre del av område B (fig. 13)

111=246, 108=110=245, 54=105=106=107=109, 53, 55, 375, 378, 368?

I område B var det en steinlegging som dekket den vestre del og overflaten til gruppe 12. Steinleggingen var meget forstyrret. I mindre partier gjenstod deler av steinleggingen, i andre var steinene fjernet og bare de sandlag som har fungert som fundamentering gjenstod. Det fantes spor etter en del av en steinrenne orientert N-S i den nordre del av området, og i sin helhet var steinleggingen mest intakt i området nordvestre del. På grunn av den til dels ødelagte overflaten er det vanskelig å avgjøre om levningene representerer flere nivåer med steinlegging. Tolkningen er at levningene representerer en sammenhengende overflate. Den har antageligvis omfattet et større område enn det som ble dokumentert, men den yngre grøft 9 langs området vestre side og grøft 10 i nord har skåret levningene i denne delen. Steinleggingen og de kulturlagene som hører til, kan ha hatt en større utbredelse mot øst, men her ligger den yngre, rennelignende nedgravningen G14 og det fantes ingen tegn til steinlegging i området øst for denne.

Sandoverflaten og gropene tilhørende gruppe 12 var dekket av **111=246**. Laget var tynt, 2 – 3 cm, og besto av mørk, gråsvart sand med stor andel kull og sot, men også med innslag av humus og ubrente trefliser. I midtre del var overflaten rik på kull og knust tegl. I søndre del fantes i overflaten en del stein, av samme type som er blitt brukt til brolegging. I samme del var sanden mer grågul og med mindre mengde kull. Over den nordre del av 111=246 lå **108=110=245** som er ren, grålig sand. Laget var som tykkest i den vestre del og her var sandlaget mer enn 10 cm tykt. Over 108=110 lå **54=105=106=107=109**. Laget dekket hele den vestre del av området og besto av lys gråbrun sand med broleggingsstein i den søndre del av laget. De steiner som fantes i laget syntes å ligge *in situ*, men det var et fåtall stein igjen fra en opprinnelig overflate, mesteparten må derfor ha blitt fjernet av yngre aktivitet. I nordre del av området, over 54=105=106=107=109, fantes **375** – stein som dannet en del av en renne i form av to rekker med skråstilte stein. Nordvest om 375 lå **378** som besto av et lite område med

steinlegging. De nordligste steinene i 378 var del av de som ble registret som 375. I felt ble steinstrukturene 375 og 378 registrert som forskjellige kontekster, men de betraktes som en struktur. Sørøst for 375 lå **55** som besto av en annen liten flate med brostein. 55 var meget skadd. Vest for 375 lå **53**, som også dannet ytterligere en liten flate med stein. 53 virket mer intakt enn 55. I steinleggingene 53 og 55 er steinene av samme størrelse, og de er betydelig mindre enn den stein som knyttes til 375 og 378. På sand 54 ut mot kanten til grøft 9 lå **368** som besto av blågrå, kompakt leire med varmpåvirket overflate og mye trekull.

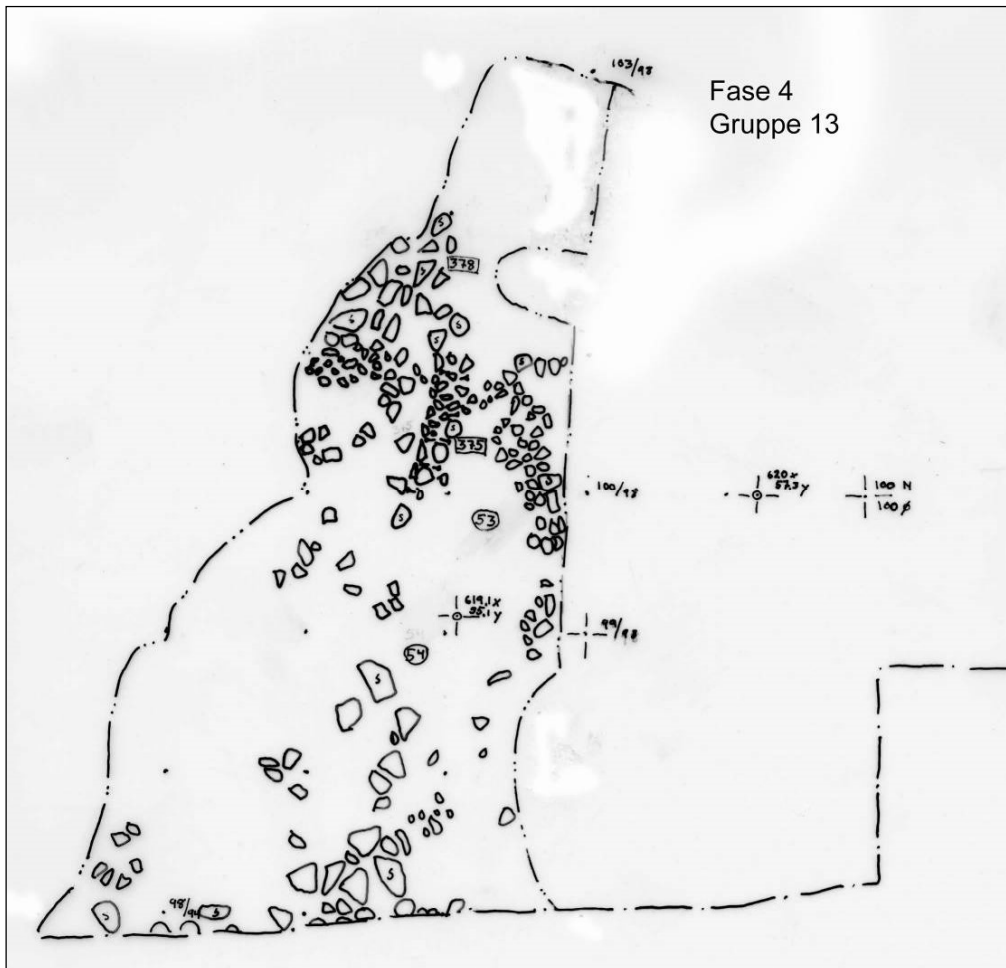

Fig. 13. Fase 4 – gruppe 13. 1:100

G13.1 Steinlegging

375: del av steinrenne. Ca. 200 cm lang og ca. 40 cm bred. Besto av to parallelle rekker med skråstilt stein som lå mot en rad små rundstein som dannet bunn i rennen. Ca. 20 cm i høydeforskjell fra topp til bunn av stein.

378: steinlegging. Består av runde, naturformede steiner i ca. 20 x 10 cm størrelse. Steinene dekket en overflate mindre enn 1 m². Trunkert av grøft 9.

53: steinlegging og sand. Består av rund, ca. 5 x 5 cm stor stein. Steinene er satt i lysgul mellomgrov sand. Området er ca. 2,3 m langt (N-S) og ca. 1 m bred (Ø-V). Sandlaget var inntil 20 cm tykt i den østre del og ca. 5 cm i den vestre del.

Datering

Krittpipe fragmenter fra **54, 110, 375**: Fragment av pipehode fra 375 med stempel prins med PO registrert brukt 1685-1705.

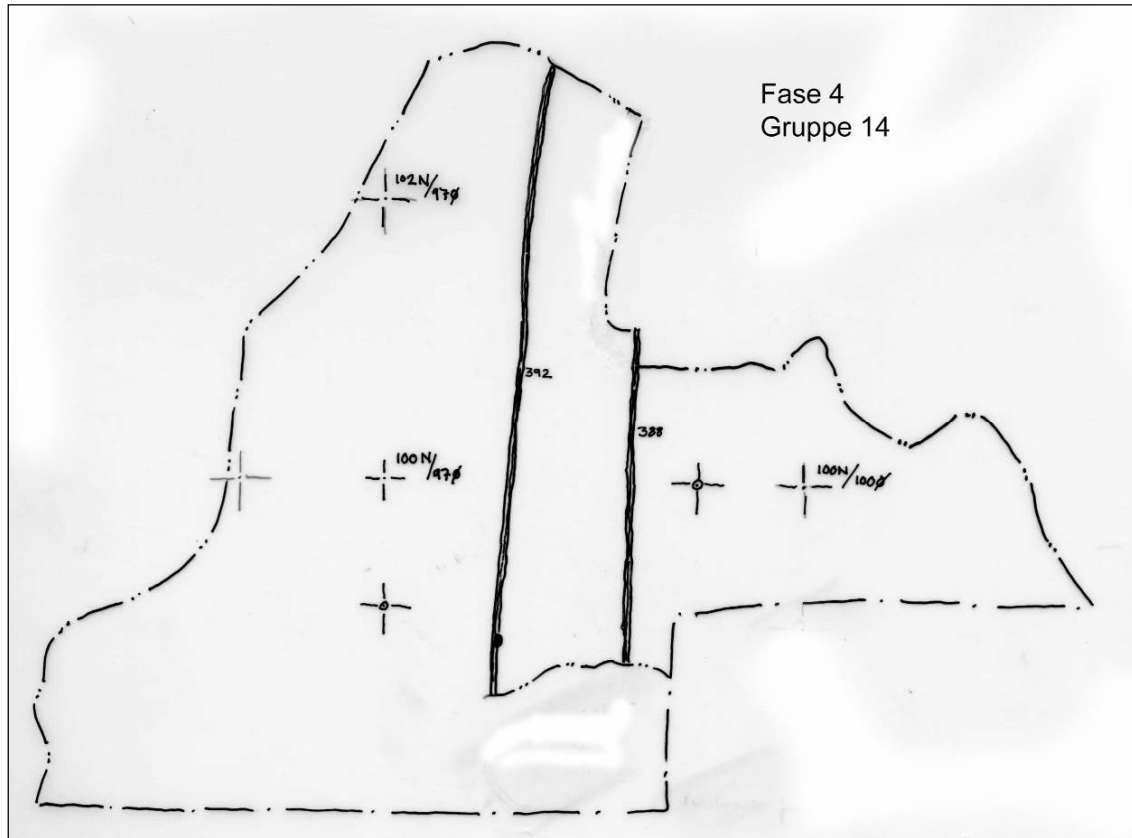

Fig. 14. Fase 4 – gruppe 14. 1:100

Gruppe 14. Flatbunnet, lav rennelignende nedgravning med plankeforstekning langs med langsiden, område B (fig. 14)

426, 388, 392, 380, 391

Flatbunnet, lav, rennelignende nedgravning med rette sider. Nedgravningen **426** var ca. 4,3 m lang og ca. 100 cm bred. Dybden varierte fra 10 cm til 25 cm. Den var orientert NNØ-SSV. Nordøstre side var trunkert av nedgravning 179 tilhørende avfallsbinge G34. Det fantes svake spor etter liggende tre langs med rennens kanter. Treet var i dårlig stand og fremstod som brunfarginger, men det var noen steder mulig å se at trefibrene lå i nord-sørlig retning. Tre **388** lå langs den østre side og tre **392** lå langs vestre side. Rennet var fylt med **391** som besto av mørk, gråbrun finsand med myk og tett konsistens.

Den østre side av nedgravningen 426 skar lag 412 som tilhører gruppe 11, mens den vestre side av nedgravningen skar lag 54 som tilhører gruppe 13. Den søndre del var kuttet av nedgravning 428 til sisterne II, gruppe 15. De stratigrafiske relasjoner vises sånn at fyllmateriale 391 lå under 428. Lag 390=104 ligger over det sekundære fyllmateriale 421 i sisterne II. Samme lag dekker den rennelignende nedgravningen. Det betyr at det finnes en bruksperiode for renne I og sisterne II der aktiviteten ikke avsatt spår i form av kulturlag. Men de tidligere dannede, åpne flatene rundt renne og sisterne (gruppe 11 og 13) er del av aktivitetsrommet rundt disse strukturer.

Gruppe 26 som danner en åpen flate der bl.a. lag 390=104 inngår, representerer aktivitet etter at renne I, gruppe 14, og sisterne II, gruppe 15, opphørt. Det betyr i sin tur at renne II, gruppe 27, fungert uavhengig av sisterne II.

Rennen G14, har mest sannsynlig dannet en tilleggsfunksjon til vannsisternen i gruppe 10. Rennen er anlagt på et seinere tidspunkt enn sisternen, men for en tid ser de to ut til å ha inngått i et felles funksjonsforhold. Hvor lang avstand i tid det er mellom anlegningen av sisternen og renne er vanskelig å faststille, men vi oppfatter differensen som kort. En grunn til dette er at man tydelig ser at det har forekommet to generasjoner av så vel sisterne som renne. Det taler for at funksjonen som sisterne/renne har fylt, har vært viktig innen den aktivitet som kan knyttes til eiendommen og i tillegg så viktig at man etter hvert fornyet og forbedret begge strukturer.

Den yngre rennen G27 har samme plassering og samme form som G14, men G27 er ca. 30 cm bredere.

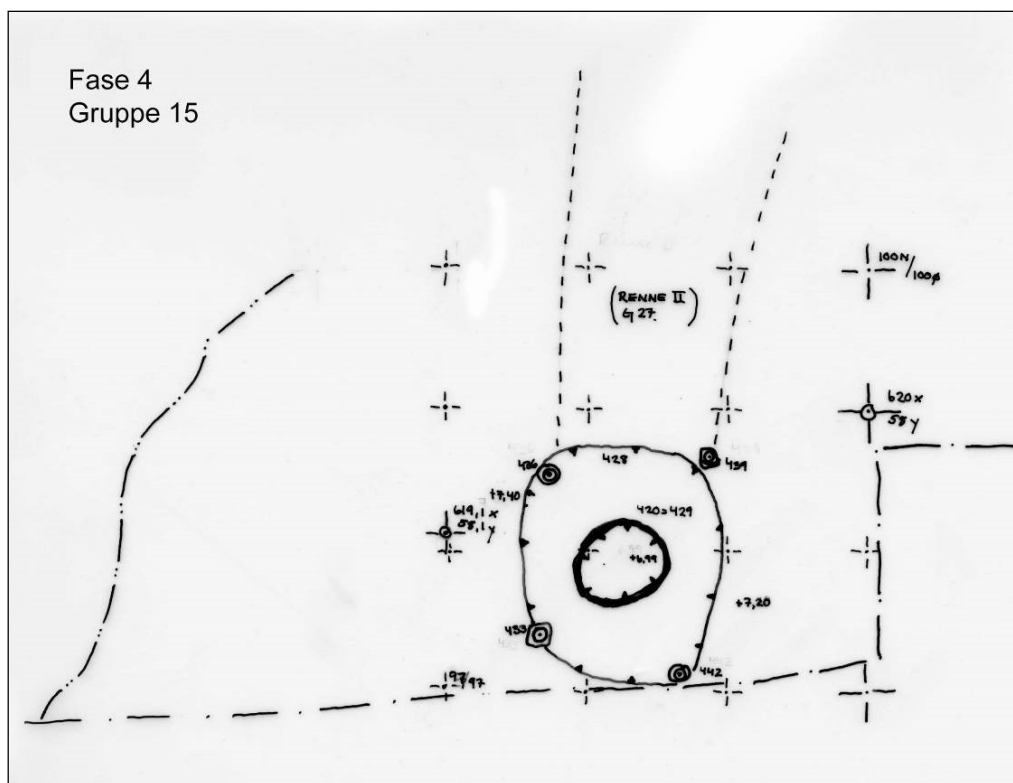

Fig. 15. Fase 4 – gruppe 15. 1:100

Gruppe 15. Rund sisterne i tre med overbygging, område B (fig. 15)
428, 427, 429, 420, 421, 438, 436, 437, 441, 439, 440, 444, 442, 443, 435, 433, 434.

På samme sted som sisternen i tre 535 (gruppe 10) plasseres et nytt rundt trekar **420=429** med samme størrelse som den foregående i en ny nedgravning **428**. I hvert hjørne av nedgravningen stod en stolpe. Sammen dannet stolpene en firkant med areal på ca. 3 m² og stolpene er tolket som støtter til en takkonstruksjon som fantes over sisternen.

Den nye vannsisternen er tilkommet etter rennen i gruppe 21 da nedgravningen skjærer fyllmassen 390=104 som fantes i bunn av rennen.

Nedgravningen **428** skar fyllmassen 391 fra gruppe 14. Nedgravningen var fylt med lag **427** som lå innenfor nedgravningens kanter. De fire stolpene med tilhørende stolpehull og fyllmasse, **436 (437, 438), 439 (440, 441), 433 (434, 435) og 442 (443, 444)**, stakk opp gjennom 427. Stolpehullene har sannsynligvis blitt gravd før sanden 427 ble deponert. Det samme gjelder for trekaret som danner selve sisternen, ettersom sanden var pakket rundt om trekaret.

Trekaret **420=429** var bevart i form av en tynn sirkelformet mørkfarge. Den var plassert direkte over den eldre sisternen 535, stratigrafisk sett over det primære fyllmaterialet 425. I nedre del av 420=429 fantes mørk finsand, **424**, som er blitt oppfattet som en primæravsetning. Over 424 lå **421** som besto av løs gulbrun sand. 421 var avgrenset til trekaret, men er blitt sett på som del av det sekundære fyllmateriale etter att sisternen var gått ut av bruk. 421 var dekket av 390=104 som også dekker renne I, gruppe 14.

G15.1 Nedgravning og fyllmasse

428, 427

428 var sirkelrund, ca. 150 cm i diameter med skrånende sider inn mot midtre del der tønne 420=429 var plassert. Ca. 16 cm dyp fra kant ned til tønne. Nedre del av den runde trerammen var fylt med mørkbrun humusholdig silt sand.

Fyllmassen **427** i nedgravningen 428 besto av lys gråbrun, grov grusblandet sand. I 427 fantes enkelte steiner, opptil 22 x 20 cm store og noen biter av tre liggende løst i sanden.

G15.2 Sisterner og primære avsetninger i sisternen

420=429, 424

I midtre del av nedgravningen 428 stod **420=429**, tønne eller rund treramme. 420=429 fremstod som en tynn sirkelformet mørkfarge med enkelte trefibrer og den hadde en diameter på ca. 50 cm og den var 22 cm høy. 420=429 stod fysisk over fyllmassen 425 i nedgravningen til den eldre tønne 535 (gruppe 11).

I bunn av 420=429 lå **424** som besto av mørkbrun, humusholdig finsand, ca. 20 cm tykk.

G15.3 Stolper, del fra overbygging

436, 437, 438, 439, 440, 441, 433, 434, 435, 442, 443, 444

De fire stolpene var plassert med en avstand på ca. 2,1 m fra hverandre. De deler av stolpene som hadde vart dekket av fyllmassen var bevarte. Treet var gått i oppløsning. Det var mulig å se at den opprinnelige form har vart rund. Stolpene hadde en diameter på ca. 20 cm, og var som mest ca. 30 cm lange. Den nordøstre stolpe var tydelig brent. Stolpehullene langs søndre side inneholdt stein som fungert som skoning rundt stolpene.

Stolpe i NV 436 (437, 438): Treverket i stolpe 436 var nesten fullstendig råtnet bort, men nok igjen til å se at det har vært en rund stolpe ca. 25 cm i diameter. Stolpehullet 473 var utydelig og strakk seg ikke meget utenfor stolpens diameter. Fyllmassen 427 besto av løs, moldaktig, brunt råtnet tre.

Stolpe i NØ, 439 (440, 441): Treverket i stolpe 439 var svært oppsmuldret, men de ytre side var intakte. Treet var tydelig brent i øvre del. Ca. 30 cm høy. Stolpehullet 440 hadde omtrent samme diameter som stolpen. Fyllmassen 441 besto av løs, mørkebrun moldaktig sand. Mye trekull i øvre del av fyllmassen.

Stolpe i SV 433 (434, 435): Treverket til stolpe 433 var svært oppsmuldret, men stolpens form var avgjort rund. Stolpehullet 434 var ca. 30 cm dypt og hadde omtrent samme størrelse som

stolpens diameter, ca. 25 cm. Fyllmassen 435 besto av løs, brun tremasse blandet med grålig sand og grus. I 435 fantes også større stein som fungerte som pakking rund stolpen.

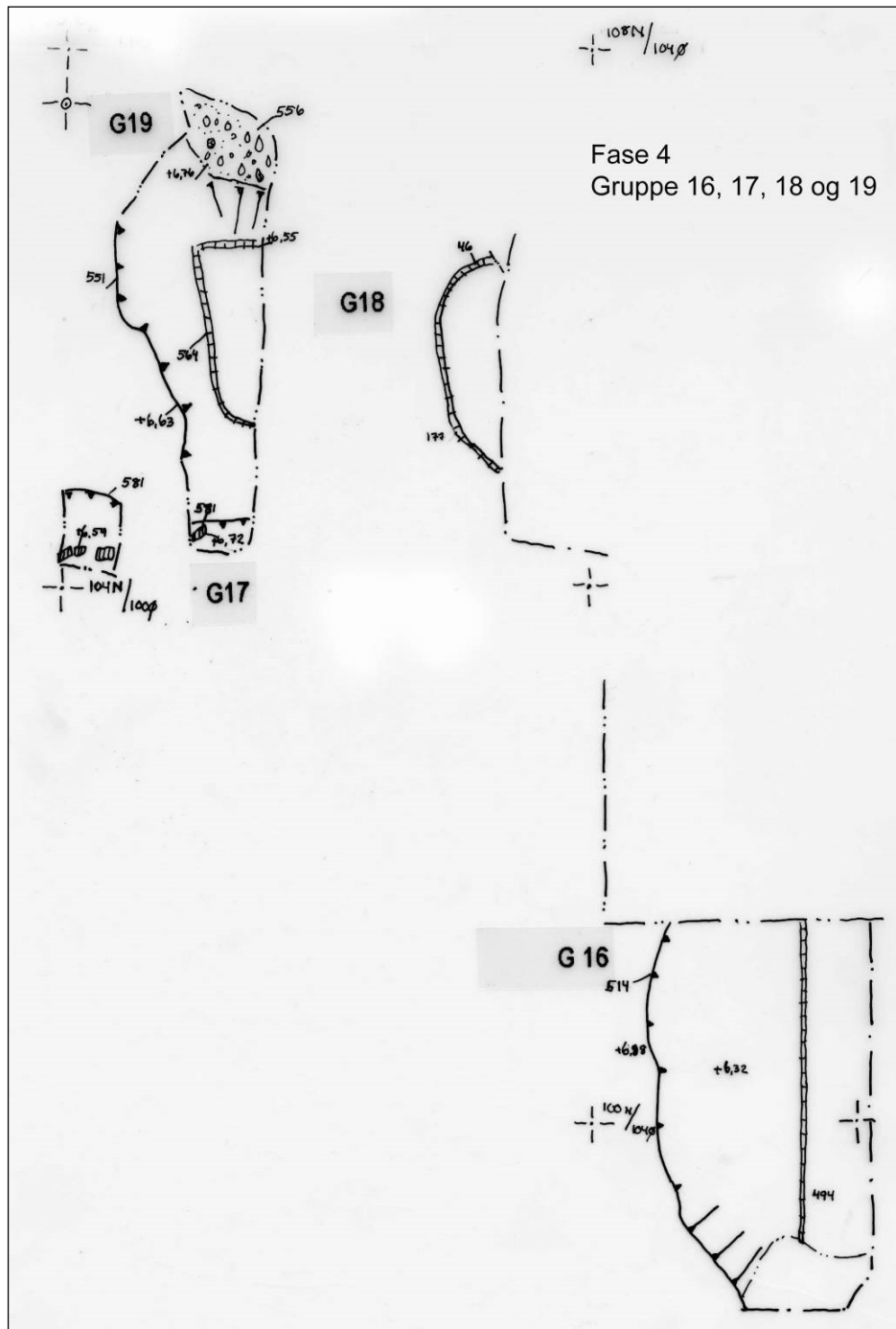

Fig. 16. Fase 4 – gruppe 16, 17, 18 og 19. 1:100

Stolpe i SØ 442 (443, 444): Treverket i stolpe 442 var svært oppsmuldret, deler av søndre del av ytre side var intakt. Stolpehull 443 var ca. 25 cm i diameter og ca. 50 cm dyp. Fyllmateriale 444 besto av mørkebrun sand, med trekull i fyllmassens øvre del. I 444 fantes stein som var stilt på høykant som pakking rund stolpen.

Gruppe 16. Binge i østre del av område B (fig. 16)

514, 528, 494, 57, 445

Bingen lå i østre del av feltet, langs med sjaktgrensen. Deler av bingens vestre side var noenlunde intakt med nedgravningskant **514**, spor fra veggen **494** og deler av fyllmaterialet nærmest nedgravningen, **528**, og fyllmaterialet fremfor veggen, **445**. Nedgravningen 514 ble registrert under lag **57** som innhold store mengder rødt og gult tegl og takstein. 57 over dyrkingslaget 58 og 514 skar 58.

Det ble ikke registrert materiale som kan ha tilhørt bingens primære bruksperiode. Den østre og søndre halvdel lå under sjaktgrensen og mesteparten av de synlige levninger var blitt kraftig trunkert av yngre inngrep. Kanten ble registrert i ca. 2,5 m lengde og den søndre del svingte mot øst. Bingen var dekket av sandlaget 57 som ble registrert i nivå med dyrkingslaget 58. Veggen har sannsynlig bestått at tettstilte, stående plank. Det fantes ikke treverk igjen, bare mørkfarge som vist i fyllmassens snittflate. Til veggkonstruksjonen hørte og en liggende stokk, ca. 80 cm under overflaten, som sannsynligvis holdt plankene på plass og fungerte som en avstiver i konstruksjonen. Ingen sammenføyninger lå innen bingens synlige del. Stokkens overflate var ubearbeidet. Den besto av bjørk og det ytre neverlaget satt igjen på stokken. Bingen har sannsynligvis brent.

528 fyllmasse nærmest nedgravningens side. Besto av mørk humusholdig sand med innhold mye kullbiter, trerester, tegl og stein.

445 fyllmaterial, fremfor 494. Løs gråbrun sand med treflis mye glass, krittpestilker, potteskår og metall. Antagelig deponert etter at bingen er gått ut av bruk.

Datering

Krittpipe fragmenter fra **445, 528**: Fragment av pipehode fra 528 med stempel skålvekt registrert brukt fra 1698.

Gruppe 17. Trebinge i søndre del, område A (fig. 15)

306, 300=308=307, 571, 580=585, 581, 299, 592

Konstruksjonen var inesten fjernet av yngre strukturer, dels av latrinen/avfallsbingen G34 og dels av grøft 10. Av bingen gjenstod den nordre nedgravningskant og enkelte trerester som antas å være del av bingens nordre vegg, samt en smal stripe med fyllmasse inntil veggen. Kanten til nedgravning **581** kunne følges i 1,5 m lengde og den hadde en Ø-V retning. Begge sider var skåret av yngre nedgravninger. Trevegg **580=585** besto av stående trevirke som var fragmentert og besto av delvis brente rester av tre i rekke som stå vertikalt. Det best bevarte tre var ca. 55 cm bred og ca. 35 cm lang. Mesteparten av treet i rekken fortegnet seg som en ca. 5 cm tykk stripe brun, feit jord. Trevirket virket å ha brent *in situ*. Mellom nedgravningskant 581 og trevegg 580=585 lå 571, fyllmasse bestående av grå, løs grusblandet sand uten funn. **300=307=308, 306, 299 og 592** som ble dokumentert i profil tilsvarer 571.

Datering

Krittpipe fragmenter fra **300, 307**: 1600-tallet?

Gruppe 18. Trebinger i østre del, område A (fig. 16)

551, 550=405, 564, 565, 46, 47, 177

I østre del av område A fantes levninger fra to forskjellige nedgravde trebinger, sannsynligvis brukt for avfallsdeponering. Den ene av disse, lå skjult under mur 27 (G41.2) og ble ikke registrert annet en nummerert **46, 47, 177** og tegnet på oversiktsplanene.

Den andre bingen i denne gruppe lå vest for 177. Denne bingje var blitt meget redusert av yngre inngrep. **551** danner en del av den vestre side til nedgravning for bingen. 551 var gravd fra nivå med lag 400, gruppe 3, fase 3 som danner del av dyrkingsjorden i denne del. Det var en mindre strekning av den vestre side av 551 som gjenstod, mesteparten var blitt fjernet av yngre avløpsgrøfter. Nedgravningen hadde en meget uregelmessig form og kanten skrånende innover.

Omtrent 50 cm innenfor 551 lå trerammen **564** som besto av stående plank tett sammen. Den vestre side og del av den nordre side var synlig. Trevirket lå på ca. +6,50 moh. Rommet mellom ramme og nedgravningskant lå var fylt med 550=405 som besto av ca. 40 cm tykk grov, grusblandet sand. Innenfor trerammen 564 lå fyllmateriale **565**. I overflaten besto 565 av mørkgrå grov sand med småstein og med linser av grå leire. Overflaten var rik på trekull, men inneholdt også ubrent, råtnet tre. Bingen ble ikke utgravd. 564 under grøft 7.

Datering

Krittpipe fragmenter fra **47**: 16/1700-tallet

Gruppe 19. Steinlagt overflate nord for trebinge G18, område A (fig. 16)

556, 553, 539, 537

Ved nordsiden av bingen G18 og over sandfyll 550=405 i nedgravningen 551 som tilhører den samme bingen fantes et mindre område med steinlegging avgrenset med en stående treplanke nærmest bingens nordre side. Det steinlagte partiet var blitt kraftig skåret av yngre nedskjæringer, men det oppfattes som del av en fundamentering for å skape en stabil overflate å stå på ved deponering av avfallsmateriale i bingen.

På sandlaget 550=405 lå **539** som besto av feit, kompakt brungrå siltsand med trefliser og trekullsbiter. I søndre kant av 539 lå trevirket **537** med Ø-V retning, 60 cm lang, og 7-10 cm bred. 537 fremstod som en litt kraftig planke som blitt plassert på høykant. Som første lag opp mot 537's innside lå **556** som besto av brungrå fin sand med overflate av runde, 7-10 cm store steiner. Steinene var ikke satte i underlaget, stein og sand var i stedet løst komprimert. Over 556 lå **553** som besto av grovt grus med stein av samme type som i 556.

Gruppe 20. Bygningsdeler over murt hvelvkjeller, område C (fig. 17)

320, 325, 344, 340, 346, 345, 338, 341, 335, 322, 321, 342, 347, 348, 349, 339, 343, 337=336, 331, 334=333, 323, 352, 329, 328, 326, 332, 330

Område C danner del av Riksantikvarens angitte verneområde i Branntomtakartalet. I denne delen er overflatesituasjonen etter avrensing blitt registrert og dokumentert. Ingen av levningene eller kulturlagene innen denne del ble fjernet da område C ikke var del av den arkeologiske undersøkelsen.

I område C finnes en hvelvet steinkjeller som har vært del av eiendommen Nordre gate 11. Kjelleren er bygget før bybrannen i 1681 og plasseringen er tilpasset tomtens beliggenhet innen kvartalet som situasjonen var frem til brannen i 1681. Kjelleren befinner seg i tomtens søndre del og grenser til det anliggende eiendommen i sør, Dronningens gate 14. Østre kortsiden har vendt ut mot den gate/veita som har ligget her frem til reguleringen i 1681. Vestre kortsiden har ligget innenfor tomten og det er i denne del kjellerens opprinnelige nedgang befant seg. Kjelleren har to sekundære nedganger langs den nordre side. Den ene av disse redegjort for i fase 5 som gruppe 39. Kjelleren har vært i bruk frem til brannen i 2002. Det var først i samband med dokumentasjonen av tomten etter den siste brann at de

Fase 4
 Gruppe 20. Område C.

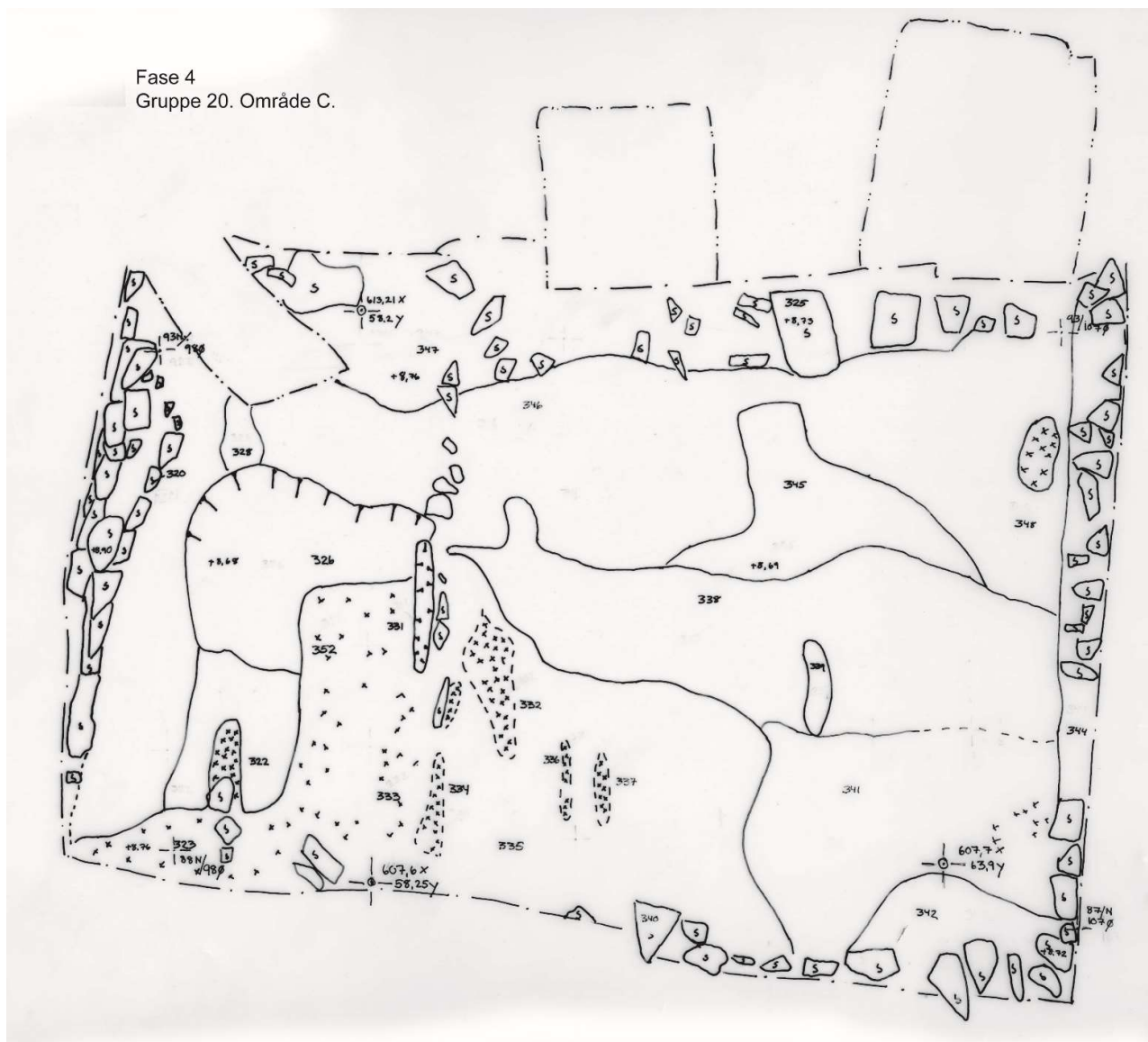

Fig. 17. Fase 4 – gruppe 20.

antikvariske myndigheter ble gjort kjent med at kjelleren høyst sannsynlig eksistert før reguleringen i 1681.

Over kjellerens tak har det vært en bygning. Materialet gir ikke grunnlag for å si hvis bygningen er samtida med oppføringen av kjelleren eller om den er av yngre dato, men det var alminnelig praksis å plassere eiendommens stuebygning over steinkjellerne. Da tomtearealets størrelse tillot det, lå fasaden gjerne ut mot hovedgaten, men atkomsten til kjellerne skjedde fra tomtens indre deler (Arkitekt Jonny Kregnes, muntlig meddelelse).

Kjellerens vestre del der den opprinnelige nedgang har ligget var i det nærmeste fullstendig destruert, men de to rom innenfor nedgangen var relativt intakte. Bygningslevningene over kjelleren besto av nedre del av fundamentene for grunnmurene, fundamenteringslag og flekkvis spor etter gulvlag som var brent.

Bygningens murer var plassert over kjellerens ytre murer. Den N-S orienterte **344** markerte østre siden til den forsvunne bygning. Den Ø-V orienterte **340** mur markerte søndre side og den andre Ø-V orienterte mur **325**, markerte nordre side. I den nordre mur 325 fantes **349** som dannet et 1,4 m langt parti med teglstein, lagd med den bredsidan opp. Tegltrekket kan ha markert en inngang til bygningen.

Det fantes ingen konstruksjonsrester på murene. Mellom murene fantes lag **338, 335=322, 326, 332 321, 338, 341, 342, 343, 345, 346, 347** som har dannet oppfyllingsmateriale over hvelvet og under gulvlaget i bygningen. På flere av disse lag fantes konsentrasjoner med trekull og kullblandet sand som er blitt oppfattet som spor etter gulvåser som tilhørt bygningen – **328, 329, 331, 333=334 332, 336=337, 339, 348, 352**.

G20.1 Bygningsmurer over kjeller

344: N-S orientert ca. 7, 3 m lang og ca. 50 cm bred. Murt med grov stein.

340: Ø-V orientert, bevart i ca. 4,5 m lengde. Ca. 40 cm bred. En rekke med stein i bredden, stein i vekslende størrelse. Vestre del av muren er blitt fjernet i samband med yngre inngrep.

325: Ø-V orientert, intakt i østre del i ca. 4,5 m lengde, ca. 0,7 – 0,8 m bredde. En rekke med stein, overvekt av kraftig, kvadratisk stein i muren. Muren fortsetter vest for nedgang fra 1800-tallet, men den vestre side er meget forstyrret og muren består av enkelte stein.

320: Mur som danner del av kjellerkonstruksjonen og der den øvre del i tillegg er blitt brukt som grunnmur i bygningen. 320 var 5,5 m – 5,8 m lang. Fra den vestre side kunne visse observasjoner av veggen gjøres. Murveggen var bevart i en høyde av ca. 3,3 m høyde. Mange skader og sekundære endringer synlige i murveggen. De opprinnelige deler er murt med naturstein. Bruk av tegl (rød og gul) omkring døråpningen og i reparasjoner.

G20.2 Oppfyllingslag over hvelvtak/Fundamenteringslag til bygning

338, 335=322, 326, 321, 338, 341, 342, 343, 345, 346, 347

Samtlige lag lå under lag 3 som er en samlingsbetegnelse for opprensingsnivået. De lag som var synlige i plan etter rensing besto av tørre masser med lite eller intet organisk innhold. Løs grusholdig sand med varierende mengde trekull, tegl, steinflis, småstein og treflis. Fargen var brunlig og varierte fra lysebrun til mørk gråbrun. På flere steder stakk stein fra hvelvtaket opp gjennom overflaten.

G20.3 Brente konstruksjonsdeler

328, 329, 331, 333= 334, 332, 336= 337, 339, 348, 352

Etter opprensning vistest flekkvise områder med svart til mørkgrå, trekullholdig materiale i overflaten. Dette antas å være de brente rester etter de konstruksjonsdeler som dannet fundament, åser til bygningen. Sporene var parallelle og orientert N-S.

Gruppe 21. Trebygning (uthus), område A (fig. 18)

397, 513, 548, 520, 432=134=547, 534, 533=595, 534=596, 416=506=399, 515, 508, 414, 504, 415=398, 544, 545, 531, 530, 532, 480, 281, 499=500=501, 502, 503, 274=468, 492=464, 276, 467, 280, 413, 485, 479=463, 275=135, 271=272=273=290=136=161, 446, 377, 430, 269=268=431=422=376, 459, 461, 449, 465, 423, 162=268, 276, 279.

Over gruppe 16 og gruppe 15 lå trebygningen G21 med vegger av sammenstilte planker. Bygningen har sannsynligvis vært konstruert av stavverk. Bygningen var blitt kraftig skåret av yngre inngrep. Fra konstruksjonen gjenstod deler av østre og nordre vegg samt deler av fundamenteringsmateriale og gulvnivåer inne i bygningen. Formen har etter alt å dømme vært omtrent kvadratisk, med en antatt grunnflate på ca. 10 m². Bygningen har hatt flere bruksfaser. I den første har veggene bestått av stående plank som har vært gravd eller slått ned i bakken. I den østre vegg stod plankene på en liggende planke, men plankene i den vestre vegg var satt rett ned på jordlagene. Ingen av bygningens fire hjørner var bevart. Bygningen antas å ha hatt jordgravde staver/stolper i hjørnene. I det nordvestre hjørne fantes et stolpehull som lå som at plasseringen stemmer overens med bygningens hjørne. Rundt stolpehullet fantes en komplisert sekvens med nedgravninger som vi tror er spor fra omgravninger da stolpen blitt erstattet i løpet av bygningens bruksperiode.

Ut fra karakteren til levningene inne i bygningen, virket det som om arealet kan ha vært fordelt på flere mindre båser eller avlukk. Et stolpehull i den nordøstre del tyder på at taket har vært støttet opp av en innvendig stolpe. Hvis bygningen har hatt flere takbærende stolper har disse blitt fjernet av yngre grøfter. I en yngre fase legges det tregulv i bygningen. Bygningen ødelegges fullstendig av en brann som vært meget kraftig og alt tyder på at dette skjedd i forbindelse med bybrannen i 1681.

Østre vegg besto av den N-S orienterte plankerekken **432**. De stående treplankene stod på den liggende planken 520 som lå over sand 550 som tilhører gruppe 18. I den nordre del av 520 fantes trebitene 548 a og b som lå delvis kilt inn under 520, på sand 550.

Nordre vegg besto av den øst-vestlig orienterte plankerekken **134=547** over 389. 547 lå horisontalt, bak de vertikalt stående plankene. Det fantes jernspiker i 547 og planken har sannsynligvis vært festet til 134.

Som tidligere omtalt har hjørnene i bygningen blitt ødelagt av yngre inngrep. Men det fantes imidlertid to delvis bevarte stolpehuller i den østre og vestre del av nordre vegg som vi ført til huskonstruksjonen. I dette sammenheng er de sett på som å representere stolper der de stående plankeveggene har vært sammenføyde. Levningene fra stolpehullet i den vestre del **534=595** var ved siden av de moderne forstyrrelser også berørt av andre, yngre nedgravninger i denne del. Stolpehullet ble først av dokumentert som 534 med fyllmaterialet 533. Etter hvert ble det klart at stolpehullet var dypere enn først antatt. Den nedre del ble registrert som 595 med fyllmaterialet 596. I forbindelse med etterarbeidet er de to stolpehull som ble registrert tolket til å representere samme stolpehull. Kontekstnummer for stolpehull og fyllmateriale er derfor slått sammen. **534=595** var gravd ned i dyrkingsjord 389 fra gruppe 3. 534=595 var fylt med **533=596** som besto av mørk rødbrun masse og trefibrer, sannsynligvis del av stolpen. 533=596 inneholdt også en del tegl, gulvflis og rund stein, særlig i bunn av stolpehullet. Rundt den østre side av stolpehullet fantes en sekvens med flere nedgravninger og der den eldste av disse skar lag 549 som var det første lag som blitt deponert opp mot plankeveggen utside. Nedgravningen **532** hadde rette, steile kanter og flat bunn. Fylt og føret med **530** som besto av blå leire, kompakt med et sirkelformet hull i midten som var fylt med **531**. 531 besto av brungrå løs sandmasse. Fyllmassen 531 var skåret av nedgravningen **545** som var fylt med

544. Både 532 og 545 med tilhørende fyllmateriale er tolket som resultat av en omgraving eller fjerning av den stolpe som har stått i 534=595.

De første laget som blir deponert etter at bygningens vegger ble reists var **416=506=399**. Lagene ligger inntil begge veggene innside og fyller flaten som danner bygningens rom. Lagene har sannsynligvis fungert som fundament til bygningens gulnivå og som støtte for veggens nedre deler. Materialet består av flere sandlag som til sammen danner et ca. 10-15 cm tykt lag. Underlaget nærmest plankeveggen var noe nedsunken og dannende en rennelignende forsenkning. I disse deler var sandlagene tykkere enn ellers. 416=506 ble dokumentert i den del av bygningen som lå vest for grøft 9 og 399 i området øst for samme grøft. 416=506=399 besto av gul, homogen mellomgrov sand med unntak av flekker med grå finsand, grensende til silt. Sanden var tykkest i den del som lå nærmest plankeveggene. Over 416 lå **414** som besto av gul, grov sand med noe grus og enkelte flekker med brungrå finsand. Over 414 lå **415=398** som besto av rent trekull med linser av grågul finsand, opptil 5 cm tykt. 414 var dekket av **504** som besto av gul sand med flekker av grå siltsand ca. 2-4 cm tykt. I den østre del, over 399 lå **515** som besto av lys, grå finkornet sand med innblanding av mer grovkornet sand, på grensen til grus og små stein. Det fantes mørkfarge i 515 som gikk vertikalt gjennom sandlaget i form av linser med kull/sot og brun samt noen mer brunfargede med organisk materiale. Overflaten til 515 var spekket med mørkfarging, sannsynlig et resultat av at overflaten blitt tråkket på. Nærmest plankeveggen 432, over sandlaget 399 lå **508** som en stripe med mørkebrun kompakt finsand med organisk innhold. Aske- og trekullslaget **398=415** fantes på begge sider av grøft 9 på 399=416=506. Det besto av et mindre avgrenset område som var 3-5 cm tykt. Over 399 lå ytterligere et lag med brent materiale, **480**, som besto av gulbrun feit aske med enkelte kullbiter, ca. 1 cm tykt. Det fantes ikke fysisk kontakt mellom 389=415 og 480.

I den del av bygningen som lå på østre side av grøft 9 var sandlaget 399 og de mindre områdene med trekull- og askelag dekket av **281** som besto av rødbrun fin sand med siltinnhold, 1-3 cm tykt. Fargen overgikk til grå i nedre del av laget. 281 inneholdt treflis og overflaten besto av en tynn overflate av oppløst tre eller treflis. Overflaten kan ha fungert som underlag til overliggende lag. I overflaten til 281 i nordre del fantes et stolpehull som var blitt gravd gjennom 281. Stolpehullet tyder på at taket i bygningen har vært støttet opp innvendig. Den vestre halvdel av stolpehullet **513** var fjernet av grøft 9. Diameter N-S oppgikk til 20 cm og hullet var 24 cm dypt. Sidene var rette og skrånende inn mot den U-formede bunnen. 513 var fylt med 397 besto av mørk grå og gul fin sand. I bunn lå rund stein, sannsynlig brukt som fundament til stolpe eller som steinskoning. På overflaten til 281 lå planken **499** med orientering NNØ-SSV. Planken så ut til å ha markert et skille i bygningens indre ettersom lagene i den nærmest følgende sekvensen deponerts på begge sider av planken 499 men ikke over den. Som de første lag på begge sider etter at planken 499 tilkommer, var gruslagene **502** og **503**. 502 lå på nordsiden og 503 på sørsiden av planken og til sammen dekket de mesteparten av overflaten i den østre halvdel. 502 besto av grå grus med rund småstein, men med enkelte større steiner i overflaten. Laget var homogent og relativt fast komprimert. 503 besto av grå, gul grov grus med småstein. Laget helte mot sør og var i den søndre del ca. 10 cm tykt og nærmest planke 499 ca. 5 cm.

Treverket var forkullet ned til nivå med lag 271. Under 271 og ned til bunn var plankene ubrente. Kvaliteten på det treverket som har stått i jorden var meget dårlig.

G21.1 Yttervegger

Består av **432** stående planker, satt tett sammen. Danner en rett nord-sørlig orientert linje. Mesteparten av de stående plankene hviler på en liggende planke **520**. I nordre del, inntil 520's ytterside finnes to mindre plankebiter **548a og b**. Funksjonen til 548 er uklar, muligens har 548 fungert som støtte for 520.

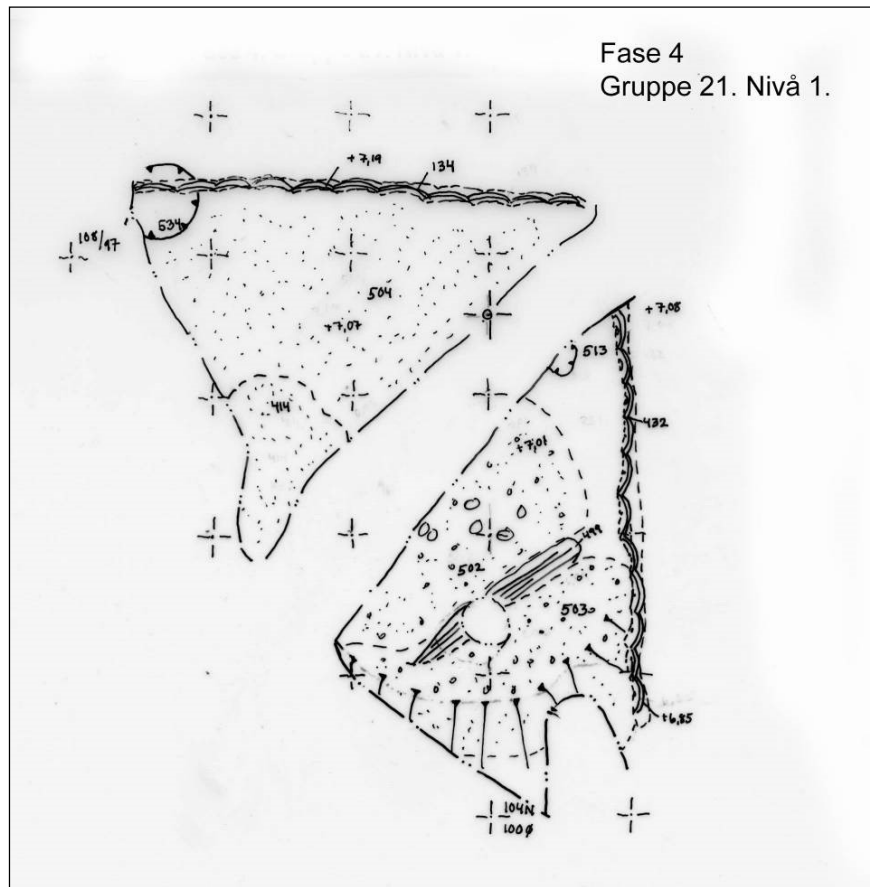

Fig. 18. Fase 4 – gruppe 21, nivå 1. 1:100

Østre vegg

432: Orientert nord-sør. Beskåret av yngre inngrep i nordre og søndre del. Stående plank ca. 20 cm i bredde og 10 cm i tykkelse, bevart i en lengde av ca. 3 m. Bevart i en høyde av omtrent 40 cm. De øvre 15 cm av plankene var forkullede.

520: Liggende planke, orientert nord-sør. Tilsynelatende bevart i full lengde. 2,5 m lang, ca. 20 cm bred. Skrånende mot øst. Usikkert om dette er en bevisst plassering eller om det er resultat fra påvirkning av trykk og setningsforhold. Liggende høyre i nordre del enn i søndre +6,82 moh, +6,67 moh.

548a og b: Liggende plankerester inntil den nordre del av 520 ytterside. 548a = 25 cm lang og 25 cm bred. 548b = 22 cm lang og 17 cm lang

Nordre vegg

134: Danner en rett øst-vestlig orientert linje med stående planker satt tett sammen. Treverket var mykt og porøst, avtegnet seg som mørkfargninger, Ikke mulig å utskille de enkelte planker. Bevaringsforholdene var merkbart dårligere i den vestre del.

547: Øst-vest orientert horisontal, kantstilt og ubrent treplanke, bak og langs med 134. 547 var meget dårlig bevart. Enkelte spiker i 547 tyder på at det kan har vært naglet fast til 134.

G21.2 Hjørnestolpe i nordvestre del

533=596, 534=595

534=595: stolpehull med nesten loddrette sider og en nærmest flat bunn. Fyllmasse **533=596** besto av en myk rødbrun masse, 533, med en hel del treflis samt biter av både rød og gul teglstein. Under dette var 595 en mørk brungrå siltsand med en del store biter av rød tegl og noen gule. Mot bunnen var massene full av gul og rød teglstein samt en del vanlig stein.

G21.3 Romskille og gulvflater

281, 499=500=501, 502, 503,

Overflaten til oppfyllingslagene, trekull- og askelagene var dekket av **281**. Overflaten til 281 besto av et tynt sjikt treflis. Overflaten kan ha fungert som underlag til overliggende lag. 281 fantes i den østre halvdel. På overflaten til 281 lå **499** en ensom ubrent planke med orientering NNØ-SSV. Det fantes ikke andre trerester innenfor bygningen. Men planken ser ut til å ha markert et skille da lagene i den følgende sekvensen ble deponert på begge sider av planken, men ikke over den. Som de første lag på begge sider etter at planken 499 tilkommet er gruslagene 502 og 503. **502** finnes på nordsiden og **503** på sørsiden av planken og de dekker mesteparten av overflaten i den østre halvdel. Den østre kant av lagene 281, 502, og 503 ligger omtrent på samme linje. Linjen avsluttes i nord av stolpehullet 513. Planken 499 ligger ikke over denne linje. Linjen synes å ha hatt en betydning og planken, sandlagene og stolpen betraktes som del av en avgrenset overflate med bestemt funksjon, muligens som et gulv til to rom. Sandlagene 502 og 503 kan ha dannet settesand til en stenbrolegging der steinene er blitt fjernet ved et seinere hendelse. Steinleggingen har i så fall bestått av to deler som har vært skilt av planken 499.

I den nordre del fantes 513 et stolpehull som var blitt gravd gjennom overflaten til 281.

281: Rødbrun fin sand med siltinnhold, 1-3 cm tykt. Fargen overgår mot grå i nedre del av laget. Treflis som ligger horisontalt i overflaten. Over 480?

499=500=501: Planke ca. 220 cm lang og ca. 20 cm bred. Orientert NNØ-SSV. Skåret av stolpehull 459.

502: Grå grus med rund småstein, homogent og relativt fast komprimert. Enkelte større steiner i overflaten til 502.

503: Grå gul grov grus med småstein. Laget heller mot sør og var i den søndre del ca. 10 cm tykt og ca. 5 cm nærmest planke 499.

G21.4 Takbærende stolpe

397, 513

Stolpehull **513** var uregelmessig i form. Vestre halvdel var fjernet av grøft 9. Diameter N-S var 20 cm. Stolpehullet var 24 cm dyp. Sidene var rette og skrånende inn mot den U-formede bunnen. Fyllmassen **397** besto av mørk grå og gul fin sand. I bunnen lå en rund stein, sannsynlig brukt som fundament til stolpe eller som steinskoning.

G21.5 Romskille og steingulv (nivå 2)

274=468, 492=464, 276, 467, 280, 413, 485

En planke 274=468 opprinnelig plassert på høykant, lå over askelagret 480. Planken var orientert Ø-V. Den antas å ha markert et skille mellom overflatene inne i bygningen på samme vis som gruppe 21.3. Nord for planken, i bygningens nordøstre hjørne fantes rester av et steingulv 492=464. Laget ble registret på begge sider av grøft 9. Sør for planken fantes to sandlag som lå over hverandre, 467 og 280. Det øvre 280 inneholdt mye stein, men i denne del var steinene mindre en i overflaten nord for planken.

467: Mørkgrå sand med treflis og biter med rød tegl. Linser med lys aske i nordre del av laget. 467 ligger over plank 274=468 og overlager fysisk overflaten til 480.

280: Lysgrå grov sand med tegl og brent leire. I laget finnes steiner i størrelse 5x2 cm. 280 lå over 467.

274=468: Ubrent planke plassert på høykant. Orientert omtrent ØNØ-VSV. 80 cm lang og ca. 10 cm bred. Best bevart i vestre del, men kuttet av grøft 9. Opprinnelig lengde mot øst kan rekonstrueres med hjelp av lagskillen. Plankens lengde antas å ha vært minst 1,4 m.

Nordre side av plank 274=468

492=464: Lag med stein i forskjellig størrelse (12x5-5x2 cm). I nordvestre del (464) var flere av steinene skjørbrante. Steinene var ikke lagd i noe tydelig mønster med laget var tydelig avgrenset mot inntilliggende lag. Østre del av laget (492) opp mot planken 274=468 men laget dekket også overflaten til sandlaget 502. Vestre del av laget (464) lå over 413.

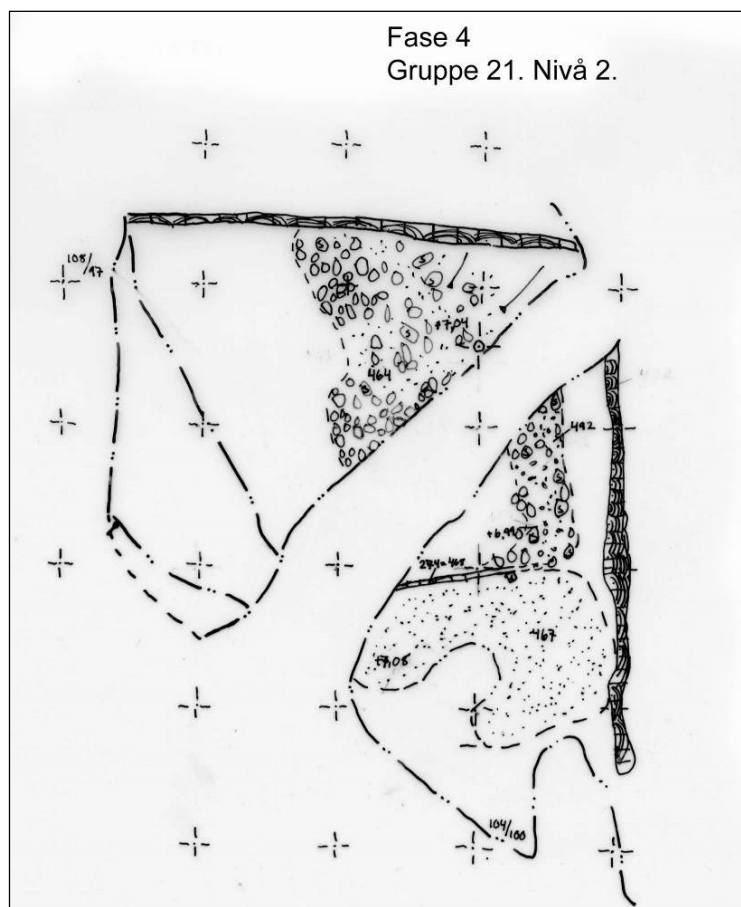

Fig. 19. Fase 4 – gruppe 21, nivå 2. 1:100

Søndre side av plank 274=468

467: Mørkgrå sand med treflis og biter med rød tegl. Linser med lys aske i nordre del av laget. 467 ligger over plank 274=468 og overlager fysisk overflaten til 480.

280: Lysgrå grov sand med tegl og brent leire. I laget finnes steiner i størrelse 5x2 cm. 280 lå over 467.

G21.6 Tregulv (nivå 3)

479=463, 275=135, 271=272=273=290=136=161, 446, 377, 430

269=268=431=422=376, 459, 461, 449, 465, 423, 162=268, 276, 279

Tregulvet i bygning G21 ser ut til å ha vært heldekkende. Det fantes ikke spor fra interne skiller i bygningen på samme vis som i de tidligere bruksfaser. Gulvet var brent og treet var nest helt forkullet. De brente trerestene hvilte på en sekvens av sand- og gruslag som har fungert som fundamenteringsmateriale under tregulvet. Overflaten øverst i sekvensen besto av treflis. I bygningens sørvestre del lå flat stein med brent tre fra gulvet oppe på. Steinene lå over et stolpehull med stolpe bevart. Dette er tolket som fundament/ forsterkning av en takbærende støtte som har inngått i bygningen.

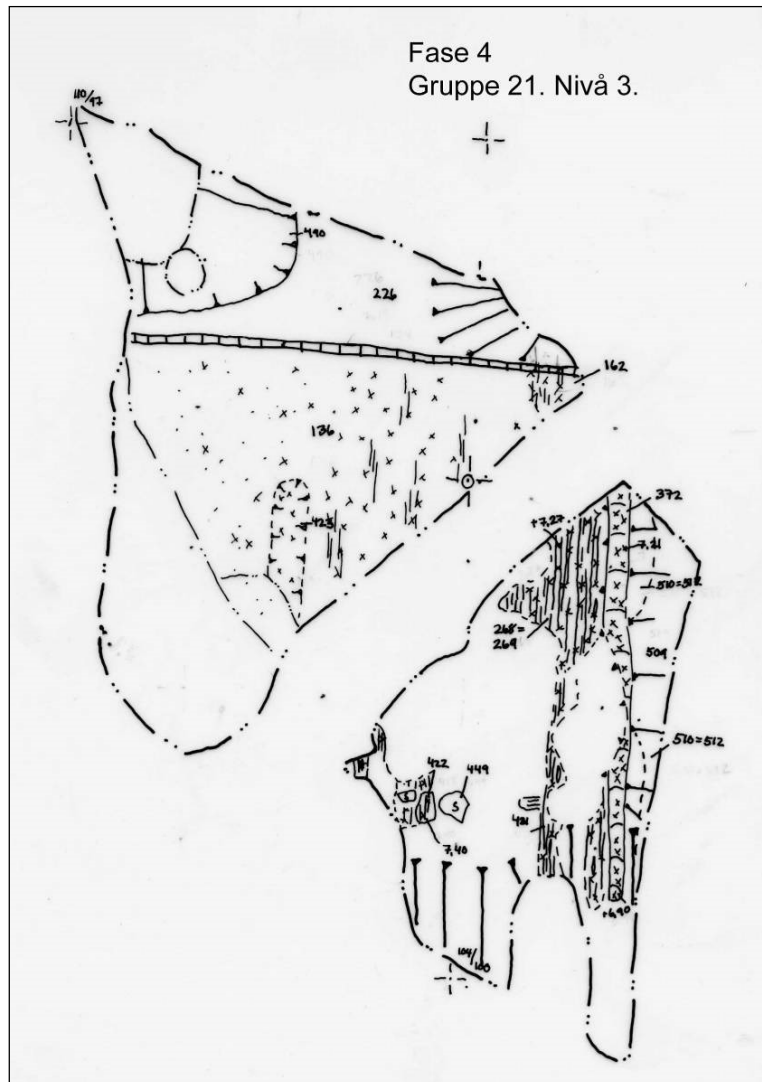

Fig. 20. Fase 4 – gruppe 21, nivå 3. 1:100

Fundamentering

276: Grå grus med småstein. 2-4 cm tykt. Grusen ligger mellom steinene i laget under, 492. 276 over 492.

279, 278: Mørk, homogen grå sand. 279 over 280.

479=463: Brun ubrent treflis med tynne horisonter med lys grå sand. Myk konsistens med ujevn overflate. 2- 5 cm tykt. 479=463 ligger over 464 og 276.

135=161=275: Grå fin sand med en viss andel silt, 2-5 cm tykt. Myk homogen sammensetning. Meget uregelmessig overflate særlig i nordre del av 135=161. 275 over 479, 135=161 over (446) og 463.

446: Avtrykk etter stein? I nordre del (135) var overflaten ujevn med større og mindre forsenkninger. Det kan ha ligget stein i overflaten som er blitt fjernet før eller i samband med deponering av overliggende lag 136. Avtrykkene vistes i overflaten til lag 135 og ble registret med eget kontekstnummer. 446 over 135=161.

430, 377: Avtrykk etter stein? Forsenkning fylt med sand. I overflaten til 271 fantes en forsenkning med oval form, relativt grunn, 5-10 cm dyp. Fyllmaterialet 377 besto av mørk grå fin sand.

136=271=272=273=290: Grov, grusblandet sand. Laget varierer i tykkelse fra 5-10 cm. Homogent. Fargen varierte, men virket i utgangspunkt grå. Sandlaget hadde vært utsatt for kraftig varme/ild og var flekkvis meget varmepåvirket. Fargen varierte fra sort til lysrødlig der varmen hadde vært mest intens. Laget ble registrert i plan (271) og profil (272=273=290). 136 over (464) og 135, 271=272=273=290 over 275.

Tregulv

376 svært brent, forkullet tre. Planke eller bjelke. Orientert N-S. Bevart i enn lengde av 3 m, men kuttet av yngre inngrep i begge sider. Som best 20 cm bred. 376 over 432.

268=269 svært brent, forkullet tre. Planker i nord-sørlig retning. Vest for 376.

431: Halvkløvd stokk. Nord-sør orientering. Lagt med den runde siden opp. Bevart i to deler. Den nordre del var 60 cm lang og 12 cm bred. Den søndre del var 90 cm lang og 16 cm bred. Stokken må opprinnelig ha vært mer en 2,5 m lang, den var kuttet av yngre inngrep på begge sider. Kraftig brent på oversiden, men upåvirket av ild på undersiden. 431 over 271.

459, 461: Stolpehull (459) og fyllmasse (461). Rund form med en diameter på 50 cm. Rake sider med skråning inn mot hullets midt, ca. 30 cm dyp. Fyllmasse bestående av grå sand og fint grus. Rødbrent langs sidene og i bunn. Fyllmassen innhold brent og ubrent tre.

449: Samling med kantete steiner over fyllmasse 461 i stolpehull 459.

422: Lite stykke forkullet tre, orientert nord-sør, 25x15 cm. Ligger på steinsamlingen 449.

423, 465: Forkullet tre, en halvkløvd stokk eller bjelke (423) i nord-sørlig retning, i forsenkning (465). 20 x 12 cm.

162: Forkullet tre i sammenhengende område, men så forkullet at treet er omvandlet til sot. Bedre bevaringsforhold i nordøstre hjørne der rester fra nord-sør orientert ås fantes. Sannsynligvis fortsettelsen av 431 i delen øst før grøft 9.

Datering

Krittpipe fragmenter fra **135, 162, 275, 413, 414, 449, 463, 467, 531, 544:** 16/1700-tallet

Gruppe 22. Oppfylling/fundamentering langs med bygningen G21's østre side, område A

511=543, 517, 516

Utenfor østre side til bygning G 21 fantes materiale som sannsynligvis er blitt deponert med hensikt å fundamentere veggkonstruksjonen. Deponeringene i gruppe 22 var av samme karakter som materialet i gruppe 24 langs med trebygningens nordside.

Som første lag mot utsiden av treveggen 432 lå **511=543**. Laget var tykkest inntil treveggen og skrådde kraftig mot øst, men graving av grøft 6 kan ha fått lagene i denne del til å rase ut. 511=543 besto av mørk brungrå finsand med en viss andel silt. Feit, kompakt konsistens. Inneholder mye avfall, en del ubrente trebiter, men også biter av kull. I overflaten til 511 vistes ett delvis steinførete stolpehullet **517** som var fylt med **516**. 517 var delvis fjernet av grøften og det var usikkert hvis 517 skar 511 eller ikke. Stolpehullet var 30 cm i diameter i toppen, skrånende sider, ca. 20 cm i bunn. Fyllmassen 516 besto av kompakt leire og fantes i bunn av stolpehullet. Ingen rest etter stolpe.

Gruppe 23. Oppfylling langs med bygning G21's østre side, område A (nivå 3)
510=512, 509

Over stolpehull og deponeringer i gruppe 22. Sandlag nærmest plankevegg 432's utside. Over 511=543 fra gruppe 22 lå **510=512** som besto av lys, grusblandet sand. Over 510=512 lå **509** som besto av et tynt lag med mørk, grå finsand.

Datering

Krittpipe fragmenter fra **511**: 1600-tallet?

Gruppe 24. Oppfylling langs med bygning G21's nordre side, område A (nivå 3)
529, 234, 549, 226=220=225=311, 372

Som første lag opp mot den nordre treveggen av bygning G21 – 134=547 lå **549** som besto av løs, brungrå finsand med silt. Laget inneholdt store mengder husholdningsavfall – dyrebein, skjell, keramikk og glass. Med samme relasjon til treveggen som 549 lå **529** som besto av en stripe med grov sand. 529 lå vest før 549 og over fyllmaterialet 544 i nedgravningene rundt (hjørne)stolpe i gruppe 21. Over 544 lå også **234** som besto av løs, komprimert grusblandet sand. Over 529 lå **226=220=225=311** som besto av mørkebrun, nesten helt moldet treflis som var svidd/brent i overflaten. Laget var ikke stort, men det inneholdt mye blandet husholdningsavfall som skjell, dyrebein og keramikkskår. Det var grusblandet i nedre del. 226 ble dokumentert i plan og 220=225=311 fra profilen.

Over 226 lå **372** som besto av nesten fullstendig moldet og oppløst treflis. Materialet fremstod som rødbrun, myk organisk masse og det var likt 226 men 372 inneholdt ikke husholdningsavfall på samme måte som 226. 372 var kuttet av nedgravning 490 som tilhører gruppe 25.

Datering

Krittpipe fragmenter fra **226, 372, 549**: Fragment av pipehode fra 549 med stempel jente med SH registrert brukt 1667-1695. Fragment av pipehode fra 226 med stempel anker registrert brukt fra 1675 (hode form 1690-1715).

Gruppe 25. Nedgravning nord om G21, område A
490, 78, 310=130=131=132=133=231

I det nordvestre hjørne, utenfor bygning G21 nordre vegg fantes en stor nedgravning som var blitt kraftig beskåret av de yngre grøfter som fantes i denne delen. En del av østre kant var intakt, resten var fjernet. Nedgravningen **490** var ca. 40 cm dyp. I bunn fantes fyllmasse **78** som besto av kompakt, gråbrun finsand med stedvis mye tegl og små stein. Over 233=78 lå **310=130=131=132=133=231** som var en meget blandet fyllmasse bestående av fin sand og

grus. Inneholdt forholdsvis stor mengde blandet avfall, dyrebein, keramikkskår, metall og slagg. 310 over 233=78.

Datering

Krittpipe fragmenter fra **310**: Pipehode med stemplet skålvekt registrert brukt fra 1698, hodeformen 1690-1715, tidlig 1700-tallet.

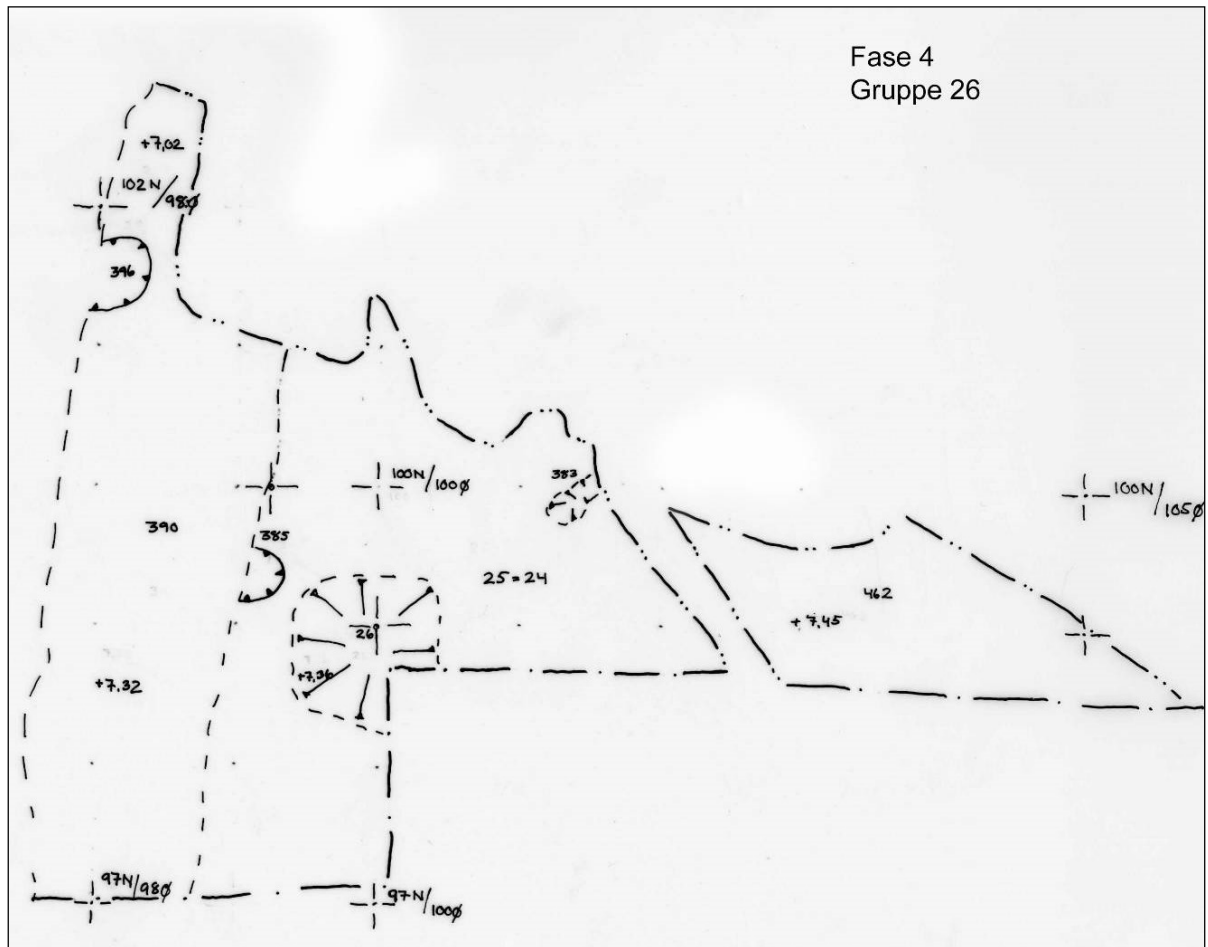

Fig. 21. Fase 4 – gruppe 26. 1:100

Gruppe 26. Deponering/oppfylling og overflate med stolper og groper, område B (fig. 21)

390=104, 25=24=168=283, 383, 384, 396, 382, 261, 51, 462, 518, 87, 563, 353

En sekvens med tykke sandlag blir deponert over det åpne arealet i område B som inneholder den rennelignende nedgravningen i gruppe 14 og den steinlagte overflaten gruppe 13. Den nye overflaten inneholder diverse groper.

390=104 besto av mellombrun fet, fin sand med mye trekull i overflaten, enkelte lommer i laget med ren lys fin sand. Sandlaget var 10-15 cm tykt og dekket den østre del av område B. Det lå som første lag over fyll 428 i sisternen, gruppe 15, det dekket stolpene som tilhørte overbygningen rundt sisternen og det dekket fyllmaterialet i den rennelignende nedgravningen i gruppe 14. I nordre del var 390=104 skåret av **396**, oval fordypning, 100 cm lang Ø-V og 50 cm bred N-S. 396 var fylt med **382** grusblandet sand med rund stein i to nivåer. Steinene i 382 var av samme type som broleggingssteinen i overflaten under fra gruppe 13.

Mesteparten av 390=104 var dekket av **25=24=168=283** som besto av lys grågul sand med grus enkelte flekker med brungul siltholdig sand. Sandlaget var tykt opptil 20 cm på det meste. I overflaten til 25=24 fantes flere kutt og groper, men disse trenger ikke å være samtida, heller ikke å ha hatt noe med hverandre å gjøre. I søndre del av 25=24 var laget skåret av nedgravningen **563** fylt med **353**. Nedgravningen var synlig i søndre profilvegg og ble ikke dokumentert i plan. Vest for 563 over 25=24, også i anslutning til samme sjaktvegg lå **261** som dannet en ca. 17 cm halvsirkel med gråbrun siltholdig sand med leire i flekker. Nord for 563 og 261 lå en annen nedgravning **385** som var fylt med **384**. 385 er sannsynligvis et stolpehull, men det var kuttet av østre side til rennen i gruppe 14. 385 var ca. 35 cm i diameter, rette kanter, ca. 14 cm dypt med flat bunn. I fyllmaterialet 384 fantes en del flat stein som sannsynligvis var blitt brukt som skoning. I nordøstre del av 25, inntil grøftkantene til 86 lå **383**, en liten forsinking fylt med leire og brun humusaktig sand. Innen et område mindre enn 1 m² stort, øst for grøft 86, ble fortsettelsen av 25=24 registrert. Over 25=24 lå **87** som besto av mørk gråbrun siltsand med leirflekker og en del trekull. I overflaten til 87 fantes 518 som dannet en samling spredte avtrykk fra stein, 5-6 cm dype og 15-20 cm i diameter. Over 518 og 87 lå **51** som besto av mørkebrun, fet kullblandet sand. Overflaten var svart og inneholdt mye trekull. Lag 51 inneholdt også store mengder slagg (til sammen 4220 g fordelt på 87 klumper). 51 var dekket av **462** som besto av mørkebrun, noe fet sand med treflis, kull og leire.

Datering

Krittpipe fragmenter fra **51, 87, 390, 462**: pipehode fra 462 med stempel kronet MG registrert brukt fra 1669, hodeformen 1690-1715. Pipehode fra 87 med stempel SVO registrert brukt fra 1697, hodeformen 1690-1715. Fragment av pipehode fra 51 med stempel kronet hammer registrert brukt 1684-1759. tidlig 1700-tallet.

Gruppe 27. Rennelignende nedgravning (II), område B (fig. 22)

497, 380, 395, 386, 379, 387, 371

I denne omgang gjøres den opprinnelige rennelignende nedgravningen, gruppe 14 om. Utseendet er i stort sett den samme som tidligere, men den i denne nye versjon er konstruksjonen bredere så at den opptar en større del av området en tidligere. I den søndre delen fantes en treplattning som dekket sisternen og de nordre hjørnestolper fra gruppe 15. Fyllmaterialet i rennen lå over den nordre del av planken som tilhører treplattningen.

Nedgravningen **497** skar stolpehull 385 og lag 390=104. Nedgravningen var ca. 11 cm dyp med rette kanter og flat bunn. Den var 150 cm bred i nordre del og noe smalere i søndre del ca. 120 cm. Nordre del av 497 var trunkert av nedgravningen til avfallsbingen G34. Forholdene i den søndre del var uklare da lag og konstruksjonsdeler tilhørende de sisterner som fantes i to faser kollapset og skapt et hulrom. Dette har vanskeliggjort de stratigrafiske relasjonene mellom kulturlag og konstruksjonslevninger i denne delen av området.

Langs med nedgravningens sider fantes spor av liggende tre, sannsynligvis planker. Treverket i plankene var meget tynt og vist som mørkfargninger med trefibrer i langsgående retning. Dokumentert som **395** langs vestre side og som **386** langs østre side. I søndre del fantes rester fra en treplattning **397**. Den var ca. 1,4 m bred og 1,7 m lang og besto av liggende plank i N-S retning med kanter av plank i Ø-V retning. Plattningen lå innenfor sidene til nedgravningen 497. Plankene i plattningen syntes å ha vært spikret sammen. Treverket var dårlig bevart i midterdelen og den del av overflaten som lå over tønningen var kollapset, men rester av tre i lengderetning N-S tydde på at treverket opprinnelig har vært sammenhengende. Den rennelignende nedgravningen var fylt med **387** som besto av en tynn, relativt kompakt overflate av treflis og svært fin mørk sand. 387 lå over den nordre del av treplattningen 379. Over nordre del av 387 lå **371** som fylte rennen til samme nivå som overkant av plankene langs rennens sider. 371 besto av gråbrun finsand.

Datering

Krittpipe fragmenter fra **371, 379**: Fragment av hode fra 371 med stempel kronet VR registrert brukt fra 1706, to pipehoder fra 379 formen dateres til 1690-1715, det ene med stempel kronet HP (monogram) registrert brukt fra 1686 det andre med stempel budeie registrert brukt fra 1647, tidlig 1700-tallet.

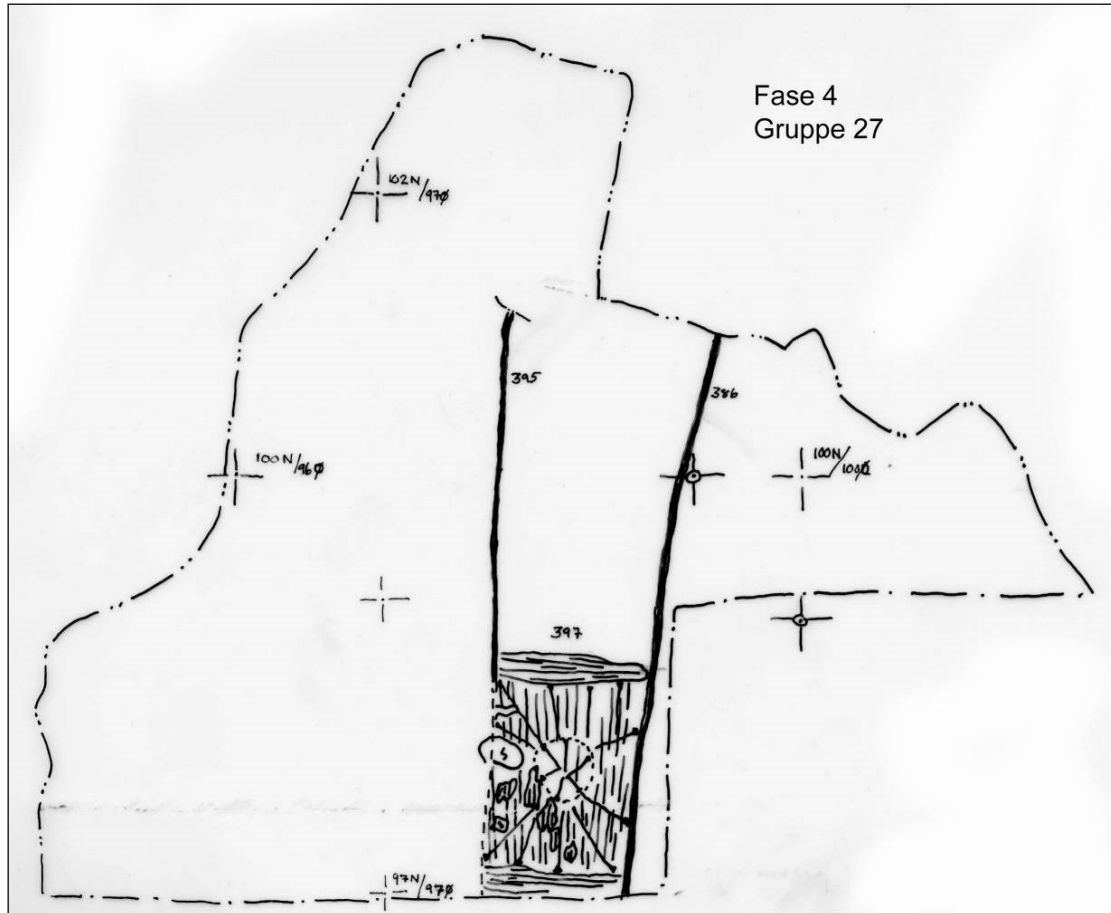

Fig. 22. Fase 4 – gruppe 27. 1:100

Gruppe 28. Deponering og oppfylling nord for bygning G21, område A 250, 253, 195, 409, 67

I området nord for grøft 12, fantes en sekvens med sandige kulturlag som inneholdt blandet husholdningsavfall i store mengder. Området der lagene fantes var blitt sterkt beskåret av yngre inngrep. Det nedre lag i denne sekvens lå rett på dyrkingsjorden 393 fra gruppe 4, fase 3. Det finnes ikke noen stratigrafiske forhold mellom lagene i gruppe 28 og bygning G21 som ligger sør for grøft 12 som deler denne del i to. Samtidig ligger avsetningene i gruppe 28 og bygning G21 fysisk sett på omtrent samme nivå og lagene i gruppe 28 antas å ha blitt deponert i løpet av bygning 21's brukstid.

Over 393 som tilhører dyrkingsjorden lå **250** som besto av brun, noe grusholdig finsand forholdsvis tett komprimert. 250 var 10-12 cm tykt og inneholdt mye dyrebein og skjell. Over 250 lå **253** som besto av brun, løs fin sand med lokale konsentrasjoner av grå grus. 253 var 12-15 cm tykt og inneholdt store mengder husholdningsavfall. Over 253 lå **195** som besto av et inntil 30 cm tykt lag brun fin sand med noe grus. 195 inneholdt store mengder husholdningsavfall. Sørvestre del av 195 var skåret av nedgravning **409**. Nedgravningen var

kraftig trunkert av yngre inngrep og det var vanskelig å kunne avgjøre om 409 var en grop eller et stolpehull. 409 var fylt med **67** som besto av sandblandet grus.

Datering

Krittpipe fragmenter fra **195, 250, 253**: Fragment av pipehode fra 250 med stempel MOL registrert brukt fra 1692. Pipehode fra 253 med stempel kronet mule registrert brukt fra 1675, hodeform 1690-1715, samt fragment av pipehode med stempel kronet EB registrert brukt 1683-1725. Fragment av pipehode fra 195 med stempel kronet hammer registrert brukt 1686-1749, fragment av pipehode med stempel kronet våpen av Gorinchem brukt 1677-1782, pipehode med stempel halvmåne (høyre halvdel) registrert brukt fra 1674, hodeform 1690-1715, pipehode med stempel kronet krane registrert brukt fra 1682, hode formen 1690-1715, pipehode med stempel kronet B registrert brukt fra 1661 og fragment av engelsk pipehode med stempel WW, etter 1700.

Gruppe 29. Brent materiale over bygning G21, område A

137=267

De brente gulvresten i bygning G21, 423 og 162=268 var dekket av lag **137=267** som besto av oransjefarget, delvis sintret sand. Sandlaget må ha blitt deponert over bygningen mens den fortsatt ulmet etter brannen.

Datering

Krittpipe fragmenter fra **137**: fragment av stilk stemplet P:THOEN (Pieter ' t Hoen fra Gouda), tidlig 1700-tallet

3.7. FASE 5: BEBYGGELSESAKTIVITET ETTER BYBRANN 1681 OG FREM TIL TIDLIG 1700-TALLET

Fase 5 er en fortsettelse av den struktur som blir etablert innen eiendommen i løpet av fase 4. Det tilkommer forandringer i forhold til den eldre aktiviteten, særlig innen område B. Det åpne rommet finnes fortsatt, men sekvensene med sistene og de rennelignende nedgravningene er forsvunnet. I stedet legges en svær trebinge i den søndre del av område B og bingen er blitt brukt som latrine, men den inneholdt også store mengder avfall, særlig brukskeramikk. Funnene fra bingen danner et av holdepunktene for datering av fase 5's varighet. I den nordre del innen område A oppføres en ny bygning over den bygning som brant i fase 4. Den nye bygning er større en den tidligere og den har mest sannsynlig vært laftet. Steinkjelleren og bygningen ovenpå denne fra fase 4, område C finnes også med i denne fase. I løpet av fase 5 lages en ny nedgang til kjelleren som blir plassert i det nordøstre hjørne. Fase 5 strekker seg fra ca. 1681 og frem til ca. 1710. Aktiviteten innenfor eiendommen er helt sikkert blitt berørt av bybrannen i 1708. Det er meget sannsynlig at den nye nedgangen til hvelvkjelleren er en konsekvens av omregulering av gater og eiendomsgrenser i byen som fulgte brannen i 1681.

Aktiviteten innen område A innledes med oppfylling over overflaten til den nedbrente uthusbygning G21 og området nord om denne – **gruppe 30 og 31**. På den nydannede overflaten oppføres en ny bygning, **gruppe 32**. Den nye bygning har sannsynligvis vært laftet. Det finnes ikke spor etter ildsted i bygningen og den har mest sannsynlig som tidligere fungert som et uthus på eiendommen. Overflaten nord for bygningen over gruppe 31 blir dekket med brostein – **gruppe 33**.

Fig. 23. Oversiktsbildet av strukturene i fase 4 sett mot sør.

Den søndre del, område B, har dannet en åpen areal med overflater som er tilkommet tidligere, under fase 4. Mellom bygningen i område A og den åpne delen i sør anlegges i fase 5 en stor trebinge med to kammer, **gruppe 34**. Mesteparten av trebingen var blitt fjernet av grøft 10 men deler av den søndre side som lå innen område B var intakt sammen med bingens nedre deler som fortsatt dypere enn bunnen av grøft 10. Fyllmaterialet inneholdt ren latrine og store mengder kasserte husholdningsvarer, for eks. tregjenstander, kokepottar og forskjellige slags bordskar og dekketøy i keramikk. De eldste karene er datert til sen-1600- tal og de yngste er fra tidlig 1700-tallet. Utenfor bingens vestre side finnes et område med treplattning etterfulgt av steinlegging – **gruppe 35**.

Bygning G32 har da opphørt og det område der den stå er blitt tildekket – **gruppe 38**. I løpet av fase 5 går bingen også ut av bruk og fylles opp og tildekkes med sand, **gruppe 36**. Over den eldre overflate i område B skjer også en serie deponeringer etter at bingen overlages – **gruppe 37**.

Steinkjelleren og bygningen ovenpå denne fra fase 4 finnes også med i denne fase. Det lages en ny nedgang til kjelleren som blir plassert i det nordøstre hjørne – **gruppe 39**.

Gruppe 30. Oppfylling av overflaten over nedbrent bygning G21, område A (fig. 24)
 266=265=197, 204=201=209=210=212=211=213=215, 202, 208=203=214, 200=196=199=207, 291=305=304=298=297=292=293, 309=219=221=222=224=227=228=229, 367, 165=164=166, 366=169, 170, 163=365, 230, 232, 71

Den brente overflaten der bygning G21 tidligere stå, dekkes av en serie deponeringer så at bygningsrestene blir helt overlages. Det var omfattende mengder materiale som legges over den eldre overflaten. Flere av lagene inneholdt store mengder husholdningsavfall og deponeringene er sannsynligvis resultat av en omfattende rydding innen området. Lite område i nordøstre hjørne av vestre del der lagene skiller seg ut, 366=169, 170, 365=163.

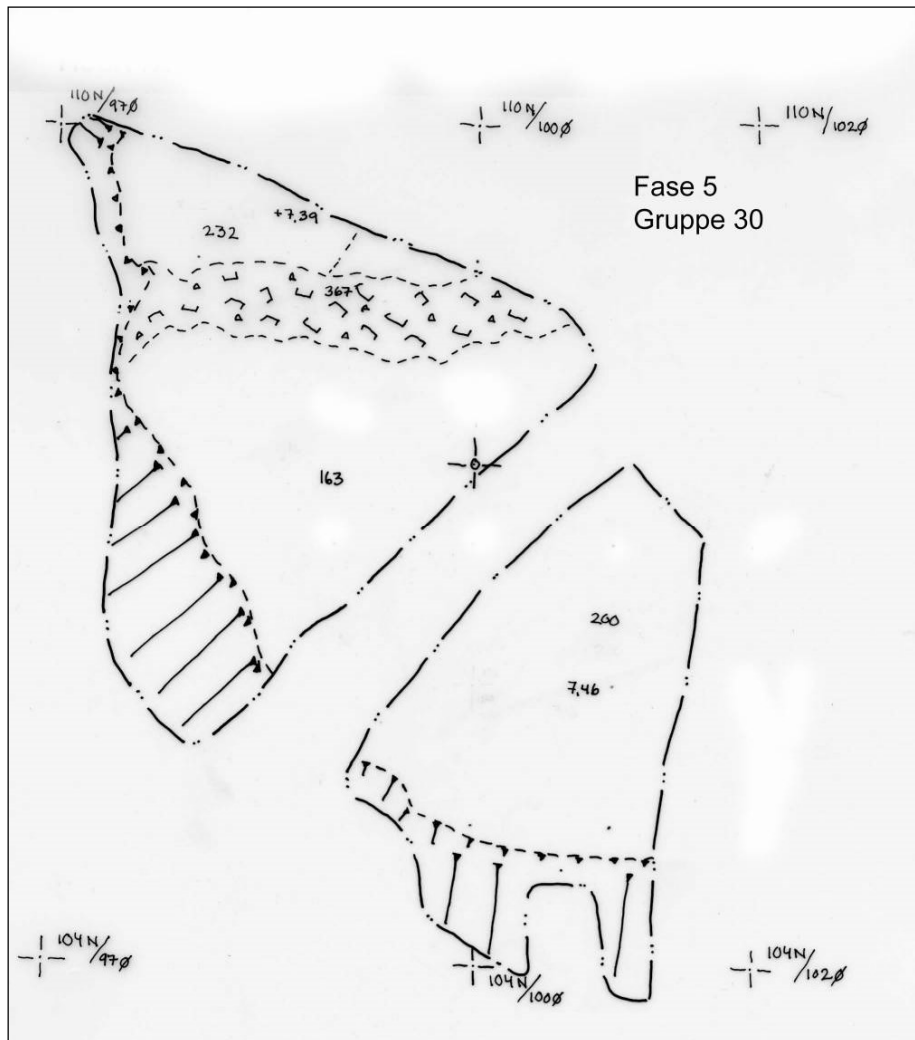

Fig. 24. Fase 5 – gruppe 30. 1:100

Det østre del av det varmepåvirkete sandlaget 137=267 fra gruppe 29 var dekket av **266=265=197**. 266 var dokumentert i plan, og 265 og 197 fra profilen. Laget var svært sammensatt, men besto i øvre del av fin sand som etter hvert overgikk til fet, myk finsand. I nedre del fantes også en hel del treflis og enkelte linser med ren leire. I laget fantes mye dyrebein, keramikk og metall.

Over 266=265=197 lå **200=196=199=207** som besto av mørkebrun treflis med liten andel sand. Tett komprimert og 2-3 cm tykt. Laget inneholder mye husholdningsavfall. 200 dokumentert i plan og 196, 199, 207 fra profilen.

I nordre del av området vest for grøft 9 lå **309=219=221=222=224=227=228=229** over fyllmasse 310 i grop 490 fra gruppe 25. 309 ble dokumentert i plan og 219, 221, 222, 224, 227, 228, 229 i profilen. Laget besto av mørk gråbrun fin sand med en viss andel grus og noe treflis. Det inneholdt mye husholdningsavfall og store skår av glass og keramikk. Laget er sannsynlig resultat fra en hurtig deponering og kort eksponeringstid. Over 309 og 137=267 lå **367** som besto av godt komprimert mørkebrun fin sand med innblanding av grus. Laget var inntil 10 cm tykt og inneholdt mye husholdningsavfall, særlig slakteavfall.

367 var dekket av **165=164=166**. 165 ble dokumentert i plan og 164, 166 fra profilen. 165=164=166 besto av grå sandig grus med linser med komprimert, godt bevart treflis. Det inneholdt et variert artefaktmateriale, dyrebein, fiskebein, skjell, keramikk, glass og metall. Laget var meget varierende i tykkelse, fra 1 cm og opptil 18 cm. Over østre del av 165=164=166 lå **366=169**. 366 ble dokumentert i plan og 169 fra profilen. 366=169 besto av svært komprimert treflis som var brunsvart og forkullet. Laget inneholdt store biter taktegl bygningstegl og store keramikkskår. 366=169 var dekket av **170** som besto av lyst grå grus som var løst komprimert og inneholdt store dyrebein, slakteavfall. Over gruslaget lå **365=163** som besto av mellombrunt, tett komprimert lag med treflis og sandlinser 2-7 cm tykt, 365=163 inneholdt mye avfall, store knokler, fiskebein, østers med både brent og ubrente beinrester.

I søndre del av området vest for grøft 9, i den bratte skråningen ned mot grøft 10 lå **291=305=304=298=297=292=293**. 291 ble dokumentert i plan og øvrige lag i profil. Laget besto av grå sand blandet med litt trekull/sot, leire og treflis. 291 lå over 288 fra gruppe 21. I den østre del av området lå **204=201=209=210=212=211=213=215** over 266 og over 509 fra gruppe 23. 204 ble dokumentert i plan, 201, 209, 210, 212 fra profilen. Det besto av grå grov grus med sand og linser med grå leire. Laget var ca. 10 cm tykt. 204 over 509 og 266. I 204 fantes en rund nedgravning eller mulig stolpehull **202**. Over 202, 204 og den brente planken 376 fra G21 lå **208=203=214**. 208 ble dokumentert i plan og 203, 214 i profilen. Laget besto av lys grå sand, ca. 10 cm tykt.

Over sandlaget 367 fra gruppe 30 lå **71** som besto av grå leire blandet med brun, kullblandet fin sand. Laget er tett komprimert og har en meget blandet sammensetting, inneholder mye brokker av tegl og relativt stor mengde husholdningsavfall.

Over 71=233 lå **230** som besto av mørkebrun, fin sand med innblanding av organisk materiale, relativt løst komprimert, ca. 10 cm tykt. 230 inneholder et blandet og variert artefaktmateriale. Over 230 lå **232** som besto av mørkgrå fin sand, hard komprimert, ca. 3 cm tykt. Laget inneholder et stort og blandet artefaktmateriale.

Datering

Krittpipe fragmenter fra **71, 163, 165, 200, 204, 208, 230, 232, 266, 291, 309, 365, 366, 367**: Pipehodet fra 71 med stempel ugle registrert brukt 1714-1750, hodeformen 1715-1730. Fragment av pipehode fra 200 med stempel kronet to fektende menn registrert brukt fra 1705 og fragment av pipehode med stempel stjerne over IM registrert brukt 1683-1746. Fragment av pipehode fra 232 med stempel vindmølle registrert brukt fra 1669, hodeformen 1690-1715. Fragment av pipehode fra 266 med stempel budeie registrert brukt fra 1647. Fragment av pipehode fra 365 med stempel kronet I, brukt 1705-1760. Fragment av pipehode med stilk fra 366 med stempel sittende mann med pipe registrert brukt 1709-1803.

Gruppe 31. Deponering i nordligste del av område A

66, 191=252=192=193=183=152, 182

I området nord for grøft 12 fantes en sekvens med relativt homogene kulturlag som inneholdt mye blandet husholdningsavfall. Lagene var blitt deponert over lag og nedgravning fra gruppe 28. Den del av området der lagene fantes var blitt sterkt beskåret av yngre inngrep. Kulturlagene minnet mye på de nordligste av de lag som inngår i gruppe 30. Den Ø-V orienterte grøft 12 som delte den nordligste del av område A var ikke mer enn ca. 70 cm bred og mye taler for at gruppe 30 og 31 er resultat fra samtidig deponering før bygning G32 blir oppført.

Over fyllmaterialet 67 i nedgravning 409 lå **66** som besto av mørkebrun til mørk rødlig fin sand, myk og fast komprimert. Over 66 lå **191** som ble dokumentert i plan og **252, 192, 193, 183, 152** i profilen. Laget besto av svart, fin sand med organisk innhold. Stedvis mye kull og treflis jevn blandet i fin sanden. Myk, fet konsistens og meget fast komprimert. Inneholder store mengder

blandet husholdningsavfall. Over 191=252=192=193=183=152 lå **182** som besto av meget kompakt, mørk brun fin sand med fet, myk konsistens og kull og sot i massen.

Datering

Krittpipe fragmenter fra **182, 183, 191**: Fragment av pipehode fra 191 med stempel kronet L registrert brukt fra 1726.

Gruppe 32. Trebygning, område A (fig. 25)

364, 419, 363, 495, 350, 263A=171, 354=303, 282A–C, 263B–F, 288=295=294, 362

Trebygningen er blitt oppført i samme del som den eldre, nedbrente bygning G21 tidligere stod og levningene finnes på begge sider av grøft 9. Den nye bygningen er noe større en den foregående. Lengden må ha vært på mer enn 4,50 m både i Ø-V og N-S retning hvilket gjør at grunnarealet må ha oversteg 20 m². Til forskjell mot den foregående bygning G21, har denne mest sannsynlig vært en laftet bygning. Fra bygningens konstruksjonselementer gjenstod deler av den nordre vegg, deler av tregulvet og en mulig skillevegg i N-S retning. Konstruksjonen lå over de avfallsrike sandlagene som tilhører gruppe 29. Bygningens ytre sider i vest, øst og sør mangler og disse deler er blitt fjernet av de yngre avløpsgrøfter som finnes i dette område. Bygningen virket å ha hatt flere rom og syllstokk 362 deler bygningen i et østre og vestre rom. Bygningen har sannsynligvis brent i bybrannen 1708 og overflaten til gulvbordene var flekkvis forkullede.

I bunn av forsenkningene til golvplankene lå **350** som besto av grå, tørr og kornete lys leire. Leiren kan ha vært brukt som isolering for å skjerme treet fra det myke underlaget. Over lag 200 lå **354=303** som besto av mellombrun treflis blandet med brun fin sand. Treflislaget var meget tynt, men det er tolket som håndverksspill fra oppføringen av bygningen brukt som isolering under gulvet. Levningene fra bygningens nordre side besto av syllstokk **263A=171** som lå over noen flate stein i Ø-V orientert rekke – **495**. Steinene lå på 232 og 362 fra gruppe 30. Det NØ-hjørne var forsterket med hjelp av en nedgravd stolpe – **364** og stolpehullet var gravd gjennom lag 232. I det NV-hjørne lå tre **362**. Treet var orientert N-S. Det var kuttet av grøft 9 men fantes i begge deler. 362 lå over 163=365 og har sannsynligvis dannet en laftet skillevegg i bygningen. Gulvnivå besto av tre **263B–F, 282A–C** og **288=294=295** i to retninger, orientert Ø-V og N-S. De Ø-V treplankene i den del av bygningen som lå vest for grøft 9 så ut til å ha fungert som åser da de lå under de biter av tre som lå orientert N-S. Disse er tolket som levninger fra gulvbord. De Ø-V orienterte treplankene **282 A–C** i den del av bygningen som lå øst for grøft 9 lå på lag 200 og tre 362. Søndre del av dette område var kulturlagene meget erodert av yngre forstyrrelser (grøft 10). Her fantes trerestene **288** som på grunn av sin orientering i forhold til 362 er tolket som en mulig fortsettelse av 362.

32.1 Nordre vegg – tre, syllstein og stolpehull i NV hjørne

495: Enkelte flate steiner og teglsteiner på rekke Ø-V. Avstanden mellom østre og vestre stein måltes til 270 cm, men veggen antas å ha vært lengre. I vestre del stod en stolpe 364 i stolpehull 363.

364: stolpehull med rund form. Ca. 12 cm i diameter med rette sider og flat bunn med stein i bunnen. Stolpe 363 var ca. 12 cm i diameter og ca. 55 cm høy og spisset mot 419 fyllmasse mellom stolpe 363 og stolpehullskant 363. 419 besto av mørk rødbrun myk råtnet tremasse.

263A: Tre Ø-V orientert, 280 cm lang, 18 cm bred. På syllstein 495.

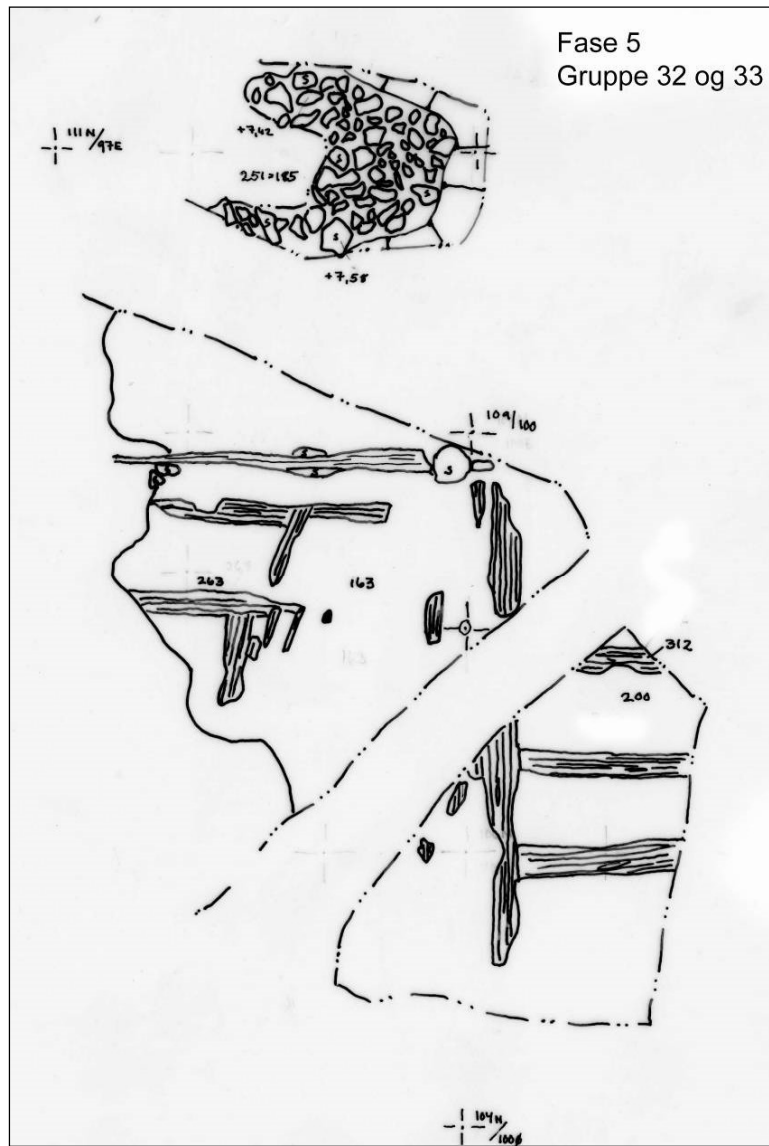

Fig. 25. Fase 5 – gruppe 32 og 33. 1:100

32.2 Skillevegg

362: Tre orientert N-S. Til sammen 4,5 m lang og 15 – 20 cm bred. 362 var bevart i to deler nord og sør for grøft 9.

288: Tre orientert N-S mulig fortsettelse av 362. Ca. 50 cm lang og 20 cm bred. Meget fragmentarisk

32.3 Gulvåser

Avstand mellom de Ø-V orienterte gulvåsene 263B-F=171 og 282A-C var ca. 70 cm.

263B: 170 cm lang og inntil 20 cm bred.

263C: 140 cm lang og inntil 18 cm bred. Vestre side trunkert av yngre forstyrrelse.

282A: 60 cm lang og inntil 18 cm bred. Trunkert i begge ender.

282B: 155 cm lang og ca. 17 cm bred. Trunkert i begge ender.

282C: 130 cm lang og ca. 17 cm bred. Trunkert i østre ende.

Datering

Krittpipe fragmenter fra **288**: 1700-tallet

Gruppe 33. Steinlagt overflate nord for bygning G32 (fig. 25)

251=185

I den nordligste del av område A over lag tilhørende gruppe 31 fantes en steinbrolagt overflate. Steinbroleggingen har helt sikkert omfattet et mye større areal en den som ble dokumentert. Den er tolket som del av en gårdsplass nord for og samtidig med, bygning G32.

Over 191=252=192=193=183=152 fra gruppe 31 lå **251=185** som besto av rund naturstein i forskjellig størrelse, i gjennomsnitt 15 cm i diameter, lagt i et lag lys grå sand. Sandlag og stein ble dokumentert under samme kontekstnummer.

Datering

Krittpipe fragmenter fra **251**: 1700-tallet

Gruppe 34. Avfallsbenge/latrine med to kammer i nordre del av område B (fig. 26)

179=178, 150=146=61=63=489, 116=14=60=59=145, 605=62, 447

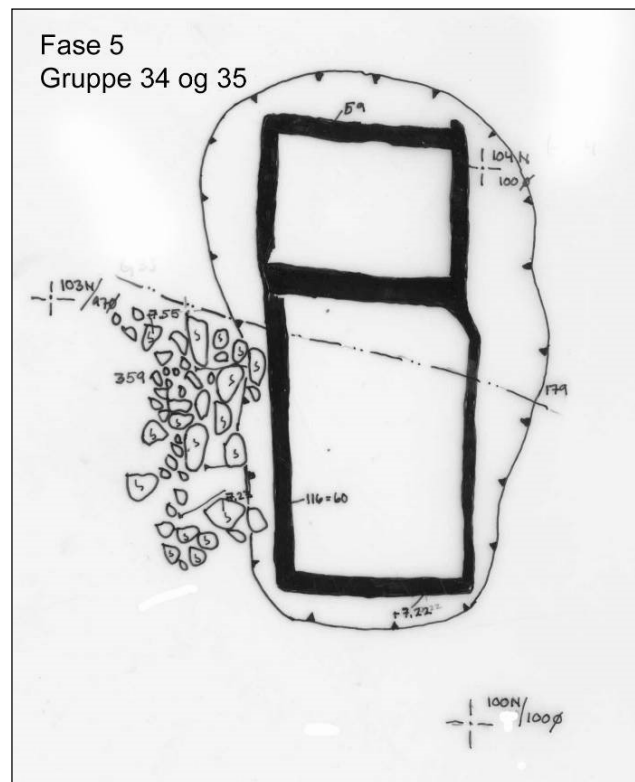

Fig. 26. Fase 5 – gruppe 34 og 35. 1:100

I nordre del av område B lå en stor trebinge med to kammer som var fylt med latrinerester og avfall. Bingen var plassert sør for bygning G32, i den åpne del av område B som dannet gårdsplass på eiendommen. Bingen var blitt kuttet av grøft 10 som delt utgravningsområdet i

to, område A og B. Den søndre del av bingens kammer var intakt og i bunn av grøft 10 fantes ble den nedre del av bingens nordre kammer med sider og deler av de eldste fyllmasse bevart. Bingen var konstruert som en kasse med sider av stående trebord inntil hverandre og hold sammen av planker på langs. I hjørnene fantes bjelker, men treet var for dårlig slik at måten sammenføyningene var blitt gjort på var mulig å identifisere. Bingen har helt sikkert vart overbygd, men spor fra en sånn konstruksjon har blitt fjernet av de mange yngre inngrep i området der bingen lå. En mulig inngang kan ha ligget i det sørvestre hjørne der det fantes en steinlagt overflate – gruppe 35, i anslutning til bingens side. De to kammer i bingen var delt av en bjelke som lå fra den ene langsiden til den andre som avstiver. Bingen var 3,6 m lang, 140 cm bred og mer enn 2 m dyp.

Bingen inneholdt et stort funnmateriale og bevaringsforholdene for organisk materiale var meget gode. Det fantes blant annet store mengder keramikk av forskjellige typer i bingen slik som lokalt tilvirket rødgods, såkalt trønderkeramikk, men også rødgods og fajanse fra Tyskland og Nederland. Skårene var store, og de fleste kunne settes sammen til nærmest komplette kar. Mesteparten av keramikken kan dateres til sen-1600-tallet og tidlig 1700-tallet og var trolig deponert etter brannen i 1708.

Fig. 27. Et utvalg av tysk steingods og nederlandsk fajanse fra avfallsbingen. Foto NIKU v/Bruce Sampson.

Nedgravningen for bingen **178=179** skar lag 371 som fylt opp den rennelignende nedgravningen som tilhører område B i gruppe 27. For den nordre del var bingens stratigrafiske forhold til omkringliggende kulturlag fjernet av grøft 10, men bingene G34 er yngre en bingene G17 fra fase 4. Treveggene **116=14=60=59=145** stod helt inntil sidene i nedgravningen 178=179. I bingens nedre del lå **605=62** som besto av en tykk, meget komprimert svovelduftende avsetning som var brungrønn i fargen og innholdt mye ekskrementer. 605 ble registrert i bingens søndre kammer og 62 i den nordre. Materialet var det samme og mange skår fra samme kar ble påtruffet i begge kammer. Over 605 i søndre del av bingen lå **447=150=146=61=63=489** materialet besto av forskjellige «lag» men massen ble gravd som et lag ned til 605. Materialet duftet sterkt av svovel. Overflaten måltes til + 6,21-6.38 moh. De øverste ca. 20 cm besto av svart humusholdig sand/fin sand blandet med kvist, greiner og treflis. Under dette lå tykke masser med ekskrementer. De øvre deler var svart, men massen ble mer grønnlig dypere ned. 447=150=146=61=63=489 var rik på kasserte

gjenstander, men innhold meget lite dyrebein eller andre matrester. Det var mulig å følge oksidering da massen først ble eksponert. 447 var dekket av en rekke sandlag som ikke inneholdt organisk avfall. Disse tilhører gruppe 36.

34.1 Nedgravning og treramme

178=179, 116=147=14=60=59=145

På den søndre side vistes nedgravningen fra den nivå den opprinnelig var blitt gravd fra. I nordre del var de øvre deler av nedgravning og treramme blitt fjernet av den yngre, brede grøft 10. Nedgravningen fulgte trekassens form, den var noe utvidet i østre og vestre side.

Nedgravningen kan ikke ha vært åpen under lengre tid, ettersom de lett eroderende sandmassene i sidene til gropen da skulle ha rast inn. Arbeidet med å grave gropen og konstruere trekassen må ha blitt utført som en samlet prosess.

Rammen **116=147=14=60=59** besto av brede treplanker som stod tett sammen i rekke. Ikke synlige tegn til sammenføyninger for eksempel not og fjær. Ikke synlige tegn på forsterkning stolper, bjelker i hjørnene. Plankene var hold på plass av liggende plank/bjelke som var festet til de stående plankene med hjelp av spiker. Plankene målte ca. 40 cm i bredde og ca. 90 cm i høyde. I søndre del der rammens øvre deler delvis var intakt lå plankenes topp i veggen på +7,05-7,22 m o h.

Datering

Krittpipe fragmenter fra **62, 447, 605**: Pipehode fra 605 med stempel kronet M registrert brukt fra 1671, hodeformen 1690-1715.

Gruppe 35. Platting vest for avfallsbinge G34, område B (fig. 26)

117=118, 404, 359

Utenfor det sørvestre hjørne til binge G34 fantes et lite område med steinlegging. Denne del er blitt oppfattet som en forsterkning av overflaten rundt bingen eller som del av et inngangsparti til den overbygning som vi tro fantes over bingen i den tid den var i bruk.

Over det omfangsrike lag 390=104 fra gruppe 26 lå i den nordre del **117=118** som besto av en smal stripe med sand. Over 117=118, men også over fyllmaterial 382 i grop 396 fra gruppe 26, lå **404**. 404 besto av treplanker lagt med retning i NNØ-SSV. Ingen av plankene var lengre enn 1,3 m. Plankene 404 var dekket av **359** som besto av et drøye 1 m² stort område med brostein. Steinen var av forskjellig størrelse fra 0,2-0,4 m store. Både 404 og 359 hadde en tydelig helling mot øst, i retning mot bingen. Helling skyldes nedsynking av kulturlag nærmest bingen og den tilhørende nedgravning.

Gruppe 36. Oppfylling av binge G34

450, 453, 452, 451, 119=126=94=95=96=97, 361=115=122=120=93, 540, 541, 542

Det øvre lag av latrinefyll **447**, som fantes i den søndre del av bingen G34 var dekket av sand. Over 447 lå 450 og over 450 en rekke andre sandlag, 451, 452 og 453, + 6.21-6.26 moh. Over søndre del av latrinefyll 62 som tilhørte den nordre kammer til binge G34 lå **119=126=94=95=96=97**. 119 ble dokumentert i plan og de øvrige lag i profilen. Materialet besto av grågul grov sand, noe grus og med flekker av brun, tett sand. Over 119=126=94=95=96=97 lå **361=115=122=120=93**. 361 ble dokumentert i plan og 115, 122, 120, 93 i profilen. Laget besto av gråbrun fin sand med noe treflis og biter av tre.

I 119 stod en ensom trestolpe **540, 541, 542**.

Datering

Krittipe fragmenter fra **119, 361**: 16/1700-tallet

Gruppe 37. Oppfylling/ deponering over renne G27 og overflaten G26, område B (fig. 28)

369=123=98=92=99=100=101, 140=91,144=90, 56, 147, 148, 358, 357, 360, 88=89=142, 143, 49, 323, 370, 52

I område B skjer en relativt omfattende deponering som kommer til å dekke alle strukturer som inntil då har vært synlige. Binge G34, steinleggingen sørvest for denne fra gruppe 35, den eldre overflate fra gruppe 26 sammen med den rennelignende nedgravningen G27 forsvinner under den nye deponeringen. Det virker å ha vært en bevisst handling å tildekke mesteparten av den eldre aktiviteten og vi har knyttet den til virksomhet etter bybrannen i 1708. Samme aktivitet finnes i område A der levningene fra bygning G32 og den steinlagte del nord for bygningen tildekkes.

Over 261, 361, 359, 53 og 384 lå **369=123=98=92=99=100=101** som dekket mesteparten av overflaten i område B. 369 ble dokumentert i plan og 123=98=92=99=100=101 i profilen. Over nordre del av 369=123=98=92=99=100=101, i den del av laget som dekket bingen lå **140=91** som besto av gulgrå mellomgrov sand. Over 140=90 lå 56 som også dekket mesteparten av 369=123=98=92=99=100=101. 56 besto av lys blågrå siltholdig leire med stor innblanding av knust tegl, trekull og steinfragmenter. Noen partier av overflaten var svidd. Over østre del av 56 lå **144=90** som besto av mørkebrun siltholdig sand med treflis i horisontale sjikt. Den nedre del av laget inneholdt mer humus og trekull. I nordøstre del av 144=90 fantes stolpehull **147**. Stolpehullet var ca. 40 cm dypt, men var blitt halvert av den yngre grøften 83. Stolpehullet var fylt med **148** som besto av mørkebrun siltholdig sand. Over nordre del av 144=90 fantes **357** som besto av et svært tynt sandlag. På 357 lå treplanken **360** som var 105 cm lang og 20 cm bred. Overflaten var svidd. I samme område som 357 lå **358** også over 144=90. Laget besto av gulbrun, løs sand med en del grus og små stein. Planken 360 og fyll 148 i stolpehull 147 var dekket av **88=89=142** som også lå utover den nordøstre del av området. 88=89 besto av mørk gråbrun finsand med humusinnblanding og med flekker av leire. Laget inneholdt en del grus, knust tegl og trekull. På sandlaget 88=89 og over det område der bingen G34 har ligget lå steinpakkingen **143**. Steinene var på størrelse med en knyttet neve. Det steinlagte området dekket en flate på ca. 2,5 m² men nordre og østre side var trunkert av yngre grøfter (10 og 83). Den vestre side av 144=90 var tangert av nedgravningen **323**. Den var avlang ca. 110 cm lang og ca. 60 cm bred. I bunn av 323 vistes stein fra steinpakkingen 143. Nedre del av 323 var fylt med **370** som besto av lys gul fin sand med enkelte større stein. Over 370 i 323 lå 52 som besto av mellom brun sand med mye rund stein. 143 var dekket av **49** som besto av sand og grus blandet med mye tegl og stein.

Datering

Krittipe fragmenter fra **49, 52, 56, 89, 143, 358, 369**: Fragment av pipehode fra 89 med stempel kanne registrert brukt 1674-1769. Fragment av pipehode fra 369 med stempel lysestaker registrert brukt fra 1655.

Gruppe 38. Oppfylling/deponering over bygning G32 og steinlegging G33, område A (fig. 28)

65, 181=184, 42=262, 48, 40=138=139, 324, 41, 43=264=206, 478, 277, 45=301=303, 44=198=205.

I område A deponeres materiale som dekker konstruksjonsdelene tilhørende bygning G32 og lag tilhørende de overflater som oppfattes som samtidige med bygningen. Kulturlagene som lå over bygningen var tørre og inneholdt relativt store mengder bygningsmateriale, i særlig grad knust tegl. I nordre del, over steinleggingen var kulturlagene fetere og sammensatte av en større andel organisk materialet med mye husholdningsavfall.

Over konstruksjonslevningene fra bygning G32 i den del som lå øst for grøft 9 fantes lag 43=264=206, 45=301=303, 44=198=205. Sand var den dominerende komponenten i disse lag, men de hadde stor innblanding av husholdningsavfall og knust tegl. Over treplanken 282 fra bygning G32 lå **43=264=206**. 43 ble dokumentert i plan og 264 og 206 i profilen. Laget dekket fysisk sett også lag 208=214 som tilhører oppfyllingsaktiviteten i gruppe 30. Laget besto av mørkgrå til mørkebrun sand med treflis, sot og kull. Tykkelsen varierte fra 2 til 15 cm. Laget var tynnere over gulvbordene til bygningen. I nordøstre hjørne av 43=264=206 lå **44=198=205**. 44 ble dokumentert i plan og 198 og 205 i profilen. Laget besto av grå sand med tørr kornete lys leire. Det inneholdt relativt stor mengde knust tegl. I den søndre del av området hadde kulturlaget en kraftig helling. I denne del lå **45=301=303**. 45 ble dokumentert i plan og 301 og 303 i profilen. 45=301=303 lå over 354=303 som inngår i gruppe 32. Laget besto av lys tørr og kornete leire og det inneholdt mye knust tegl i forskjellig størrelse.

Over konstruksjonslevningene tilhørende bygning G32, i den del som lå vest for grøft 9 fantes en rekke lag med begrenset utbredelse nærmest flekkvis, over og mellom de eldre bygningsrestene, dekket av lag 42, 48, 40=138=139, 324 og 41. Over tre 263B lå **324** som besto av sandblandet leire. Laget inneholdt mye mørtel, tegl og rund stein av samme type som er blitt brukt i steinbroleggingene. Over 263A og 362 lå **40=138=139**. 40 er blitt dokumentert i plan og 138 og 139 i profilen. Laget besto av hard og tørr lys leire. Over østre del av 263A lå 48 som besto av en flekk hardpakket lys grå leire. Over 232 lå **41** som besto av grov grusblandet sand med litt treflis og kull, ca. 5 cm tykt. Laget inneholdt relativt stor mengde husholdningsavfall. Lag **42=262** som lå over 324, 41 og 48 besto av mellombrun sand med litt leire, grus og trekull. 42 inneholdt en forholdsvis stor andel husholdningsavfall særlig dyrebein. Det fantes også store mengder teglbrokker som var konsentrert til lagets østre del.

I nordre del, over steinbroleggingen tilhørende gruppe 33 lå lag **65** og **181=184**. 65 besto av brun, kompakt fin sand med treflis med store mengder husholdningsavfall. 65 lå over vestre kant til sand 251=185, men ikke over steinene som tilhør steinbroleggingen fra gruppe 33. 181=184 besto av mørkbrun fin sand, meget rik på trekull, stedvis helt rent kull. Laget var 2-4 cm tykt, og konsistensen var fet og myk. 181=184 inneholdt en tynn horisont med treflis og i laget fantes store mengder østersskjell og knust tegl.

Datering

Krittpipe fragmenter fra **41, 42, 43, 45, 65, 181, 184**: Fragment av pipehode fra 42 med stempel kronet to fektende menn registrert brukt fra 1705, formen 1690-1715. Fragment av pipehode fra 65 med stempel kronet kryssende sverd registrert brukt 1686-1768. Fragment av pipehode med stempel skip registrert brukt fra 1671, hodeformen trolig 1715-1730.

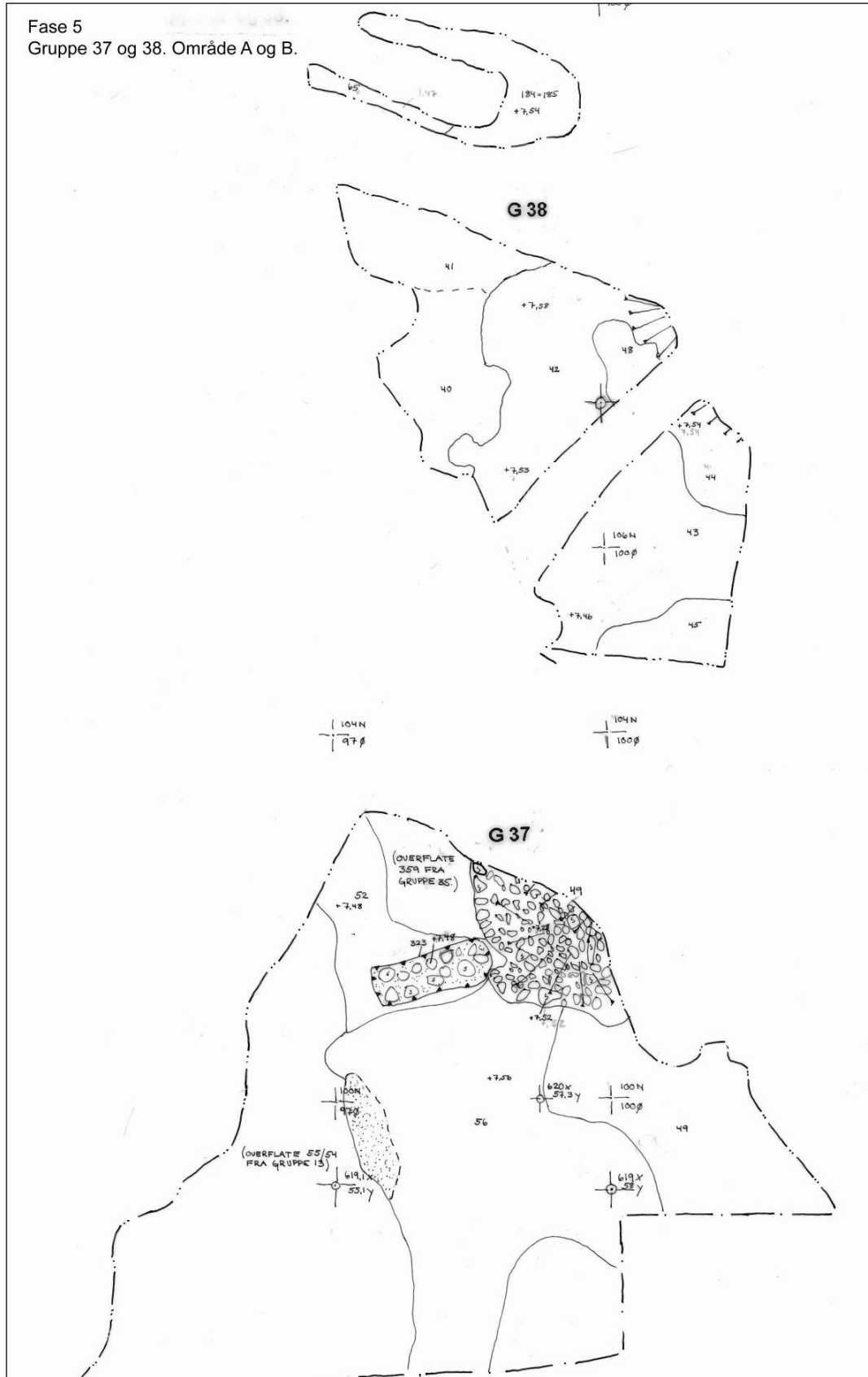

Fig. 28. Fase 5 – gruppe 37 og 38.

Gruppe 39. Sekundær nedgang til hvelvkjelleren (fig. 29)

314, 315, 316, 317, 318, 319

I område C ble en sekundær nedgang til steinkjelleren registrert. Nedgangen vendte mot nord og lå i kjellerens nordøstre hjørne. Materialet som fylte nedgangen ble dokumentert og fjernet og selve nedgangen ble tegnet og fotografert, men ble liggende igjen *in situ* da den var en del av verneområdet. Nedgangen besto av to murte teglvegger og en steintrapp.

I nedgangen, over trappetrinnene lå **315** som besto av lys gråbrun sand, godt komprimert inntil 1 m tykkelse. Materialet innholdt store mengder husholdningsavfall, i særlig grad glass fra buteljer. I nedgangen fantes også **314** som besto av mørkgrå kullblandet sand, med en del knust tegl.

Den vestre vegg ble nummerert **316** og den østre **317**. Begge sider var murt med tegl, både rød og gul type. Sør for og, fremfor veggene 316 og 317 fantes **318** og **319** som formet en 0,8 m lang rad med rød og gul teglstein.

3.8. FASE 6: INNGREP FRA 1800-TAL OG FREM TIL 2004

Fase 6 samler alle inngrep som er blitt gjort innen utgravningsområdet fra 1800-tallet og frem til branntilfellet i 2002. Gruppene omfatter blant annet bygningslevninger i feltets nordre del fra 1840-tallet. Fase 6 samler også alle nedgravninger og grøfter fra vann og avløp som er utført i løpet av de siste århundrer, og som har vært knyttet til bebyggelsen på eiendommen. Av inngrep som sikkert kan knyttes til vår egen tid finnes en bred Ø-V orientert grøft som ble gravd i samband med prøveundersøkelsen i 2002, en betongkjeller i feltets vestre del og en grøft for ventilasjonsrør over taket til hvelvkjelleren.

Gruppe 40. Sammenrast teglkonstruksjon

28, 29, 572

I østre del av område B ble det registrert en mindre overflate med rød og gul tegl av den type som er blitt brukt under 1700-tal. Tegloverflate **28** hengte ut fra søndre sjaktvegg og den skrånede nedover. Det var vanskelig å oppfatte hvilken funksjon den hadde hatt og i hvilken kontekstuell sammenheng den inngikk i. **28** lå på **29** som besto av et lag med brannrester og slagg. I **29** ble det også registrert plastikk og glassfiberisolering. Både **28** og **29** hang over kanten til nedgravning **527**, gruppe 16, fase 4 men forholdet kan være resultatet av settinger fra moderne tid som påvirket materialet i sjaktveggen.

Gruppe 41. Murer fra 1800-talsbebyggelse, område A (fig. 29)

13, 14, 15, 27, 84, 85

Gruppe 41 samler murene som tilhører bygningsstrukturen på eiendommen etter 1841. Det ble registrert murer i utgravningsområdets nordre og nordøstre side. Disse murer dannet også feltavgrensinger. Den nordre mur tilhørte en steinkjeller og den østre mur har sannsynligvis vært del av en grunnmur. Strukturene ble registrert med kontekstnummer, nedgravningskantene ble definert og dokumentert og fyllmassen fjernet. I øvrig ble de ikke prioritert i utgravningsprosjektet.

G41.1 Kjellermur mot nord, område A

15: Steinmur tilhørende kjeller. Orientert Ø-V.

14: Nedgravning for 15. Orientert Ø-V. 4 m lang, 1,30 m bred, mer enn 2 m dyp.

13: Fyllmasse i 14. Løs grusblandet sand, med mye avfallsmateriale; knust tegl dyrebein, keramikk, glass og kritt Piper

G41.2 Grunnmur mot øst, område A

27: Steinmur med tegl øverst. Orientert N-S. Synlig i ca. 3 m lengde.

84: Nedgravning langs med 27.

85: Fyllmasse i 84.

Gruppe 42. Nedgravninger, grøfter og anlegg for avløp- og vannledninger (fig. 25)

4, 5, 19, 20, 21, 22, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 23, 83, 50, 313, 302, 312, 351=186=187=188=189=190=194=356=216=217, 355, 39=172=173=174=175=176=247=248=249=180=69=68, 86

Gruppe 42 samler alle de nedgravninger og grøfter for rør og kummer som skar utgravingsfeltet og delte det i mindre områder.

Gruppe 42.1 Nedgravning for kummen, område A

I nordøstre del av område A fantes **312**, en stor nedgravning som var gravd for en avløpskum som lå utenfor utgravningsområdet. Alle de grøfter for avløpsrør som delte område A løpte inn i nedgravning 312. Nedgravningen hadde en rund, litt uregelmessig form. Den ble ikke gravd til bunn. 312 var fylt med **351=186=187=188=189=190=194=356=216= 217** som besto av meget blandet materialet som til stor del besto av de kulturlag som blitt gravd opp av nedgravningen og som etterpå var blitt brukt som fyllmasse.

Gruppe 42.2 Avløpsgrøft, område A

I søndre del var 6 og 7 skåret av grøft 5 og 10. I nordre del gikk 6 inn som en del av 312, nedgravning for kum utenfor utgravningsområdet. Det lå keramiske avløpsrør i nedre del av 6.

6: Nedgravning. Orientert N-S. Ca. 5 m lang, 2 m bred og mer enn 1,2 m dyp.

7: Fyllmasse i 6.

Gruppe 42.3 Avløpsgrøft, område A

Avløpsgrøft 9 skar gjennom så vel område A og B. Den var også blitt skåret av G 42.7 (10). I nordre del gikk 9 inn som en del av G 42.1(312), nedgravning for kum utenfor utgravningsområdet. I sørvest var grøften kuttet av G 43 (16). Det lå keramiske avløpsrør i nedre del av 9.

9: Nedgravning. Orientert NNØ-SSV. Ca.23 m lang, 0,8 – 1,1 m bred og mer en 1,2 m dyp.

8: Fyllmasse i 9. Grusblandet sand med mye avfallsmateriale knust tegl dyrebein, keramikk, glass og kritt Piper.

Gruppe 42.4 Avløpsgrøft, område A

I vestre del var 12 skåret av 36, nedgravning til kjeller. Det lå keramiske avløpsrør i nedre del av 12. I østre del gikk 12 inn som en del av 312, nedgravning for kum utenfor utgravningsområdet.

12: Nedgravning. Orientert Ø-V. Ca. 3 m lang, 1,2 – 0,9 m bred.

11: Grusblandet sand med mye avfallsmateriale knust tegl dyrebein, keramikk, glass og kritt Piper.

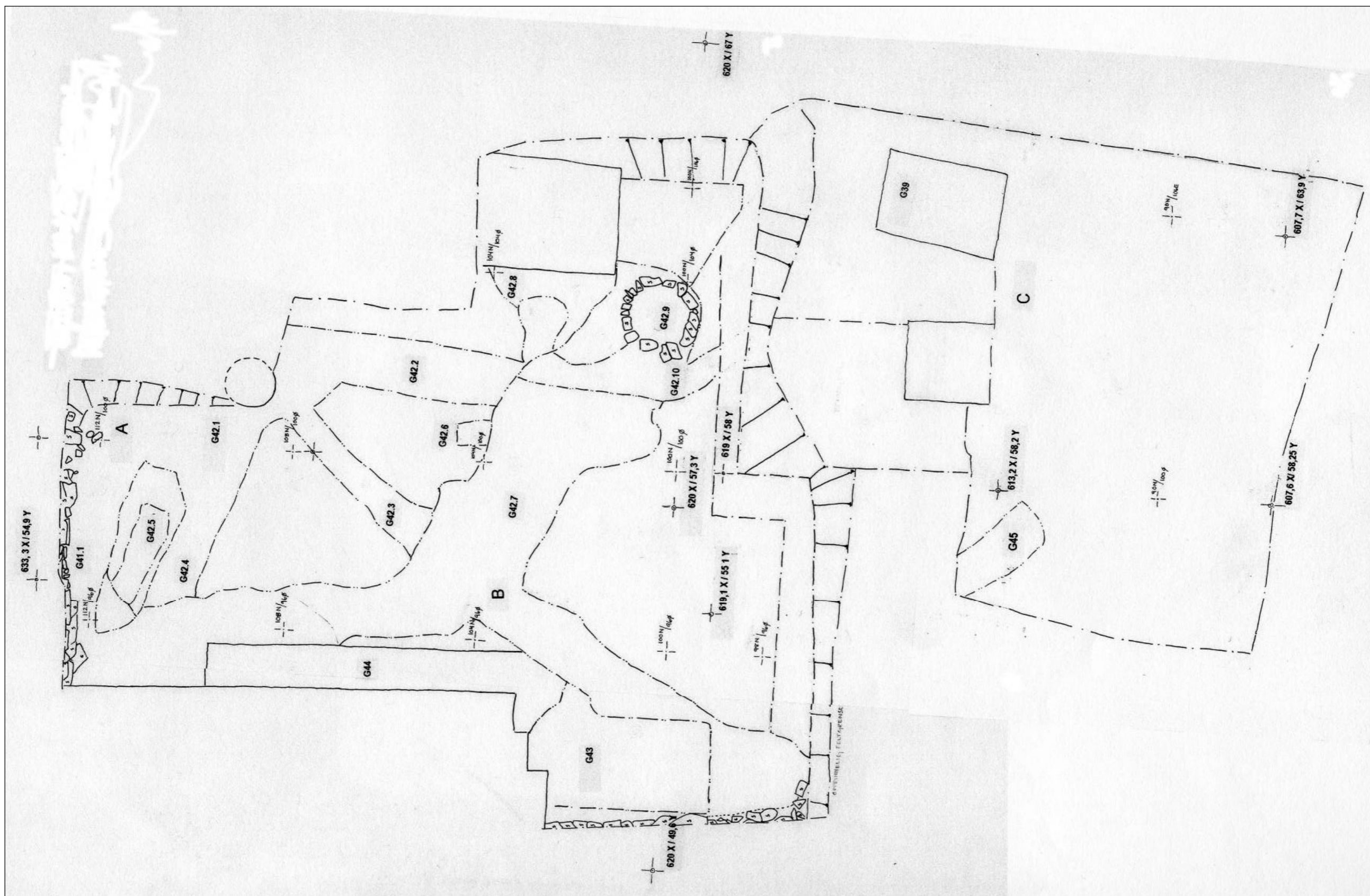

Fig 29. Fase 6 – feltoversikt med inngrep fra nyere tid. 1:125

Gruppe 42.5 Avløpsgrøft, område A

I nordre del, mellom grøft 12 og nedgravningen for kjellermur 14 fantes avløpsgrøft 355. Grøften var fylt med kulturlag **39=172=173=174=175= 176=247=248=249=180 =69=68=356** og i østre del var røret trykket gjennom intakte kulturlag. Røret gikk i øst ut i den store nedgravning 312. I vest var grøften skåret av nedgravningen til kjelleren fra 1990-tallet.

355: Nedgravning. Orientert Ø-V. Ca. 0, 4 m bred og 1,5 m lang.

Fig. 30. Strukturer i fase 6 under utgraving, sett mot sør.

Gruppe 42.6 Vannledningsgrøft, område A

I søndre del av område A fantes rester fra nedgravning **313**. I bunn av 313 fantes en vannledning. 313 var orientert N-S ca. 0,7 m lang, 0,5 m bred og ca. 0,65 m dyp. Grøften var fylt med **302**. I sør var 313 blitt skåret av 5.

Gruppe 42.7 Grøft, område A og B

10 var blitt gravd for vann/avløp. I samband med forundersøkelsen på Branntomta i 2003 (TA 2003/03) var 10 blitt utvidet. I rapporten er grøften kalt sjakt C. Grøften delte utgravningsområdet i to deler der den nordre er blitt kalt område A og den søndre område B. I den vestre del gikk 10 inn i nedgravningen for den moderne kjeller i betong, gruppe 44, som avgrensner feltet mot vest.

Gruppe 42.8 Nedgravd septiktank og tilhørende avløpsgrøft

I utgravningsområdets østre del lå **19**, en rektangulær teglkonstruksjon 2,8 m lang og 2,3 m bred. I denne stod en septiktank som ble fjernet i begynnelsen av utgravningen. Rundt den vestre og østre side av 19 fantes nedgravningen **22** som var fylt med **20** og **21**. 22 skar fyllmassen 57 som inngår i gruppe 16. På teglet i nordvestre del av 19 lå et plastrør. Røret lå i grøft **5** som var orientert Ø-V. 5 kunne følges i 5,5 m lengde og grøften var ca. 0,6 m bred. 5 var fylt med **4**. Grøften sammenfalt med den nordre side av grøft 10. 5 skar grøft 6.

Gruppe 42.9 Kum, område B

I østre del av grøft 10 lå basen til en steinsatt kum, **23**. Til kummen hører nedgravningen **83** som var blitt skåret av søndre side til 10.

Gruppe 42.10 Avløpsgrøft, område B

86: Uregelmessig nedgravning nord-sør orientert grøft som delvis går inne i nedgravningen til G42.9. Lengden er på ca. 4 m og bredden varierte mellom ca. 0,5 m og ca. 1 m. Dybden i nord var ca. 0,2 m.

Gruppe 43. Nedgravning til oljetank, område B (fig. 25)

I sørvestre del av område lå en rektangulær nedgravning etter en oljetank. Tanken ble fjernet før utgravningen begynte. Nedgravningen **16** var 3,8. m lang, 2,4 m bred og mer en 1 m dyp.

Gruppe 44. Kjeller fra 1990-tallet med tilhørende nedgravninger, område A (fig. 25)

17, 18, 26, 36= 37, 38, 30=32, 31=33, 34=35, 72,79, 80, 81

Utgravningsområdet vestre side utgjordes av en betongkjeller som blitt anlagt under 1990-tallet. Gruppe 44 samler **18** og **26**, betongfundamentet, **36=37**, nedgravningen for kjelleren langs dens østre side, **38**, fyllmasse i nedgravning 36=37. Langs sørvestre kant av delene med intakte kulturlag i område A fantes en rekke forstyrrelser, **31=33**, **34=35** med fyllmasse **30=32**, **72**, **79**, **80**, **81** som sannsynligvis kan knyttes til gravevirksomhet i forbindelse med betongkjelleren. Til gruppen hører også 17 som var en NNV-SSØ orientert betongmur med steinfundament som anslutter til betongkjellerens søndre vegg.

Den vestre del av grøft 10, G42.7 gikk inne i 36=37

Gruppe 45. Grøft for ventilasjonsrør i oppfyllingslag over hvelvkjeller, område C

353, 327

353 var en ca. 1 m bred grøft med tilnærmet vertikale sider. Grøften var fylt med **327** en gråbrun sandholdig grus som lå omkring et stort metall rør.

Gruppe 46. Opprensingslag etter maskinell avsjaktning, område A/B og C

Lagene i gruppe 46 dannet overflate etter at den maskinelle avsjaktning var avsluttet i forkant av utgravingsprosjektets oppstart i 2004. Lag 1 dekket overflaten i område A og B og lag 3 dekket overflaten i område C.

4 SAMMENFATTENDE KONKLUSJONER

Resultatene fra utgravningen viser at tomta som i dag heter Nordre gate 11 har vært utnyttet av mennesker omtrent fra det først ble tørt land. Aktivitetssporene på tomta ser ut til å gjenspeile byens vekst og økt folketall i området.

Resultatene av den stratigrafiske analysen har gitt en inndeling av aktiviteten på stedet i 6 faser, fra vikingtid og fram til 2000-tallet. Under gis en kort oversikt over innholdet i og dateringen av de seks fasene:

Fase 1: Dyrkingsaktivitet, ardspor

Fasen består av kontekster som er tolket som spor etter den tidligste menneskelige aktivitet på stedet som i dag er Nordre gate 11. Kontekstene som inngår i fasen er tolket som spor etter ard og plog, samt avtrykk etter staur som kan ha inngått i for eksempel hesjegjerder. Radiologisk dateringer viser at dyrkingsaktiviteter hadde kommet i gang på tidlig 1000-tallet. De viser videre agrar aktiviteter også frem til høymiddelalder.

Fase 2: Nedgravninger over eldste dyrkningsaktivitet

Fasen består av en rekke nedgravninger med forskjellig form og dybde som alle er blitt gravd ned fra samme nivå, over de eldste dyrkingsspor og ned i undergrunnen. Det var flere nedgravninger i den nordre del, område A, enn i område B, men det kan skyldes ren tilfeldighet. I område B ble det registrert enkelte staurhull i den samme overflate som gropene ble gravd fra. Staurhullene kan være fra staur som blitt brukt til tørking av høy eller kornbånd i åkerområdet. Radiologisk dateringer viser at disse aktivitetene kan dateres til høy- og sen-middelalderen, hovedsakelig 1400-tallet.

Fase 3: Dyrkingsjord

Fasen domineres av en horisont med dyrkingsjord som lå over hele feltet og som representerer pløyd jordmasser. Man må regne med at mye av det material som kulturlagene er oppbygde av er blitt tilført området for å forbedre jordsmonnen. Det er trolig at denne dyrkingsjorden har akkumulert fra sen-middelalder og frem til 1600-tallet.

Fase 4: Bebyggelsesaktivitet i områder A/B og C

I denne fasen finnes spor etter de første bygningene på tomta. Aktiviteten innen feltet har sannsynligvis sammenheng med en vestlig ekspansjon av byens bebygde deler. Områder som tidligere har ligget perifert i forhold til de tettbygde deler og bland annet ble brukt som dyrkingsareal og hager blir nå verdifulle som arealer for eiendomsutvikling. Innen det utgravde område kan vi se hvordan en bebyggelsesrelatert aktivitet tar form rett på overflate til dyrkingsjorden. Et hovedelement innen eiendommen er den hvelvete steinkjeller som i løpet av fasen oppføres i søndre del. Fasen strekker seg i tid frem til bybrannen 1681 og aktiviteten innledes sannsynligvis etter bybrannen i 1651.

Fase 5: Bebyggelsesaktivitet etter bybrannen i 1681 og frem til tidlig 1700-tallet

Dette er en fortsettelse av den struktur som blir etablert innen eiendommen i løpet av fase 4. Det tilkommer forandringer i forhold til den eldre aktiviteten, særlig innen område B. Det åpne rommet finnes fortsatt, og en svær trebinge ble anlagt i den søndre del av område B. Bingen er blitt brukt som latrine, men den inneholdt også store mengder avfall, særlig brukskeramikk. I den nordre del innen område A ble en ny bygning oppført over bygningen som brant i fase 4. Den nye bygning er større en den tidligere og den har mest sannsynlig vært laftet. Steinkjelleren fra fase 4 med en ny bygning ovenpå, finnes også med i denne fase. I løpet av fase 5 lages en ny nedgang til kjelleren som blir plassert i det nordøstre hjørne. Fase 5 strekker seg fra ca. 1681 og frem til tidlig 1700-tallet. Aktiviteten innen eiendommen er helt sikkert blitt berørt av bybrannen i 1708. Det er meget sannsynlig at den nye nedgangen til hvelvkjelleren er en konsekvens av omregulering av gater og eiendomsgrenser i byen som fulgte brannen i 1681. Funnene fra bingen danner et av holdepunktene for datering av fase 5's varighet.

Fase 6: Inngrep fra 1800-tallet og frem til 2004

Fasen samler alle inngrep som er blitt gjort innen utgravningsområdet fra 1800-tallet og frem til brannen i 2002. Fasen omfatter blant annet bygningsrester fra 1840-tallet i feltets nordre del og alle nedgravninger og grøfter fra vann og avløp som ble gjort i løpet av de siste århundrer og som har vært knyttet til bebyggelsen på eiendommen. Av inngrep som sikkert kan knyttes til vår egen tid finnes en bred øst-vest orientert grøft som ble gravd i samband med prøveundersøkelsen i 2002, en betongkjeller i feltets vestre del og en grøft for ventilasjonsrør over taket til hvelvkjelleren.

Sammenfatning av aktivitetene frem til bybrannen i 1681

Overflaten på den sterile undergrunn var relativt jevn innenfor undersøkelsesområdet og lå ca. 6,50-6,70 moh, dvs. med en svak stigning fra sjøen i nord. Dette vil si at området har vært tørt land siden ca. 800AD og de naturtopografiske forutsetningene for preurbane aktiviteter her har dermed vært til stede. I de første århundrer som tørrlagt mark har området nok vært relativt fuktig og vannsykt.

Det er antatt at området kan ha blitt tatt i bruk til jordbruksvirksomhet kort tid etter det ble tørrlagt. De eldste spor etter ard og plog her er datert til 1000-tallet og viser at tomte fra begynnelsen av er utnyttet til dyrking. Området tomte ligger på må i denne perioden ha fortonet seg som et åpent åkerlandskap (fase 1).

Langs østsiden av utgravningsfeltet løp en av byens nord-sørgående langstrete, Borkegata, som dannet grensen mellom byens bebygde areal og byens åker. Nøyaktig når gaten ble etablert vet vi ikke, de eldste restene funnet ved forundersøkelsen i 2003 ble datert til 1300- og 1400-tallet. Det er klart at aktivitetene i fase 2 og oppover trolig relaterer seg til denne gaten, men det er ikke avklart om de eldste aktivitetene gjør dette.

I løpet av middelalderen har det forekommet andre aktiviteter enn dyrkning. Over hele feltet finnes diverse groper og nedgravninger som er blitt gravd under middelalder (fase 2). Disse må ha blitt gravd fra et nivå som tilsvarer de eldste veksthorisontene, men det savnes spor som kan gi oss sikre indikasjoner på hva gropene er blitt brukt til. Radiologiskdateringer viser at disse aktivitetene kan dateres til høy- og sen-middelalderen (sen-1200-tallet til sen-1400-tallet), hovedsakelig 1400-tallet.

Under fase 3 er det tydelig at man vender tilbake til den agrar aktivitet som preget området under fase 1. Groper i fase 2 og de eldste dyrkingssporene i fase 1 var dekket av lag som tilsvarer nye dyrkingslag som er dannet over lang tid, trolig gjennom flere århundrer. Man må regne med at organisk materiale er blitt tilført dyrkingslagene over tid. Det har vært en alminnelig praksis både i byer og på landsbygd å deponere husholdningsavfall, gjødsel og ekskrementer utover de dyrkede markene før på dette vis å søke forbedre jordens bonitet. En serie makrofossilanalyser fra prøver tatt fra disse lag viste at de inneholdt planterester fra korn, men også fra mange andre typer dyrkede og viltvoksende planter, bl.a. kirsebær, plomme, bringebær, jordbær, krekling og hassel. Blandingen kan tyde på at det har vært latrineavfall i dyrkingslagene. Dyrkingslagene i den søndre del av feltet inneholdt også en hel del slagg og metallrester. Det er mulig at mye av det materiale som inngår i dyrkingslagene er ført til området fra andre deler av byen, men materialet kan også indikere at det har pågått metallhåndverk i lokaliteter nært utgravningsfeltet. På en del av feltet var det mulig å identifisere to forskjellige bruksperioder i dyrkingsjorden da det ble registrert staurhull i overflaten. Aktivitetene har kan trolig dateres til 1500- og 1600-tallet.

Fase 4 samler aktivitet fra og med 1600-tallets senere del og frem til bybrannen i 1681. Den markerer avslutning på den dyrkingsaktivitet som tidligere preget hele området og innledningen til en ny tid, da området blir brukt til bebyggelse. Et hovedelement innen

eiendommen er den hvelvete steinkjeller som i løpet av fase 4 oppføres i den søndre del. Over kjelleren har det stått en bygning som sannsynligvis dannet eiendommens stuebygning (våningshus). Kjelleren er orientert øst-vest, den søndre langside tror vi er lagt langs med eiendomsgrensen. Den østre kortside er lagt opp til den nord-sørgående gate, Borkegata. Kjelleren har hatt adkomst fra vestre del. Den romslige struktur vi kan følge innen utgravningsfeltet har stått i forhold til kjelleren og bygningen over og arealet fra stuen og videre nordover har dannet denne bygårds gårdsplass. Den søndre del av området nærmest kjelleren er åpen. Den har fungert som gårdsplass, først med grusbelegg, men etter hvert blir overflaten steinlagt. Innen denne del finnes bl.a. en vannsisterne som fornyes/forbedres i løpet av fasen. Det finnes også en grunn, lang rennelignende struktur som sannsynligvis har stått i forbindelse med vannsisternen. Den nordre del av området er brukt for uthusbygninger.

Litteratur

Sandvik 2005

Saunders 2001

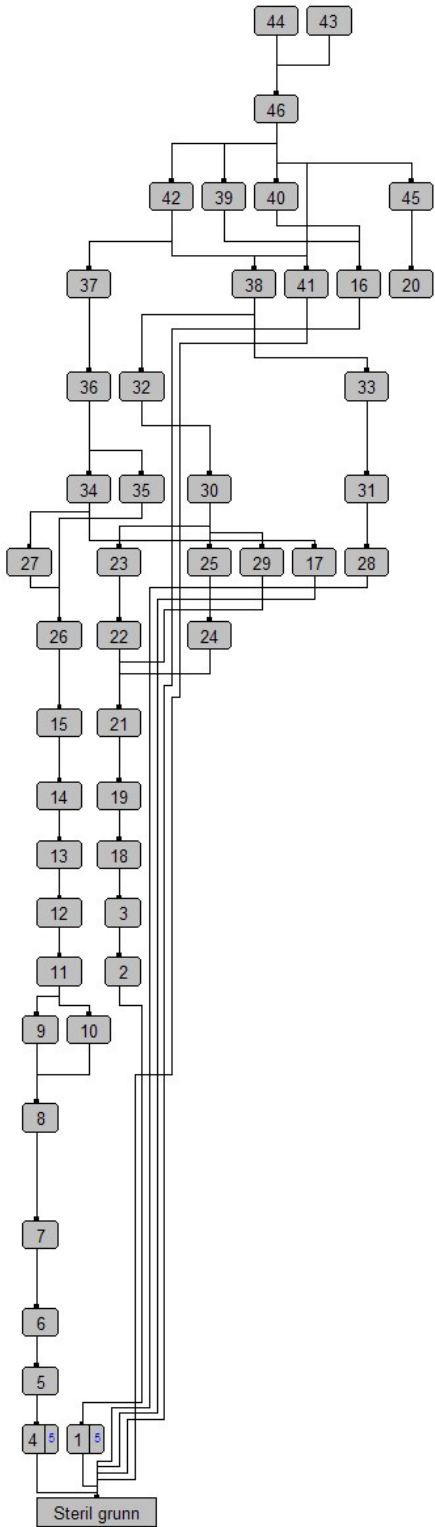

Fig. 31. Gruppematrix

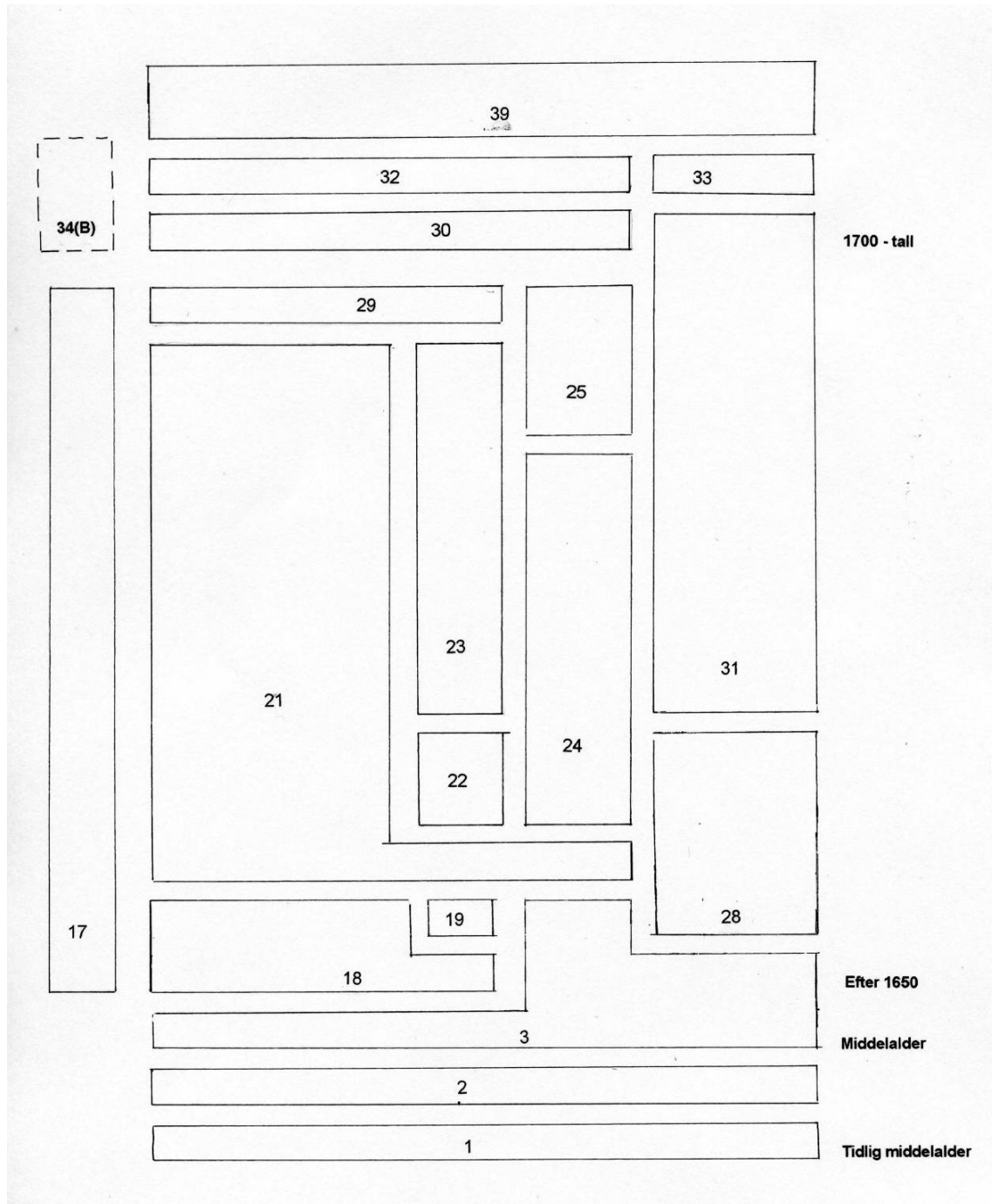

Fig. 32. «Land-use» diagram, område A.

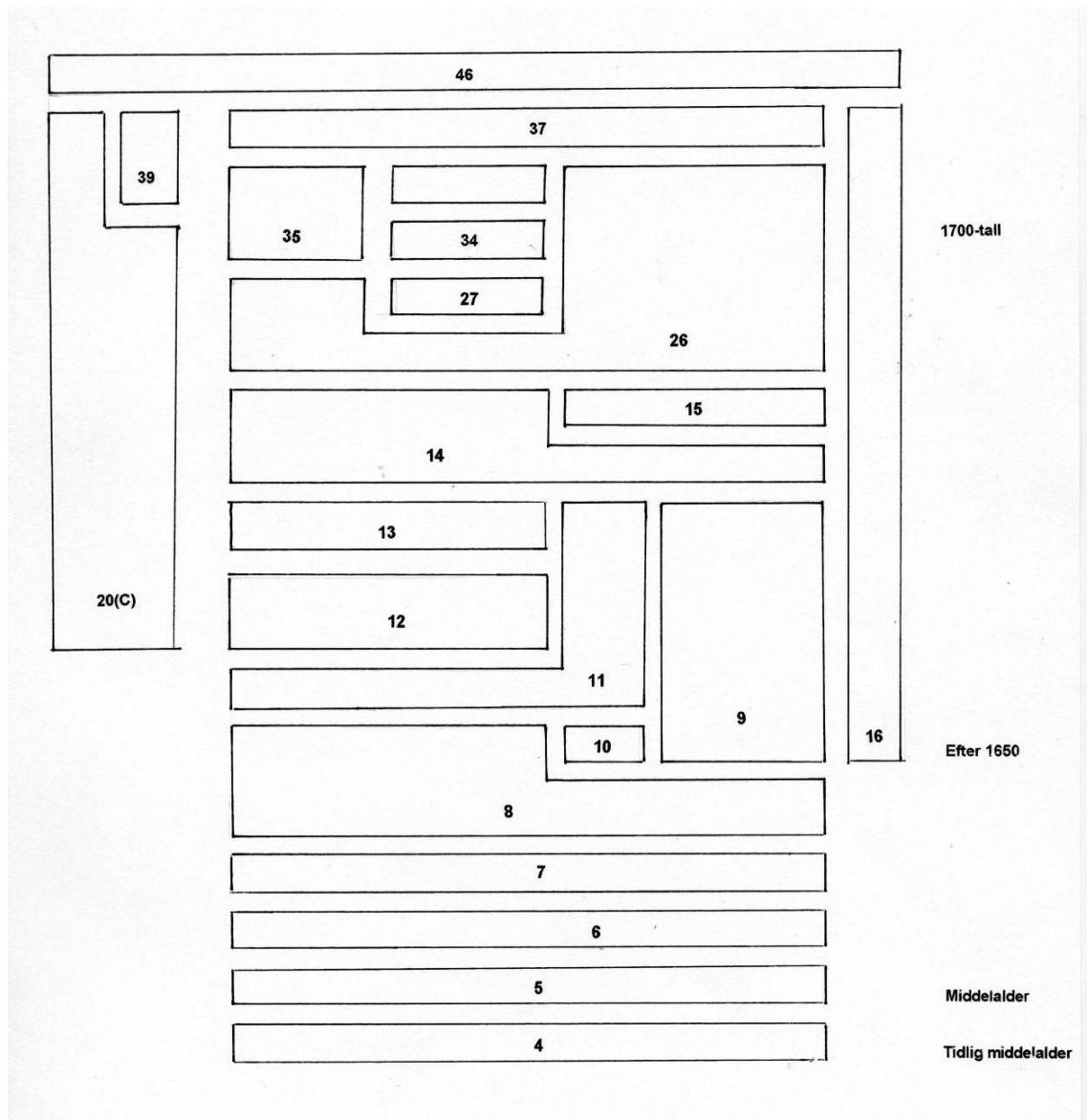

Fig. 33. «Land-use» diagram, område B og C.

Gruppeliste

Gruppe nr	Fase	Beskrivelse
1	1	Staurhull og ardspar over steril grunn, område A
2	2	Nedgravninger med forskjellig form, område A
3	3	Dyrkingsjord, område A
4	1	Ardspor over steril grunn, område B
5	2	Nedgravninger med forskjellig form og spredde staurhull, område B
6	3	Nedre nivå av dyrkingsjord, område B
7	3	Staurekke og nedgravninger i overflaten til dyrkingsjord, område B
8	3	Øvre nivå av dyrkingsjord med sandstrenger, område B
9	4	Spedde stolpehuller og nedgravning, område B
10	4	Rund sistene i tre (I), område B
11	4	Oppfylling/markplanering, område B
12	4	Sandoppfylling med stolpehull og groper i overflate, område B
13	4	Brosteinslegging i vestre del av område B
14	4	Flatbunnet, rennelignene nedgravning med plankeforsterking langs siderne (I), område B
15	4	Rund sistene i tre (II) med overbygning, område B
16	4	Trebinge i østre del av område B
17	4	Trebinge i søndre del av område A
18	4	Trebinge i østre del av område A
19	4	Steinlagd yta nord for trebinge G18, område A
20	4	Fundamentering og konstruksjonsdeler fra bygning, område C
21	4	Trebygning (uthus), område A
22	4	Oppfylling/fundamentering langs med bygning G21's østre side, område A
23	4	Oppfylling langs med bygning G21's østre side, område A
24	4	Oppfylling langs med bygning G21's nordre side, område A
25	4	Nedgravning nord om G21, område A
26	4	Deponering/oppfylling og stolper og groper i overflaten, område B
27	4	Flatbunnet, rennelignene nedgravning med plankeforsterking langs siderne (II), område B
28	4	Deponering/oppfylling nord for bygning G21, område A
29	4	Brent materiale over bygning G21, område A
30	5	Oppfylling av yta over nedbrent bygning G21, område A
31	5	Deponering i nordligste del av område A
32	5	Trebygning, område A
33	5	Steinlagd yta nord for bygning G32, område A
34	5	Avfallsbinge/latrine med to kammer i nordre del av område B
35	5	Platting vest for avfallsbinge G34, område B
36	5	Oppfylling av bingje G34
37	5	Oppfylling/ deponering over renne G27 og yta G26, område B
38	5	Oppfylling/ deponering over bygning G23 og steinlegging G33, område A
39	5	Sekundær nedgang til hvelvkjelleren, område C
40	6	Sammenrast teglkonstruksjon
41	6	Murer fra 1800-tallets bebyggelse, område A

- 42 6 Nedgravninger, grøfter og anlegg for avløp og vann
- 43 6 Nedgravning for oljetank, område B
- 44 6 Kjeller fra 1990-tall med tilhørende nedgravninger, område A
- 45 6 Grøft for ventilasjonsrør i oppfyllingslag over hvelvkjeller, område C
- 46 6 Opprenningslag etter maskinell avsjaktning, område A/B og C

Vedlegg 1 - Kontekstliste

KONTEKSTNR	GRUPPE	FASE	DELOMRÅDE	TILSVARER
1	46	6	A/B	
2			A/B	STERIL
3	46	6	C	
4	42	6	A/B	
5	42	6	A/B	
6	42	6	A	
7	42	6	A	
8	42	6	A/B	
9	42	6	A/B	
10	42	6	A/B	
11	42	6	A	
12	42	6	A	
13	41	6	A	
14	41	6	A	
15	41	6	A	
16	43	6	B	
17	44	6	A	
18	44	6	A	
19	42	6	A/B	
20	42	6	A/B	
21	42	6	A/B	
22	42	6	A/B	
23	42	6	B	
24	26	4	B	25
25	26	4	B	24
26	44	6	A	
27	41	4	A	
28	40	6	B	
29	40	6	B	
30	44	6	A	
31	44	6	A	
32	44	6	A	
33	44	6	A	
34	44	6	A	
35	44	6	A	
36	44	6	A	
37	44	6	A	
38	44	6	A	
39	42	6	A	172,173,174,175, 176, 247, 248, 249, 180,69
40	38	5	A	138, 139
41	38	5	A	
42	38	5	A	
43	38	5	A	264, 206
44	38	5	A	198, 205
45	38	5	A	301, 303
46	18	4	A	
47	47	4	A	

KONTEKSTNR	GRUPPE	FASE	DELOMRÅDE	TILSVARER
48	38	5	A	
49	37	5	B	
50	42	6	B	172
51	26	4	B	
52	37	5	B	
53	13	4	B	
54	13	4	B	105,106,107,109
55	13	4	B	
56	37	5	B	
57	16	4	B	
58	6	3	B	155
59	34	5	B	116,14,60
60	34	5	B	116,14,59
61	34	5	B	150,146,63,489
62	34	5	B	605
63	34	5	B	150, 146,61,489
64				UKJENT
65	38	5	A	
66	31	5	A	
67	28	4	A	
68	42	6	A	39
69	42	6	A	39
70	3	3	A	393
71	30	5	A	
72	44	6	A	
73	3	3	A	389,417,400
74			A	Utrast fra seksjon før dokumentasjon
75			A	Utrast fra seksjon før dokumentasjon
76			A	Utrast fra seksjon før dokumentasjon
77			A	Utrast fra seksjon før dokumentasjon
78	25	4	A	
79	44	6	A	
80	44	6	A	
81	44	6	A	
82	6	3	B	seksjon 3 lik 575
83	42	6	A/B	
84	41	6	A	
85	41	6	A	
86	42	6	B	
87	26	4	B	
88	37	5	B	89
89	37	5	B	88
90	37	5	B	140
91	37	5	B	144
92	37	5	B	369,123,98, 99, 100, 10,123
93	36	5	B	361,115,122,120
94	36	5	B	119,126, 95,96,97
95	36	5	B	119, 126,94, 96,97

KONTEKSTNR	GRUPPE	FASE	DELOMRÅDE	TILSVARER
96	36	5	B	119, 126,94,95,97
97	36	5	B	119, 126, 94,95,96
98	37	5	B	369,92,99, 100, 101, 123
99	37	5	B	369, 92, 98, 100, 101,123
100	37	5	B	369, 92, 99, 98, 101,123
101	37	5	B	369, 92, 99, 98, 100,123
102	9	4	B	
103	8	3	B	1520-1650
104	26	4	B	
105	13	4	B	54,106,107,109
106	13	4	B	54,105,107,109
107	13	4	B	54,105,106,109
108	13	4	B	110
109	13	4	B	54,105,106,107
110	13	4	B	
111	13	4	B	246
112	12	4	B	488
113	11	4	B	
114	11	4	B	
115	36	5	B	361,112,120,93
116	34	5	B	14,60,59,145,147
117	35	5	B	118
118	35	5	B	117
119	36	5	B	126,94,95,96,97
120	36	5	B	361,115,122,93
121	UTGÅR			
122	36	5	B	361,115,120,93
123	37	5	B	369,98,92,99,100, 101
124	5	2	B	
125	5	2	B	
126	36	5	B	119, 94,95,96,97
127	36	5	B	119
128	36	5	B	119
129	36	5	B	119
130	25	4	A	310,131,132,133,231
131	25	4	A	213,310,132,133
132	25	4	A	213,310,131,133
133	25	4	A	231,310,131,132
134	21	4	A	
135	21	4	A	275
136	21	4	A	271,290,272,273,161
137	29	4	A	
138	38	5	A	40, 139
139	38	5	A	138, 40
140	37	5	B	91
141	37	5	B	143
142	37	5	B	89
143	37	5	B	141

KONTEKSTNR	GRUPPE	FASE	DELOMRÅDE	TILSVARER
144	37	5	B	90
145	34	5	B	116,147,14,60,59
146	34	5	B	150,61,63,489
147	37	5	B	
148	37	5	B	
149	8	3	B	523
150	34	5	B	146,61,63,489
151	11	4	B	
152	11	4	B	
153	11	4	B	
154			B	seksjon 4
155	5	3	B	58
156			B	seksjon 4
157			B	seksjon 4
158			B	seksjon 4
159			B	seksjon 4
160			B	seksjon 4
161	21	4	A	271, 272, 273, 290,136
162	21	4	A	
163	30	5	A	365
164	30	5	A	165,166
165	30	5	A	164,166
166	30	5	A	163,165
167			B	seksjon 4
168	26	4	B	25
169	30	5	A	366
170	30	5	A	
171	32	5	A	263
172	42	6	A	39
173	42	6	A	39
174	42	6	A	39
175	42	6	A	39
176	42	6	A	39
177	18	4	A	
178	34	5	A	179
179	34	5	A	178
180	42	6	A	39
181	38	5	A	184
182	31	5	A	
183	31	5	A	192,191,193,152, 252
184	38	5	A	181
185	33	5	A	251
186	42	6	A	351
187	42	6	A	351
188	42	6	A	351
189	42	6	A	351
190	42	6	A	351
191	31	5	A	192,193,183,152, 252

KONTEKSTNR	GRUPPE	FASE	DELOMRÅDE	TILSVARER
192	31	5	A	183,191,193,152, 252
193	31	5	A	183,191,192,152, 252
194	42	6	A	351
195	28	4	A	
196	30	5	A	200
197	30	5	A	266, 267
198	38	5	A	44, 205
199	30	5	A	200,196, 207
200	30	5	A	196,199, 207
201	30	5	A	204,210, 212
202	30	5	A	
203	30	5	A	208, 214
204	30	5	A	201, 210, 212
205	38	5	A	198, 44
206	38	5	A	43, 264
207	30	5	A	200,196, 199
208	30	5	A	
209	30	5	A	204
210	30	5	A	204, 201, 212
211	30	5	A	
212	30	5	A	204
213	30	5	A	
214	30	5	A	208, 203
215	30	5	A	
216	42	6	A	
217	42	6	A	
218	UTGÅR			
219	30	5	A	221, 222, 224, 227, 228, 229, 309
220	24	5	A	226
221	30	5	A	219, 222, 224, 227, 228, 229, 309
222	30	5	A	219, 221, 224, 227, 228, 229, 309
223	UTGÅR			
224	30	5	A	219, 221, 222, 227, 228, 229, 309
225	24	4	A	220, 226, 311
226	24	4	A	220, 225, 311
227	30	5	A	219, 221, 222, 224, 228, 229, 309
228	30	5	A	219, 221, 222, 224, 227, 229, 309
229	30	5	A	219, 221, 222, 224, 227, 228, 309
230	30	5	A	
231	25	4	A	310,130,131,132,133
232	30	5	A	
233	30	5	A	71
234	24	4	A	
235	42	6	A	351
236	42	6	A	
237	42	6	A	
238	42	6	A	
239	7	3	B	

KONTEKSTNR	GRUPPE	FASE	DELOMRÅDE	TILSVARER
240	7	3	B	
241	7	3	B	
242	7	3	B	
243	7	3	B	
244	7	3	B	
245	13	4	B	110
246	13	4	B	111
247	42	6	A	39
248	42	6	A	39
249	42	6	A	39
250	28	4	A	
251	33	5	A	185
252	31	5	A	191,192,193,183,152
253	28	4	A	
254	11	4	B	412
255	11	4	B	412
256	11	4	B	412
257	11	4	B	412
258	11	4	B	412
259	11	4	B	412
260	11	4	B	
261	26	4	B	
262	38	5	A	42
263	32	5	A	
264	38	5	A	206, 43
265	30	5	A	266, 197
266	30	5	A	197, 265
267	29	4	A	137
268	21	4	A	269
269	21	4	A	268
270	21	4	A	268
271	21	4	A	272, 273, 290, 136, 161
272	21	4	A	271, 273, 290, 136, 161
273	21	4	A	271, 272, 290, 136, 161
274	21	4	A	468
275	21	4	A	135
276	21	4	A	
277	38	5	A	
278	21	4	A	
279	21	4	A	
280	21	4	A	
281	21	4	A	
282	32	5	A	
283	26	4	B	25
284			A	seksjon 4
285	21	4	A	422
286	21	4	A	
287	6	3	A	

KONTEKSTNR	GRUPPE	FASE	DELOMRÅDE	TILSVARER
288	32	5	A	
289	STERIL			2
290	21	4	A	271, 272, 273, 136, 161
291	30	5	A	292, 293, 297, 298, 304, 305
292	30	5	A	291, 293, 297, 298, 304, 305
293	30	5	A	291, 292, 297, 298, 304, 305
294	32	5	A	288
295	32	5	A	288
296	21	4	A	
297	30	5	A	291, 292, 293, 298, 304, 305
298	30	5	A	291, 292, 293, 297, 304, 305
299	17	4	A	571
300	17	4	A	307, 308
301	45	6	A	45, 303
302	42	6	A	
303	45	5	A	45, 301
304	30	5	A	291, 292, 293, 297, 298, 305
305	30	5	A	291, 292, 293, 297, 298, 304
306	17	4	A	
307	17	4	A	300, 308
308	17	4	A	300, 307
309	30	5	A	219, 221, 222, 224, 227, 228, 229
310	25	4	A	130, 131, 132, 133, 231
311	24	4	A	220, 225, 226
312	42	6	A	
313	42	6	A	
314	39	5	C	
315	39	5	C	
316	39	5	C	
317	39	5	C	
318	39	5	C	
319	39	5	C	
320	20	4	C	
321	20	4	C	
322	20	4	C	
323	20	4	C	
324	38	5	A	
325	20	4	C	
326	20	4	C	
327	45	6	C	
328	20	4	C	
329	20	4	C	
330	20	4	C	
331	20	4	C	
332	20	4	C	
333	20	4	C	334
334	20	4	C	333
335	20	4	C	

KONTEKSTNR	GRUPPE	FASE	DELOMRÅDE	TILSVARER
336	20	4	C	337
337	20	4	C	336
338	20	4	C	
339	20	4	C	
340	20	4	C	
341	20	4	C	
342	20	4	C	
343	20	4	C	
344	20	4	C	
345	20	4	C	
346	20	4	C	
347	20	4	C	
348	20	4	C	
349	20	5	C	
350	32	5	A	
351	42	6	A	
352	20	4	C	
353	45	6	C	DOBBELNR
354	32	5	A	
355	42	6	A	
356	42	6	B	
357	37	5	B	
358	37	5	B	
359	35	5	B	
360	37	5	B	
361	36	5	B	115, 120, 122, 93
362	32	5	A	
363	32	5	A	
364	32	5	A	
365	30	5	A	163
366	30	5	A	169
367	30	5	A	
368	13	4	B	
369	37	5	B	123, 98, 92, 99, 100, 101
370	37	5	B	
371	27	4	B	
372	24	4	A	
373			B	seksjon 19
374			B	seksjon 18
375	13	4	B	
376	21	4	A	268, 269, 431, 432
377	21	4	A	
378	13	4	B	
379	27	4	B	
380	27	4	B	
381	42	6	A	39
382	26	4	B	
383	26	4	B	

KONTEKSTNR	GRUPPE	FASE	DELOMRÅDE	TILSVARER
384	26		B	
385	27	4	B	
386	27	4	B	
387	27	4	B	
388	14	4	B	
389	3	3	A	417, 73, 400
390	26	4	B	104
391	14	4	B	
392	14	4	B	
393	3	3	A	70
394	3	3	A	
395	27	4	B	
396	26	4	B	
397	21	4	A	
398	21	4	A	415
399	21	4	A	416, 506
400	3	3	A	389, 417, 73
401	2	2	A	418
402			A	Savner kontekstskjema
403	11	4	B	
404	35	5	B	
405	18	4	A	
406			A	Savner kontekstskjema
407	2	2	A	587
408	2	2		407
409	28	4	A	
410	2	2	A	
411	2	2	A	
412	11	4	B	258
413	21	4	A	
414	21	4	A	
415	21	4	A	398
416	21	4	A	
417	3	3	A	
418	2	2	A	401
419	32	5	A	
420	15	4	B	
421	15	4	B	
422	21	4	A	431, 269, 268, 376
423	21	4	A	
424	15	4	B	
425	10	4	B	
426	14	4	B	
427	15	4	B	
428	15	4	B	
429	15	4	B	
430	21	4	A	
431	21	4	A	269, 268, 422, 376

KONTEKSTNR GRUPPE FASE DELOMRÅDE TILSVARER

432	21	4	A	
433	15	4	B	
434	15	4	B	
435	15	4	B	
436	15	4	B	
437	15	4	B	
438	15	4	B	
439	15	4	B	
440	15	4	B	
441	15	4	B	
442	15	4	B	
443	15	4	B	
444	15	4	B	
445	16	4	B	
446	21	4	A	
447	34	5	B	
448	12	4	B	
449	21	4	A	
450	36	5	B	
451	36	5	B	
452	36	5	B	
453	36	5	B	
454	12	4	B	
455	12	4	B	
456	11	4	B	
457	12	4	B	
458	9	4	B	
459	21	4	A	
460	12	4	B	
461	21	4	A	
462	26	4	B	
463	21	4	A	
464	21	4	A	
465	21	4	A	
466	12	4	B	
467	21	4	A	
468	21	4	A	274
469	9	4	B	
470	12	4	B	
471	12	4	B	
472	12	4	B	
473	12	4	B	
474	12	4	B	
475	12	4	B	
476	9	4	B	
477	UTGÅR			
478	38	5	A	
479	21	4	A	463

KONTEKSTNR	GRUPPE	FASE	DELOMRÅDE	TILSVARER
480	21	4	A	
481	12	4	B	
482	12	4	B	
483	12	4	B	
484	12	4	B	
485	21	4	A	
486	12	4	B	
487	12	4	B	
488	12	4	B	112
489	34	5	B	150, 146, 61, 63
490	25	4	A	
491	12	4	B	
492	21	4	A	
493	21	4	A	
494	16	4	B	
495	32	5	A	
496	12	4	B	
497	27	4	B	
498	9	4	B	
499	21	4	A	500, 501
500	21	4	A	499, 501
501	21	4	A	499, 500
502	21	4	A	
503	21	4	A	
504			A	
505	11	4	B	114
506	21	4	A	416, 399
507				UTGÅR
508	21	4	A	
509	23	4	A	
510	23	4	A	512
511	22	4	A	543
512	23	4	A	509
513	21	4	A	
514	16	4	B	
515	21	4	A	
516	22	4	A	
517	22	4	A	
518	26	4	A	
519	9	4	B	
520	21	4	A	
521	11	4	B	
522	11	4	B	
523	8	3	B	149
524	11	4	B	
525	10	4	B	
526	9	4	B	
527	9	4	B	

KONTEKSTNR	GRUPPE	FASE	DELOMRÅDE	TILSVARER
528	16	4	B	
529	24	4	A	
530	21	4	A	
531	21	4	A	
532	21	4	A	
533	21	4	A	596
534	21	4	A	595
535	10	4	B	536
536	10	4	B	535
537	19	4	A	
538	10	4	B	
539	19	4	A	
540	36	5	B	
541	36	5	B	
542	36	5	B	
543	22	4	A	511
544	21	4	A	
545	21	4	A	
546	11	4	B	
547	21	4	A	
548	21	4	A	
549	24	4	A	
550	18	4	A	405
551	18	4	A	
552	10	4	B	
553	19	4	A	
554	11	4	B	
555	11	4	B	
556	19	4	A	
557	8	3	B	
558	8	3	B	
559	8	3	B	
560	8	3	B	
561	9	4	B	
562	9	4	B	
563	26	4	B	
564	18	4	A	
565	18	4	A	
566	3	3	A	
567	8	3	B	
568	3	3	A	
569	7	3	B	
570	7	3	B	
571	17	4	A	
572	40	6	B	
573	6	3	B	
574	7	3	B	
575	6	3	B	

KONTEKSTNR	GRUPPE	FASE	DELOMRÅDE	TILSVARER
576	7	3	B	
577	7	3	B	
578	7	3	B	
579	7	3	B	
580	17	4	A	585
581	17	4	A	
582	7	3	B	
583	7	3	B	
584	7	3	B	
585	17	4	A	580
586	2	2	A	
587	2	2	A	407
588	2	2	A	
589	2	2	A	
590	2	2	A	
591	2	2	A	
592	17	4	A	
593	2	2	A	
594	2	2	A	
595	21	4	A	534
596	21	4	A	533
597	5	2	B	
598	5	2	B	
599	5	2	B	
600	5	2	B	
601	5	2	B	
602	5	2	B	
603	2	2	A	618
604	2	2	A	
605	34	5	B	62
606	7	3	B	
607	7	3	B	
608	7	3	B	
609	7	3	B	
610	1	1	A	619, 620, 611-617
611	1	1	A	619, 620, 610, 612-617
612	1	1	A	619, 620, 610-611, 613-617
613	1	1	A	619, 620, 610-612, 614-617
614	1	1	A	619, 620, 610-613, 615-617
615	1	1	A	619, 620, 610-614,616-617
616	1	1	A	619, 620, 610-615,617
617	1	1	A	619, 620, 610-616
618	2	2	A	603
619	1	1	A	610, 620
620	1	1	A	619, 610
621	4	1	B	

Vedlegg 2 – C14 dateringer

LABORATORIET FOR RADIOLOGISK DATERING

Adr.: NTNU – Gløshaugen, Sem Sælandsv. 5, 7491 Trondheim
Telefon 73593310 Telefax 73593383

DATERINGSRAPPORT

Oppdragsgiver: Petersén, Anna
NIKU
Kjøpmannsgt. 25, 7013 Trondheim

DF-3860

Lab. ref.	Oppdragsgivers ref.	Materiale	Datert del	¹⁴ C alder før nåtid	Kalibrert alder	δ ¹³ C ‰
TUa-5489	TA 2004/15 103 "Branntomta" Nordre gt.11, Trondheim Sør-Trøndelag	Treku11		300 ± 35	AD1520-1650	-26.1*
TUa-5490	TA 2004/15 589 "Branntomta" Nordre gt.11, Trondheim Sør-Trøndelag	Treku11		430 ± 30	AD1440-1475	-26.1*
TUa-5491	TA 2004/15 591 "Branntomta" Nordre gt.11, Trondheim Sør-Trøndelag	Treku11		465 ± 30	AD1430-1450	-26.1*
TUa-5492	TA 2004/15 598 "Branntomta" Nordre gt.11, Trondheim Sør-Trøndelag	Treku11		455 ± 30	AD1435-1455	-26.1*
TUa-5493	TA 2004/15 600 "Branntomta" Nordre gt.11, Trondheim Sør-Trøndelag	Treku11		430 ± 30	AD1440-1475	-26.1*
TUa-5494	TA 2004/15 604 "Branntomta" Nordre gt.11, Trondheim Sør-Trøndelag	Treku11		730 ± 35	AD1280-1295	-26.1*
TUa-5495	TA 2004/15 619 "Branntomta" Nordre gt.11, Trondheim Sør-Trøndelag	Treku11		900 ± 30	AD1050-1200	-26.1*

Dato: 13 JAN 2006

Laboratoriet for Radiologisk Datering

Sølvi Stene
Sølvi Stene

Steinar Gulliksen
Steinar Gulliksen

LABORATORIET FOR RADIOLOGISK DATERING

Adr.: NTNU – Gløshaugen, Sem Sælandsv. 5, 7491 Trondheim
 Telefon 73593310 Telefax 73593383

DATERINGSRAPPORT

Oppdragsgiver: Petersén, Anna
 NIKU
 Kjøpmannsgt. 25, 7013 Trondheim

DF-3860

Lab. ref.	Oppdragsgivers ref.	Materiale	Datert del	¹⁴ C alder før nåtid	Kalibrert alder	δ ¹³ C ‰
TUa-5496	TA 2004/15 620 "Branntoma" Nordre gt.11, Trondheim Sør-Trøndelag	Trekull		860 ± 30	AD1165-1225	-26.1*

Dato: 13 JAN 2006

Laboratoriet for Radiologisk Datering

Sølvi Stene
 Sølvi Stene

Steinar Gulliksen
 Steinar Gulliksen